

REVISTA MUZEELOR SI MONUMENTELOR

10 • 1982

muze

COLEGIUL DE REDACȚIE:

dr. Lucian ROȘU, redactor șef, Gavrilă SARAFOLEAN, redactor șef adjunct, Ion GRIGORESCU, Maria IACOB, dr. Mircea MUȘAT, Elisabeta RUȘINARU, Doina TARHON

REDACTORI:

Ion GRIGORESCU, Maria IGNAT, Anghel PAVEL, Elisabeta RUȘINARU, Decebal ȚOCA

Prezentarea grafică și tehnică:
Corneliu MOLDOVEANU

Corectura asigurată de serviciul de corectură al I.S.I.A.P. (Întreprinderea de stat pentru imprimare și administrarea publicațiilor)

COPERTA (COUVERTURE) I: Vestigii de factură dacică și elenistică la Muzeul de istorie din Cimpulung Muscel ● Vestiges de facture dacique et hellénistique au Musée d'histoire de Cimpulung Muscel

COPERTA (COUVERTURE) IV: Cimpulung Muscel — monument închinat eroilor căzuți în timpul primului război mondial ● Cimpulung Muscel — monument dédié aux héros tombés pendant la première guerre mondiale

Redacția: Calea Victoriei nr. 174, cod 71101, sector 1, București, telefon 504868
Administrația: Întreprinderea de stat pentru imprimare și administrarea publicațiilor, Piața Scintei, nr. 1, cod 71554, sect. 1, București, telefon 17 60 10, interior 1405

Abonamentele se fac la administrație — prin poștă sau virament, I.S.I.A.P. (Întreprinderea de stat pentru imprimare și administrarea publicațiilor), cont 64 51 50228 B.N.R.S.R. Filiala sector 1, București și la oficiile poștale sau difuzorii de presă. Costul unui abonament (10 numere „Muzee” și 2 numere „Monumente istorice și de artă”) lei 400 anual. Pour l'étranger: ILEXIM — Departamentul export-import presă P.O. Box 136—137, telex 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3

Taxele poștale achitate conform aprobării D.G.P.Tc. Nr. 137/4474/1981

ÎNTEPRINDEREA POLIGRAFICĂ
„INFORMAȚIA” BUCUREȘTI c. 2459

Muzee

10•1982

**Revista
muzeelor și
monumentelor**

apar 12 numere pe an:

10 — MUZEE (nr. 1-10)

2 — MONUMENTE ISTORICE
ȘI DE ARTĂ (nr. 1-2)

Redactor-șef: dr. LUCIAN ROȘU

CONFERINȚA NAȚIONALĂ A PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

16-18 decembrie 1982

Raportul prezentat de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU

Cu privire la stadiul actual al edificării socialismului, la realizarea Planului național unic de dezvoltare economico-socială, la programele speciale și la măsurile pentru îndeplinirea cu succes a cincinalului, a hotărârilor Congresului al XII-lea al partidului

Publicăm integral capitolul VIII intitulat: Activitatea ideologică, politico-educativă pentru educația materialist-dialectică, patriotică a oamenilor muncii, pentru afirmarea umanismului nou, revoluționar, pentru întărirea unității întregului popor în jurul partidului

Stimați tovarăși,

În întreaga operă de dezvoltare economică-socială și de construcție socialistă un rol de importanță deosebită revine activității teoretice, educative, muncii politice de formare a conștiinței socialiste a maselor populare, a omului nou. După cum am menționat, în comparație cu dezvoltarea impetuoasă a forțelor de producție, a economiei și societății noastre, se manifestă o anumită rămânere în urmă a activității teoretico-ideologice, a muncii politico-educative de formare a conștiinței socialiste.

Așa cum se subliniază în documentele prezentate spre dezbatere Conferinței Naționale, este necesar să acordăm mai multă atenție acestui domeniu, să desfășurăm o activitate mai susținută pentru clarificarea diferitelor probleme teoretice și ideologice în raport cu stadiul de dezvoltare al societății noastre, precum și cu situația mondială, cu transformările revoluționare ce au loc în lume, cu problemele noi care apar în epoca noastră. Este necesar să ajutăm oamenii muncii să înțeleagă evenimentele, sensul evoluției sociale, faptul că întreaga dezvoltare internă și internațională confirmă cu putere justetea concepției materialist-dialectice despre lume

și viață, că organizarea socialistă constituie singura cale de înlăturare a inegalităților, a asupririi unui popor de către altul, a exploatării și asupririi maselor populare, de realizare a unei societăți mai umane, mai drepte, mai bune, care să asigure tuturor cetățenilor condiții egale de muncă și viață, care să permită afirmarea plenară a personalității umane, a fiecărei națiuni.

Subliniind permanent, în activitatea politico-educativă de formare a omului nou, superioritatea socialismului, a umanismului revoluționar, a relațiilor de producție socialiste și a repartiției produsului social și național în spiritul eticii și echității socialiste, să veghem, totodată, la afirmarea neabătută în viață a acestor principii în toate domeniile de activitate.

Este necesar, de asemenea, să punem un accent mai puternic pe înțelegerea rolului de proprietar, producător și beneficiar al oamenilor muncii, pe necesitatea apărării și dezvoltării continue a proprietății socialiste ca fundament al egalității sociale, al făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și a comunismului. În întreaga activitate politico-educativă trebuie să subliniem necesitatea grijii și răspunderii fiecărui membru al

societății, fiecărui cetățean, indiferent de locul de muncă și cu atât mai mult răspunderea mare ce revine cadrelor de conducere din toate sectoarele pentru dezvoltarea continuă a proprietății socialiste. Să nu uităm nici un moment că întreaga dezvoltare socială, bunăstarea poporului, independența patriei sînt condiționate de întărirea bazei tehnico-materiale a societății socialiste, ca factor fundamental, hotărîtor al dezvoltării avuției naționale, a întregii societăți. Activitatea de educație politică, de formare a omului nou, cu o conștiință înaltă trebuie să pună un accent deosebit pe creșterea răspunderii față de proprietatea socialistă, față de apărarea și dezvoltarea sa.

Munca politico-ideologică trebuie să cultive mîndria patriotică a oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, față de trecutul glorios de luptă al poporului nostru, față de minunatele realizări în fărîmirea socialismului, să dezvolte puternic sentimentul de dragoste față de popor, de patrie, față de partid, hotărîrea de a fi gata în orice împrejurări să servească interesele țării, cauza socialismului.

O atenție deosebită trebuie acordată educației tineretului, pregătirii sale pentru muncă și viață. Să sădăm în conștiința tineretului spiritul revoluționar, dorința de a-și însuși cele mai noi cuceriri ale științei și cunoașterii umane, voința de a acționa în toate împrejurările ca revoluționari, ca patrioți, de a-și servi întotdeauna poporul, cauza socialismului, pacea.

În același timp, să dezvoltăm în rîndul oamenilor muncii sentimentul solidarității internaționale, al prieteniei și colaborării egale cu alte popoare.

Este necesar, de asemenea, să acționăm cu toată hotărîrea pentru demascarea și combaterea diferitelor concepții ale vechii societăți, a teoriilor imperialiste, colonialiste, a ideologiei capitalismului, punînd în evidență superioritatea concepției noastre despre lume și viață, a relațiilor socialiste, a umanismului socialist, a libertăților și drepturilor omului în societatea socialistă.

Să subliniem permanent că umanismul nostru revoluționar, întreaga noastră

societate pun pe primul pian omul, bunăstarea și fericirea lui, afirmarea personalității umane, realizarea condițiilor de manifestare și afirmare egală a fiecărui cetățean, fără deosebire de naționalitate. Trebuie să acționăm cu hotărîre ca în toate domeniile să se manifeste cu putere aceste principii, combătînd, luînd poziție hotărîită împotriva oricăror tendințe de nesocotire sau încălcare a lor.

În întreaga activitate politico-educativă de formare a conștiinței noi să pornim de la concepția revoluționară, materialist-dialectică despre lume și viață, de la principiile socialismului științific. Aceasta necesită o înțelegere aprofundată și lămurirea continuă a marilor transformări din societate, a direcțiilor obiective ale dezvoltării, a legităților evoluției sociale, a cuceririlor științei și cunoașterii universale, care confirmă zi de zi justetea concepției materialist-dialectice despre lume și viață, materialitatea lumii înconjurătoare.

Este necesar să combatem cu hotărîre și să demascăm toate mentalitățile retrograde, mistice, să desfășurăm o luptă ascuțită împotriva influențelor burgheze în conștiința și viața oamenilor, să luăm atitudine hotărîită împotriva naționalismului, a oricăror încercări de învrăj-bire și înjosire a omului, ca manifestări ale forțelor reacționare care, în actualele împrejurări internaționale, apelează din nou la metodele și practicile vechi pentru a slăbi coeziunea și unitatea forțelor progresiste, a maselor populare în lupta împotriva imperialismului și colonialismului, împotriva războiului, pentru o politică de pace și independență națională. Partidul nostru, societății noastre socialiste le-a fost și le este străină atitudinea de pasivitate față de asemenea manifestări. Partidul, societatea noastră au acționat și vor acționa cu consecvență în direcția unei înțelegeri științifice de către toți oamenii muncii a principiilor socialismului, a legităților dezvoltării economico-sociale, precum și pentru creșterea răspunderii și participării conștiente a întregului popor la conducerea tuturor sectoarelor de activitate.

Sarcini de mare răspundere revin partidului, organizațiilor de masă și obștești, uniunilor de creație, presei, radioteleviziunii, tuturor organismelor educative din societatea noastră. Sub conducerea partidului, ele trebuie să desfășoare o activitate susținută în vederea ridicării nivelului politico-ideologic al cadrelor, formării conștiinței revoluționare, socialiste a maselor, înarmării întregului nostru popor cu arma revoluționară de luptă pentru socialism, pentru comunism, pentru o societate a dreptății și egalității sociale. Presa, radioteleviziunea, toate mijloacele de informare în masă, literatura, teatrul, cinematografia, celelalte arte, care se adresează maselor de milioane de oameni, trebuie să abordeze, în spiritul ideologiei partidului, problemele existente în societatea noastră, să ia poziție fermă față de diferitele aspecte negative, să pună pe primul plan propagarea principiilor și concepțiilor revoluționare ale partidului nostru despre lume și viață. Ele trebuie să înarmeze tineretul patriei, întregul popor cu teoria luptei revoluționare, dezvoltându-le hotărârea fermă de a învinge orice greutăți, de a asigura mersul neabătut înainte al patriei noastre pe cele mai înalte culmi de progres și civilizație.

Documentele privind stadiul actual al socialismului în țara noastră, problemele teoretice și ale activității politico-educative, ca parte integrantă a Programului partidului, dau o perspectivă nouă, luminoasă, întregii activități desfășurate de partid, de popor. Ele trebuie să dinamizeze activitatea din toate sectoarele, să ducă la întărirea și mai puternică a forței și unității partidului, a rolului său conducător, la întărirea unității întregului popor în cadrul Frontului Democrației și Unității Socialiste, la întărirea suveranității și independenței patriei noastre.

Problemele supuse spre dezbatere Conferinței Naționale asigură realizarea

hotărârilor Congresului al XII-lea și ridicarea României la un nou nivel de dezvoltare, creșterea continuă a bunăstării materiale și spirituale a poporului. Acum, hotărâtoare este activitatea organizatorică, practică, pentru realizarea lor în viață. Este necesar ca organele de partid și de stat, organismele democratice, toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, întregul popor să acționeze într-o deplină unitate pentru realizarea în viață, în cele mai bune condiții, a planului de dezvoltare economico-socială, a tuturor hotărârilor. Fiecare, la locul său de muncă, să acționeze cu fermitate în vederea îndeplinirii sarcinilor încredințate de partid și popor, răspunzând prin muncă și fapte concrete încrederii acordate, așteptărilor partidului și poporului, asigurând împlinirea hotărârilor Congresului al XII-lea, a Programului partidului.

Disponem de tot ce este necesar, putem și avem forțele pentru a depăși greutățile ivite într-un sector sau altul. Să facem ca influențele crizei economice mondiale să se resimtă cât mai puțin în țara noastră, să asigurăm realizarea obiectivelor de trecere la un nou stadiu de dezvoltare, la o nouă calitate a muncii și vieții, să ridicăm România pe culmi tot mai înalte de progres și civilizație.

În condițiile grele, de furtună, să demonstrăm forța și trăinicia societății noastre socialiste, capacitatea partidului de a conduce poporul și patria spre noi victorii. Să demonstrăm că partidul nostru comunist, născut în furtună, călit în anii grei ai ilegalității, nu se teme de greutăți și își îndeplinește cu cinste misiunea istorică în orice împrejurări. Să arătăm că partidul nostru își va îndeplini misiunea de unire și de conducere a poporului nostru pentru înlăturarea oricăror greutăți și pentru înaintarea neabătută a României spre înaltele piscuri luminoase ale societății comuniste.

O pagină memorabilă în conștiința națiunii

În procesul istoric al transformărilor revoluționare, al dezvoltării actuale și în perspectivă a patriei noastre, creșterea rolului conducător al Partidului Comunist Român reprezintă o necesitate obiectivă, o legitate a construirii socialismului și comunismului. Așa cum se precizează în „Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism”, „și în viitor partidul va constitui centrul vital al națiunii noastre socialiste; el va asigura atât elaborarea științifică a căilor activității de dezvoltare a României, cât și conducerea activității politico-organizatorice în vederea înfăptuirii acestei politici”¹.

Potrivit statutului Partidului Comunist Român, forul suprem de conducere a partidului este Congresul, iar în perioada dintre congrese, atunci când se consideră necesară dezbaterea unor probleme importante ale politicii partidului și statului, Comitetul Central poate convoca Conferința Națională.

În Raportul la Conferința Națională a Partidului Comunist Român din decembrie 1977, tovarășul secretar general Nicolae Ceaușescu a teoretizat mai amplu locul și rolul Conferinței Naționale în sistemul conducerii democratice a vieții sociale:

„Organizarea Conferinței Naționale — se spune în Raport — apare astfel ca o necesitate a desfășurării democratice a vieții partidului nostru și, totodată, ca o cerință a dezvoltării democrației întregii societăți, ca o manifestare care asigură participarea activă a comuniștilor, a oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, a întregului popor, la făurirea conștiință a propriului destin, a viitorului comunist al patriei”².

De la Congresul al IX-lea al P.C.R., la intervale de 2—3 ani de la fiecare congres, au avut loc conferințe naționale.

După **Congresul al IX-lea** (iulie 1965) — *Conferința Națională* din decembrie 1967 a adoptat măsurile de perfecționare a conducerii și planificării economiei naționale, de îmbunătățire a organizării administrativ-teritoriale și sistematizarea localităților rurale, de perfecționare a metodelor de organizare și conducere a vieții sociale, corespunzătoare noii etape de dezvoltare socială a țării.

După **Congresul al X-lea** (august 1969) — *Conferința Națională* din iulie 1972 a stabilit orientările și liniile directe cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în următorii ani și în perspectivă, la perfecționarea conducerii planificate a societății și dezvoltarea democrației socialiste, la creșterea rolului conducător al partidului în edificarea socialismului și comunismului, la activitatea internațională a partidului și statului.

După **Congresul al XI-lea** (noiembrie 1974) — *Conferința Națională* din decembrie 1977 a luat hotărâri pentru transpunerea în viață a Programului adoptat de Congres, pentru îndeplinirea și depășirea planului de dezvoltare economico-socială a țării în perioada 1976—1980, trasind, în același timp, orientările generale pentru stabilirea cincinalului 1981—1985, a adoptat noi măsuri de perfecționare a organizării și conducerii diferitelor domenii de activitate, precum și de îmbunătățire a legislației țării, de dezvoltare continuă a democrației socialiste.

După **Congresul al XII-lea** (noiembrie 1979) — *Conferința Națională* din decembrie 1982 a înscris o nouă pagină memorabilă în conștiința națiunii, prin hotărârile care vor determina schimbări fundamentale în viața societății noastre. Afirmăm aceasta știind că un punct deosebit de important la ordinea de zi a Conferinței a fost adoptarea, ca document programatic, a Expunerii tovarășului secretar

general Nicolae Ceaușescu, cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politică, educativă a partidului, prezentată la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982.

De asemenea, un alt document fundamental al Conferinței Naționale a fost Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu cu privire la stadiul actual al edificării socialismului, la realizarea Planului național unic de dezvoltare economico-socială, la programele speciale și la măsurile pentru îndeplinirea cu succes a cincinalului, a hotărârilor Congresului al XII-lea al partidului.

Poporul nostru parcurge în acești ani o etapă decisivă în îndeplinirea obiectivului fundamental al Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate. Până în 1985, România va depăși stadiul de țară în curs de dezvoltare și va deveni o țară cu dezvoltare medie.

De aceea, concomitent cu preocuparea asiduă pentru continua dezvoltare și modernizare a economiei naționale, a întregii orânduirii sociale, partidul acordă o deosebită atenție activității politico-ideologice și cultural-educative, pentru formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor. Parte integrantă a operei de transformare revoluționară a societății, activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou constituie o componentă esențială a exercitării rolului conducător al partidului.

În ansamblul programului politico-ideologic și cultural-educativ directivat de documentele de partid se află integrată și activitatea muzeelor, aceste puternice focare de știință și cultură, deținătoarele mărturiilor trecutului milenar, care contribuie substanțial la îmbogățirea vieții spirituale a oamenilor muncii, știind că o viață spirituală bogată este de neconceput fără cunoașterea trecutului. Căci, așa cum apreciază tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, „*Avem un trecut glorios, care reprezintă cea mai prețioasă moștenire a poporului nostru*”³.

Muzeele, ca instituții de cultură cu rol de frunte în opera de făurire a unui

om cu un profil moral-politic nou, și-au desfășurat activitatea în lumina documentelor de partid adoptate la congrese, conferințe, plenare și, îndeosebi, în spiritul înaltei exigențe și responsabilități partinice emanate din expunerile tovarășului Nicolae Ceaușescu.

O problemă cu profunde implicații în viața poporului — dezbătută pe larg la Conferința Națională — a constituit-o necesitatea de a se îmbunătăți modalitățile de cunoaștere și însușire a istoriei patriei.

În sensul acestei cerințe imperioase, în cuvîntul său la Conferință, tovarășul Petru Enache, membru supleant al Comitetului Politic Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., a atras atenția factorilor de răspundere asupra necesității de a se acționa „*pentru îmbunătățirea manualelor de istorie și a predării acestora în școli, pentru perfecționarea activității rețelei noastre muzeistice și reorganizarea în continuare a acesteia, pentru mai buna valorificare în munca de educație a monumentelor istorice, a evenimentelor fundamentale ale istoriei, pentru educarea în spiritul patriotismului socialist a tuturor fiilor patriei, fără deosebire de naționalitate, înfrățiți de idealul comun al înfloririi și propășirii continue a României socialiste*”.

Pătrunși de necesitatea de a-și pune activitatea științifică în slujba maselor, muzeograful și-au organizat întreaga muncă în direcția cunoașterii aprofundate de către oamenii muncii a istoriei poporului român, a creației materiale și spirituale, a momentelor de seamă din viața și lupta sa, a marilor personalități din trecut care s-au identificat cu năzuințele sale supreme, în concordanță cu prezentul socialist. Au organizat acțiuni, la sediul muzeului și în afara lui, menite să întipărească în conștiința fiecărui cetățean, indiferent de naționalitate, convingerea că tradițiile vieții, muncii și luptei comune, care au caracterizat de-a lungul veacurilor conviețuirea poporului român cu naționalitățile conlocuitoare, în condițiile socialismului au cadrul cel mai prielnic de afirmare.

Conștienți de semnificația Conferinței Naționale a partidului în viața poporului nostru, specialiștii de la muzee au

Întocmit din timp programe speciale concrete, cuprinzând întreaga activitate muzeală: orientarea cercetării în vederea îmbogățirii argumentelor documentare, intensificarea muncii de conservare a patrimoniului pentru a-i spori capacitatea emoțională, numeroase acțiuni pentru valorificarea tezaurului muzeal, începînd de la expoziția de bază și pînă la cele mai restrînse întîlniri cu microgrupuri de vizitatori la sediu și în afară.

Muzeele de toate profilurile, în acțiunile pentru public, au urmărit în mod deosebit dezvoltarea dragostei față de țară, a patriotismului socialist și a solidarității internaționale. Și, de bună seamă, astfel de acțiuni au vizat mai întîi o cit mai bună cunoaștere a trecutului, a istoriei poporului român, dovedind justetea aprecierilor tovarășului Nicolae Ceaușescu potrivit cărora „Nu se poate vorbi de educație patriotică socialistă fără cunoașterea și cinstitrea trecutului, a muncii și luptei înaintașilor noștri”⁴.

Preocupările muzeelor pentru înfăptuirea obiectivelor desprinse din documentele de partid s-au integrat în ansamblul manifestărilor cuprinse în Festivalul național „Cîntarea României” — cel mai propice cadru de amplă afirmare creatoare a maselor, de împletire a activităților artistice, tehnico-științifice, interpretative cu munca creatoare din producție.

Pentru rețeaua noastră muzeală rămîne încă de realizat o sarcină formulată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, în Expunerea la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982, anume faptul că: „apare necesar să trecem la unificarea muzeelor și să avem un singur muzeu central de istorie națională care să cuprindă toate documentele mai importante. Muzeele din alte centre să cuprindă documente care se referă la zona respectivă și unele copii din documentele care se găsesc la muzeul național”.

Este adevărat că, în cinstea Conferinței Naționale a P.C.R., muzeografilor au făcut eforturi și au obținut succese importante,

mai puțin de ordin cantitativ și mai ales de nuanță calitativă. Astfel, cercetarea științifică a vizat, cu prioritate, temele deficitare din expozițiile de bază; operațiile de evidență, conservare și restaurare au urmărit îndeosebi obiectele din patrimoniul cultural național; muzeele și-au format categorii de public permanent, care nu vine ocazional, ci frecventează acțiunile ce au devenit necesități spirituale pentru un număr tot mai mare de oameni ai muncii.

Cu toate aceste succese, este necesar ca muzeele să acorde în continuare o atenție și mai mare activităților viitoare, dînd astfel expresie îndemnului adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, în Raportul prezentat la Conferința Națională:

„Sarcini de mare răspundere revin partidului, organizațiilor de masă și obștești, uniunilor de creație, presei, radio-televiziunii, tuturor organismelor educative din societatea noastră. Sub conducerea partidului, ele trebuie să desfășoare o activitate susținută în vederea ridicării nivelului politico-ideologic al cadrelor, formării conștiinței revoluționare, socialiste a maselor, înarmării întregului nostru popor cu arma revoluționară de luptă pentru socialism, pentru comunism, pentru o societate a dreptății și egalității sociale”.

ION GRIGORESCU

NOTE

¹ „Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism”, București, Ed. politică, 1974, p. 112

² Nicolae Ceaușescu, *Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, 7—9 decembrie 1977*, București, Ed. politică, 1977, p. 7

³ Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politică, educativă a partidului, prezentată la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982*, București, Ed. politică, 1982, p. 15

⁴ Ibidem, *Op. cit.*, p. 15

⁵ Ibidem, *Op. cit.*, p. 62

aniversări • aniversări

35 DE ANI DE LA PROCLAMAREA REPUBLICII

Mărturii muzeistice referitoare la actul de la 30 Decembrie 1947

GAVRILĂ SARAFOLEAN

Istoria României cunoaște numeroase dovezi ale luptei pentru libertate și dreptate, în cursul căreia năzuința de a înfăptui republica a fost mereu prezentă în conștiința poporului nostru.

Dezideratul de veacuri al mișcării sociale, al gândirii democratice și progresiste a înaintașilor a devenit realitate la 30 Decembrie 1947, când România a fost proclamată republică.

În rândurile ce urmează încercăm, prin intermediul exponatelor Muzeului de istorie al R.S. România, să prezentăm condițiile politice în care a avut loc proclamarea republicii și semnificația istorică a acestui eveniment.

Înfăptuirea actului istoric de la 23 August 1944 — organizat și condus de Partidul Comunist Român — a descătușat energiile revoluționare ale maselor, a deschis poporului român calea spre recucerirea și întărirea independenței naționale, spre înfăptuirea aspirațiilor de democrație și progres social.

Numeroase și grăitoare materiale expuse în sălile muzeului reflectă principalele transformări petrecute în societatea românească în anii 1944-1947, ca urmare a efervescenței revoluționare a maselor populare, schimbarea raportului de forțe social-politice în favoarea clasei muncitoare și a aliaților săi, care au făcut ca înlăturarea monarhiei să devină imperios necesară.

Un prim succes al luptei maselor populare, mobilizate și conduse de comuniști, l-a constituit instaurarea guvernului democratic, la 6 Martie 1945, în care clasa muncitoare avea rolul precumpănitor. Pe panoul destinat acestui moment se distinge fotografia impunătoarei manifestații din București la care s-a adoptat următoarea moțiune: „*Noi, opt sute de mii de cetățeni din București și plugari din satele județelor Ilfov, Ialomița, Vlașca și Teleorman, reprezentând toate categoriile sociale, precum și exponenții autentici ai Armatei, ofițeri și soldați, întruniți*

TEXTUL LEGII PRIN CARE ROMANIA DEVINE REPUBLICA POPULARA

ART. 1. — Adunarea Deputațiilor în act de abdicare a Regelui Mihai I pentru el și urmașii săi.

ART. 2. — Constituția din anul 1859, cu modificările din 29 Martie 1923 și acelea din 1 Septembrie 1947 și următoarele, se abrogă.

ART. 3. — România este Republică Populară. Demnitatea Statului Român este: Republica Populară Română, precursorul R.P.R.

ART. 4. — Puterea legislativă este exercitată de Adunarea Deputațiilor până la dizolvarea ei și până la constituirea unei Adunări Legislative Constituante, care se va face în data ce se va fixa de Adunarea Deputațiilor.

ART. 5. — Adunarea Constituțională va hotărî asupra noii Constituții a Republicii Populare Române.

ART. 6. — Până la

întrirea în vigoare a noii Constituții, puterea executivă va fi exercitată de un Prezidiu compus din 5 membri ales cu majoritate de Adunarea Deputațiilor dintre persoanele înalte științifice și culturale ale Republicii Populare Române.

ART. 7. — Membrii Prezidiului Republicii Populare Române vor depune în fața Adunării Deputațiilor jurământ de credință poporului român și următoarea formulă:

„Jur a pătra drepturile și libertățile democratice ale poporului român și independența și suveranitatea Republicii Populare Române, precum și legile sale”.

ART. 8. — În termen de 3 zile de la apariția prezentei legi, prezenta și funcțiunile publice vor depune jurământ de credință.

Formula jurământului pentru funcțiunile publice este:

„Jur a fi credincios poporului și de a pătra Republica Populară Română împotriva dușmanilor din afară și dinăuntru. Jur a respecta legile Republicii Populare Române și de a pătra secretul în serviciu”.

Pentru Armată, Grăniceri și Jandarmi formula jurământului este:

„Jur de a fi credincios poporului și de a pătra Republica Populară Română împotriva dușmanilor din afară și dinăuntru. Jur a respecta legile Republicii Populare Române și de a pătra secretul în serviciu. Jur să puner la dispoziție a armatei și a forțelor armatei în toate ocaziile”.

ART. 9. — Prezenta lege prezentei legi se va face de către Președintele Consiliului de Miniștri.

Legea prin care România a devenit Republică, 30 Decembrie 1947

astăzi, 6 martie 1945, în marea adunare cetățenească, salutăm instalarea guvernului Groza, guvern de concentrare democratică, și ne angajăm să-l sprijinim din toate puterile noastre, pentru stărpirea fascismului și refacerea țării”.

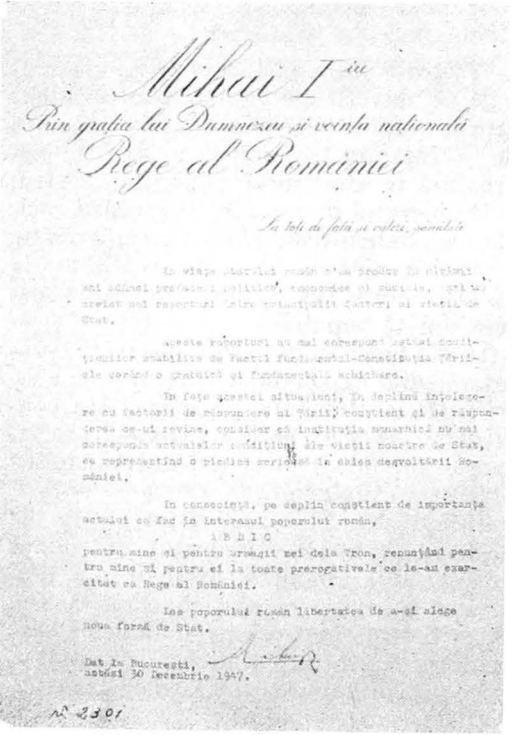
Instalarea guvernului democratic a deschis noi perspective desfășurării luptei revoluționare a maselor. După 6 martie 1945, în condițiile luptei dintre forțele democratice și reacțiune, guvernul dr. P. Groza a înlăptuit o serie de reforme și măsuri cu caracter democratic, care au dus la consolidarea și dezvoltarea puterii populare. Dintre aceste măsuri, o mare însemnătate a avut legiferarea reformei agrare, care a fost înlăptuită în mare parte prin lupta revoluționară a maselor, împotriva voinței regelui și a partidelor reacționare.

În același timp, guvernul dr. Petru Groza a trebuit să zădărnicească unelțirile reacțiunii, în frunte cu monarhia, împotriva cuceririlor revoluționare ale poporului muncitor.

La 21 august 1945, regele, având sprijinul forțelor reacționare din țară și de peste hotare, a cerut guvernului să demisioneze, iar la refuzul de a se da curs unei asemenea cereri, a refuzat să semneze legile și decretul guvernului, declanșând așa-zisa „grevă regală”. Partidul Comunist și guvernul, în cadrul unor adunări organizate în întreaga țară, au explicat masele situația creată ca urmare a poziției regelui, iar organele de stat au luat măsurile necesare pentru a împiedica și zdrobi provocările reacțiunii.

În ședința din 24 august 1945, Consiliul de Miniștri, analizând situația creată, a adoptat un comunicat dat publicității, expus și în muzeu, în care se spune: „Sprijinit de întregul popor, guvernul este hotărât să rămână neclintit la postul său, pentru a continua și desăvârși opera constructivă începută la 6 martie 1945”, hotărâre ce a fost puternic susținută de masele populare.

Actul de abdicare a regelui Mihai, 30 Decembrie 1947

Activitatea normală desfășurată de guvern, sprijinul larg acordat de masele populare, consolidarea poziției guvernului pe plan internațional au făcut ca în ianuarie 1946 regele să fie nevoit să reia legăturile cu guvernul.

a țării, iar P.N.Ț., transformându-se într-un grup de complotiști, a fost dizolvat de Parlament la 29 iulie 1947. Eliminarea din viața politică a țării a principalelor partide burgheze a reprezentat o lovitură extrem de puternică pentru

Membrii Prezidiului Republicii Populare Române împreună cu membrii Guvernului, 30 Decembrie 1947

În cursul anului 1946 lupta principală dintre forțele democratice și reacțiune s-a desfășurat în jurul alegerilor generale. Numeroase exponate aflate în muzeu reflectă victoria forțelor democratice în alegerile parlamentare din noiembrie 1946. Parlamentul creat în baza acestor alegeri a avut un rol de seamă în dezvoltarea ulterioară a revoluției din România, în limitarea prerogativelor regelui.

Forțele democratice conduse de P.C.R., folosind Parlamentul, au adoptat, în cursul anului 1947, un sistem de măsuri pentru înfrângerea sabotajului și lichidarea haosului economic provocat de clasele exploatoare, pentru redresarea și dezvoltarea economiei naționale.

După înfrângerea zdrobitoare în alegerile din noiembrie 1946, partidele național-tărănesc — Maniu și național-liberal — Brătianu au fost tot mai izolate, pierzându-și baza de masă. În anul 1947, partidul liberal, condus de Brătianu, s-a destrămat și a dispărut din viața politică

monarhie, lipsind-o de principalul sprijin intern.

În cursul anului 1947, în procesul adopției măsurilor cu caracter anticapitalist preconizate de P.C.R. pentru refacerea economică a țării, gruparea liberală condusă de Gh. Tătărescu, care din ianuarie 1945 a colaborat cu forțele democratice și a intrat în guvern la 6 martie 1945, și-a intensificat acțiunea de împotrivire față de măsurile impuse de dezvoltarea revoluției, fapt ce nu mai făcea posibilă această colaborare. La 5 noiembrie 1947, Adunarea Deputaților a votat o moțiune de neîncredere față de Gh. Tătărescu ca titular la Ministerul Afacerilor Externe, iar a doua zi, Consiliul de Miniștri, luând în discuție această moțiune, a hotărât înlăturarea din guvern a miniștrilor liberali, ultimul sprijin politic al monarhiei.

Lupta revoluționară a maselor din anii 1944—1947 pentru zdrobirea opoziției reacțiunii, a claselor exploatoare, a dus

PROCLAMAȚIE

Muncitori, Țărani, Intelectuali,
Soldați, Subofițeri, Ofițeri,
Cetățeni și Cetățeni ai României!

Regele Mihai I a abdicat astăzi de la tron.

În actul de abdicare, semnat astăzi, la 30 Decembrie 1947, conștient că „în viața Statului Român s'au produs în ultimii ani adevărați profeșeri politici, economice și sociale, care au creat noua repertoriu între principalii factori ai vieții de Stat”.

În fața acestei situații, în deplină înțelegere cu factorii de răspundere ai țării, Regele consideră că „instituția monarhică nu mai corespunde actualelor condițiuni ale vieții noastre de Stat, ea reprezentând o piedică serioasă în calea dezvoltării României”.

Astfel, poporul român a dobândit libertatea de a-și alege o formă nouă de stat — Republica Populară.

Eliberat în 1944 de sub jugul cetroștrilor hitlerici și al slugilor lor din țară, poporul român și-a luat soarta în propriile sale mâini.

În fața cu forța organizată, conștientă și neajăvitoare a clasei muncitoare, aliată cu forțimile muncitoare, poporul român a înălțat jugul moșterilor și a pedepsit pe trădătorii interesei sale, alungând de la cârmă țării pe cei care aparau interesele jefuitorilor săi.

Astfel, poporul nostru a revărsat și împins în afară din țară oștrii și interesele acestora.

Monarhia constituie o piedică în calea dezvoltării țării noastre spre un regim de democrație populară care să asigure tuturor celor din Țara noastră materiale și culturale, să asigure independența și suveranitatea Statului român.

Prin înălțarea monarhiei, se deshid democrației noastre populare, căi nouă de marele înfrățire.

Muncitori, țărani și intelectuali, ostași, subofițeri și ofițeri, cetățeni și cetățeni ai ROMÂNIEI
SĂ ÎNALȚĂM NOUA FORMĂ DE VIAȚĂ A STATULUI NOSTRU, REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ, PATRIA TUTUROR CELOR CE MUNCESC CU BRAȚELE ȘI CU MINTEA, DELA ORAȘE ȘI DELA SAȚE.

I. MIHAI IONCU, președintele Consiliului de Stat;
II. NICOLAE BĂLULEA, membru al Consiliului de Stat și Secretar de Stat;
III. NICOLAE BĂLULEA, membru al Consiliului de Stat și Secretar de Stat;
IV. NICOLAE BĂLULEA, membru al Consiliului de Stat și Secretar de Stat;
V. NICOLAE BĂLULEA, membru al Consiliului de Stat și Secretar de Stat;
VI. NICOLAE BĂLULEA, membru al Consiliului de Stat și Secretar de Stat;
VII. NICOLAE BĂLULEA, membru al Consiliului de Stat și Secretar de Stat;
VIII. NICOLAE BĂLULEA, membru al Consiliului de Stat și Secretar de Stat;
IX. NICOLAE BĂLULEA, membru al Consiliului de Stat și Secretar de Stat;
X. NICOLAE BĂLULEA, membru al Consiliului de Stat și Secretar de Stat;
XI. NICOLAE BĂLULEA, membru al Consiliului de Stat și Secretar de Stat;
XII. NICOLAE BĂLULEA, membru al Consiliului de Stat și Secretar de Stat;
XIII. NICOLAE BĂLULEA, membru al Consiliului de Stat și Secretar de Stat;
XIV. NICOLAE BĂLULEA, membru al Consiliului de Stat și Secretar de Stat;
XV. NICOLAE BĂLULEA, membru al Consiliului de Stat și Secretar de Stat;
XVI. NICOLAE BĂLULEA, membru al Consiliului de Stat și Secretar de Stat;
XVII. NICOLAE BĂLULEA, membru al Consiliului de Stat și Secretar de Stat;
XVIII. NICOLAE BĂLULEA, membru al Consiliului de Stat și Secretar de Stat;
XIX. NICOLAE BĂLULEA, membru al Consiliului de Stat și Secretar de Stat;
XX. NICOLAE BĂLULEA, membru al Consiliului de Stat și Secretar de Stat;

la consolidarea neconținută a forțelor democratice, la creșterea rolului conducător al clasei muncitoare, în fața cu P.C.R., în viața socială și politică a țării. Ca urmare a acestui proces, în cursul anului 1947 s-au creat premisele pentru înlăturarea din viața politică ultimului stîlp al reacțiunii — monarhia.

La 30 Decembrie 1947 monarhia a fost abolită și s-a proclamat Republica.

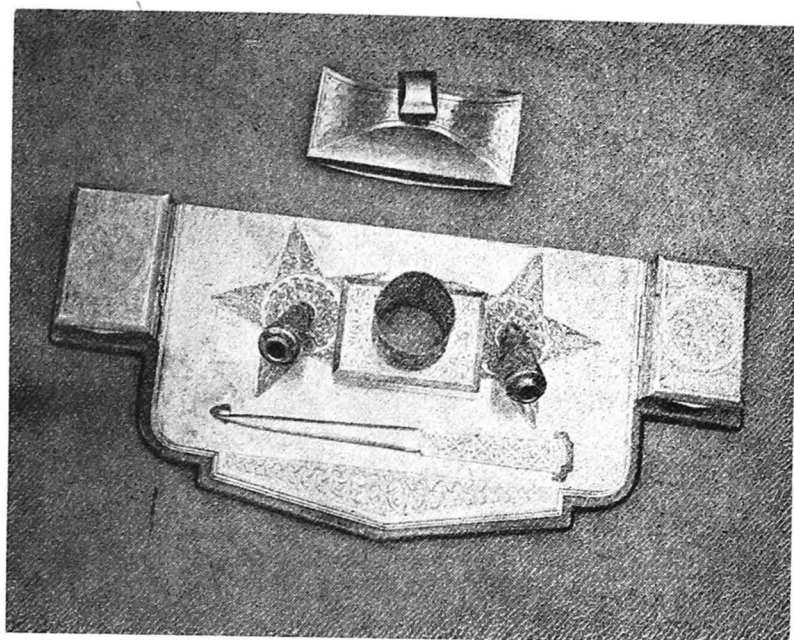
Acest moment deosebit al istoriei României și-a găsit o reflectare în Muzeul de istorie al R.S. România pe măsura semnificației sale. Pe un impunător panou se află expuse diferite materiale care încearcă să reconstituie evenimentele de la sfîrșitul anului 1947.

Parcurgînd textul actului de abdicare, vizitatorul își dă seama că evoluția vieții politice și măsurile luate de P.C.R. nu i-au lăsat regelui decît unica soluție de a accepta să semneze actul, în finalul căruia se spune: „*În consecință, pe deplin conștient de importanța actului ce fac în interesul poporului român, ABDIC pentru mine și pentru urmașii mei de la Tron,*

Proclamația guvernului către țară privind schimbarea formei de stat, 30 Decembrie 1947

Oamenii muncii din București manifestîndu-și bucuria cu prilejul proclamării Republicii, 30 Decembrie 1947

Obiecte de birou ce au aparținut președintelui Prezidiului Republicii, C.I. Parhon

renunțând pentru mine și pentru ei la toate prerogativele ce le-am exercitat ca Rege al României.

Las poporului român libertatea de a-și alege noua formă de stat”.

Alături se află expusă Proclamația guvernului, care, aducând la cunoștința maselor schimbările intervenite în structura statului și semnificația lor, arată că „Prin înlăturarea monarhiei se deschid democrației noastre populare căi noi de mărețe înfăptuiri”, încheindu-se cu chemarea „Muncitori, țărani și intelectuali, ostași, subofițeri și ofițeri, cetățene și cetățeni! Să înălțăm noua formă de viață a statului nostru, Republica Populară Română, patria tuturor celor ce muncesc cu brațele și cu mintea, de la orașe și de la sate”.

Sînt expuse, de asemenea, Legea prin care România devine Republică Populară și Legea de numire a membrilor Prezidiului Republicii Populare Române, care să exercite puterea executivă pînă la adoptarea noii Constituții. Prezidiul era constituit din Constantin I. Parhon, Mihail Sadoveanu, Ștefan Voitec, Gheorghe C. Stere și Ion Niculi. Președinte al Prezidiului a fost ales savantul

Constantin I. Parhon (1874 — 1969), al cărui portret se află pe panou, iar într-o vitrină este expus serviciul de birou folosit de C. I. Parhon.

Răsturnarea monarhiei și proclamarea Republicii au fost primite cu o deosebită satisfacție de către oamenii muncii de la orașe și sate. Mari fotografii redau amploarea manifestațiilor populate din București prin care zeci de mii de muncitori, intelectuali, soldați, ofițeri, funcționari, femei, tineri și bătrîni au salutat cu entuziasm proclamarea republicii, văzînd în aceasta împlinirea idealurilor pentru care au luptat și și-au vărsat sîngele cei mai buni fii ai poporului român — libertatea și independența patriei, dreptul celor ce muncesc de a fi singurii stăpîni ai destinelor lor.

Așa cum subliniază secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, „realizarea republicii — veche și arzătoare aspirație a poporului — a găsit un profund ecou în conștiințele milioanei de oameni ai muncii din întreaga țară. Masele largi populare au salutat cu nețărmurită satisfacție și bucurie măreața victorie obținută prin luptă, exprimîndu-și hotărîrea neștrămutată de a-și închina toate forțele

consolidării și înfloririi continue a republicii noi populare, apărării libertății și suveranității sale, ridicării ei la un loc demn în marea familie a națiunilor lumii”.

Înlăturarea monarhiei și proclamarea republicii la 30 Decembrie 1947 au constituit unul dintre cele mai importante momente ale luptei oamenilor muncii, sub conducerea Partidului Comunist Român, pentru transformarea revoluționară a societății românești, au marcat încheierea etapei strategice de desăvîrșire a revoluției burghezo-democratice

și trecerea la înlăptuirea revoluției socialiste în România.

Mărețele realizări obținute de poporul român în edificarea societății socialiste, concretizate în dezvoltarea armonioasă, echilibrată și în ritm susținut a economiei naționale, în ridicarea sistematică a nivelului de trai, material și cultural al celor ce muncesc, demonstrează în mod convingător că cele mai cutezătoare visuri și dorințe ale înaintașilor au devenit realitate, sub conducerea clasei muncitoare, în frunte cu partidul comunist, în anii republicii.

RÉSUMÉ

Par l'entremise des objets exposés au Musée d'Histoire de la R.S. de Roumanie, on présente les combats révolutionnaires des années 1944-1947 pour anéantir la réaction et pour consolider les forces démocratiques ainsi que pour modifier le rapport des forces sociales et politiques en faveur de la classe ouvrière et de ses alliés — facteurs qui ont fait que le renversement de la monarchie devint impérieusement nécessaire. On reconstitue les événements du 30 Décembre 1947 — le ren-

versement de la monarchie et la proclamation de la république — qui ont représenté l'un des moments les plus importants de la lutte des travailleurs sous la direction du Parti Communiste Roumain, pour la transformation révolutionnaire de la société roumaine, en marquant la fin de l'étape stratégique d'achèvement de la révolution bourgeoise-démocratique et le passage à l'accomplissement de la révolution socialiste en Roumanie.

A 35-a treaptă a devenirii noastre

Urcînd sărbătorește pe cea de-a 35-a treaptă a destinului său republican, România socialistă își vede chipul spiritual răsfrînt în cele peste 22 de milioane de destine strălucitoare prin ele însele.

Realitatea românească contemporană este rodul împlinirilor acestui străvechi popor, prin hărnicia și forța sa de creație, multimilenar atestată.

Partidul Comunist Român, înțelept călăuzitor a tot ceea ce am făcut, facem și vom face, se dezvăluie la această sărbătorire a Republicii, înțelept, clarvăzător, ferm în a ne conduce, din izbînzi în izbînzi, chiar dacă pe treapta istoriei — acești ani — sînt o frîntură de clipă. Anii de la proclamarea Republicii sînt ani ai construcției noastre, cutezătoare pe schela înălțimilor calitative, pe vaste orizonturi de cantitate care își găsesc împliniri profunde, trainice în tezaurul tradiției noastre materiale și spirituale, adunate veac de veac, de peste două milenii, pentru că prin secole poporul nostru și-a dovedit, și și-a mărturisit, prin fapte de cuget și armă, hărnicia, sinceritatea, cutezanța, vitejia, dragostea de vatra străbună. Cu jertfă pentru apărarea patriei, autentica noastră forță de spre mai bine, de înțelegere frățescă și unire cu toți de pe aceeași glie — maghiari, germani și alte naționalități — ne jertfim prin gînd și muncă pentru aceeași socialistă Românie.

Pe chipul sufletesc al oamenilor acestor pămînturi, s-a teaurizat, și se afirmă, dragostea față de vatra străbună, dăruirea față de binele obștesc, jertfa pentru apărarea patriei. Și în același timp, dîncolo de fruntariile țării, avem gînduri lucrate de milenare tradiții către bună vecinătate, bună înțelegere și pace cu toate popoarele Terrei.

Chipul sufletesc al oamenilor acestui pămînt, cuprins din moși-strămoși în spațiul carpato-danubiano-pontic, s-a format în veacuri de existență ca apărători a ceea ce singuri și-au creat, făurit și păstrat. Și tot de pe atunci s-au conturat trăsăturile omului de omenie.

Om de omenie pe care astăzi realitățile politico-sociale, economico-administra-

tive, cultural-artistice l-au îmbogățit calitativ, conferindu-i ceea ce noi toți știm, dorim a fi să ne numim: *omul nou!*

Acest contemporan al nostru — constructor și în același timp produs al noii societăți — este magnifica creație a vârstei republicane a României socialiste. Creație trainică, măiastru plăsmuită pentru că au existat condițiile afirmării, în această a noastră românească orînduire socialistă, unde toți cei ce muncim acest ogor al vetrei străbune, ne numim cu mîndrie români.

Fierbintele umanism, limpezit de rigoarea științifică a politicii partidului nostru comunist, politică cu izvoare aflate în cele mai mărețe idealuri ale oamenilor acestui pămînt, izvoare pe care azi le aflăm puse în slujba propriei noastre vieți, propriei noastre împliniri.

În edificarea noului nostru destin, în largul front al muncii ideologice semnează cu responsabilitate civică, convingere și patriotism revoluționar sutele și sutele de muzeografi, conservatori, restauratori, înscriind în agenda lucrului bine gîndit, bine înfăptuit numeroase acțiuni și activități politico-educative. Imaginea culturii noastre materiale și spirituale unitare o regăsim înmănușcheată în inestimabile valori teaurizate în muzeele țării. Lăcașuri de cultură, active, dinamice în a căror oglindă vedem trecutul nostru glorios, moștenirea adunată veac de veac a ceea ce știm că ne aparține și numim cu mîndrie istoria poporului român aflat dintotdeauna pe acest românesc pămînt roditor de mărturii materiale și spirituale ale însăși devenirii noastre în evoluția civilizației popoarelor lumii. La Iași, Suceava, Tirgoviște, Pitești, Craiova, Baia Mare, Satu Mare, Oradea, Alba Iulia, Sf. Gheorghe, Cluj-Napoca, Drobeta-Tr. Severin, Giurgiu, Galați, Focșani, Constanța, Tulcea și în inima țării, București s-au deschis, într-un larg evantai de gîndire și simțire patriotică, semnificativele porți muzeale către marele public dornic de cunoaștere nouă. Oameni ai muncii care știindu-și trecutul glorios, prețuind moștenirea istorică înscrisă pe coordonatele timpului

și spațiului sînt conștienți făuritori de istorie nouă. Ei sînt martori și participanți activi, alături de lucrătorii muzeelor, la numeroase și eficiente acțiuni politico-educative înscrise în agenda manifestărilor dedicate Conferinței Naționale a P.C.R. și celei de-a 35-a aniversări a Republicii. Generic înscrise, prin tradiție, în activitatea instituțiilor muzeale, într-o multitudine de forme și mijloace ale înfăptuirii și afirmării actului instructiv-educativ, aceste manifestări s-au numit — ca să amintim doar cîteva — „Săptămîna muzeelor ieșene”, „Suceava — permanente istorice”, „Pontica în dialog cultural cu viața”, „Zilele muzeelor harghitene” etc. și au prilejuit omagierea celor două evenimente dragi nouă tuturor, prin organizarea de expoziții, seri muzeale, dezbateri științifice și multe altele, toate sub semnul dialogului viu cu trecutul, prezentul și viitorul împlinirii noastre, a realităților socialiste ale României contemporane.

Etica fundamentală a tuturor realităților României socialiste este legea care statuează *Totul pentru om*, pentru dezvoltarea lui multilaterală, pentru ascendența afirmare a valorii lui creatoare.

OMUL, pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu, conducătorul înțelept, iubit, stimat și urmat de întregul nostru popor în tot ceea ce gîndește și înfăptuiește pentru noi și laolaltă cu noi, îl numește *comunistul de omenie*.

El există, nu este o abstracțiune, un concept. Este o realitate vie, dinamică, pilduitoare.

L-am văzut în nenumărate rînduri înfruntînd natura, atunci cînd poporului îi era greu, l-am întîlnit pe marile șantiere energetice, de construcții, pe cărări din creierii munților, pe orizonturile cîmpiilor roditoare, aplecat laborios asupra mașinilor mereu mai moderne, mai complicate, din uzine și fabrici și tot de atîtea ori îl vedem aplecat asupra cărții. Cărțile, gîndite și spuse pentru binele neamului românesc și a lui cinstire între nații, cu care vrem să trăim în pace și bună înțelegere.

Acum trecînd cea de-a 35-a treaptă a devenirii noastre libere și întru totul de deplin socotită în gînduri și fapte

spre mai bine, să rememorăm — cu pînca și sarea tradițională nouă românilor — anii de împliniri porniți, ca un limpede izvor de munte, ce și-a găsit albia după cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român.

Omul, comunist de omenie, există! În noi toți, prin el!

L-am văzut grăindu-ne de la Tribuna Marelui Forum al partidului și țării — Conferința Națională a P.C.R.. O nouă calitate a muncii și a vieții! Acesta i-a fost îndemnul! Aceasta ni-i vrerea! Vom ști să-i cinstim Stelele de erou ce-i împiedobesc pieptul, înobilîndu-i gîndul și fapta — gînd și faptă dăruite și puse în slujba noastră a celor ce îl iubim, urmîndu-i cutezătoarele-i îndemnuri spre binele țării și al său popor.

Gîndul și fapta celui ce ne cinstește neamul, pentru a patriei cinstire și a poporului român strălucire este metal prețios, fără etalon, pentru că își află filonul în nobilul metal al prețuirii noastre unanime. Prețuire-angajament: să trăim, să muncim, să năzuim, să învingem!

Acum, în prag de trecere spre An Nou, sărbătorindu-și anii, Republica Socialistă România își vede chipul împlinirilor materiale și spirituale răsfrînt în nestematele celor peste 22 de milioane de destine. La fel cum fiecare dintre aceste destine individuale își regăsește chipul și propria-i devenire în oglinda mereu mai luminoasă, care este patria republicană vatră măreață a omeniei comuniste.

Pentru fiecare dintre noi, acum la trecerea pragului de 35 de ani ai destinului republican al României socialiste, spre anii comunismului, și acum cînd timpul ne va anunța scurgerea spre 1983 — an al năzuințelor și plenar angajată muncă pentru a culege roadele propriilor noastre năzuinți — deci, pentru fiecare dintre noi, acum, patria este ființa noastră, cu trecutul, prezentul și viitorul său.

Ne naștem, creștem, în sentimentul iubirii de patrie, modelăm cu gîndul și fapta istorie nouă acestei vetre străbune, făurind destinul comunist al poporului și patriei noastre.

muzeu, colecții, expoziții

Expoziția de bază a Secției de istorie a Muzeului din Cîmpulung Muscel

ȘTEFAN TRÎMBACIU

Expoziția de bază a Secției de istorie a Muzeului din Cîmpulung Muscel, reorganizată în ultimii ani, prezintă „Istoria Cîmpulungului și a zonei sale înconjurătoare” și cuprinde toate epocile istoriei patriei, fiind completată deci cu epocile modernă și contemporană.

În ansamblu, prima parte a expoziției ilustrează cultura materială și spirituală creată de locuitorii acestor meleaguri, încadrată în cronologia generală a istoriei naționale. Expoziția de istorie medie, modernă și contemporană insistă mai mult asupra elementelor și informațiilor locale, în ansamblul general al istoriei patriei, și participării populației locale la desfășurarea marilor evenimente ale istoriei naționale. În partea finală a expoziției sînt prezentate realizările, din anii socialismului, în Cîmpulung, atît pe tărîm economic cît și social, o ultimă cameră fiind rezervată evocării personalităților culturale originare din Cîmpulung și zona înconjurătoare.

Spațiul, foarte generos, afectat expoziției de bază, se află într-o frumoasă clădire din centrul orașului Cîmpulung.

Mobilierul a fost gîndit unitar, de către specialiștii de la I. S. Decorativa-București. Pereții sînt acoperiți cu panouri din PAL cu furnir de stejar, iar vitrinele sînt mari și încăpătoare, avînd casete cu o lumină plăcută, filtrată prin plăci din plastic de culoarea laptelui. În săli se mai folosesc podiumuri pe care sînt expuse obiectele de dimensiuni mai mari.

Fundalul vitrinelor și al panourilor este prezentat la culoare naturală sau, după caz, în pînză de culoare gri și albă, prin aplicile montate pe panouri. La unele momente sau panouri se folosesc, ca fundal, fotografii sepie.

Expoziția de bază a muzeului, așa cum este organizată, reprezintă un succes, remarcîndu-se nu numai prin rezolvări muzeistice deosebite, ci și prin elemente de patrimoniu și prin idei tematice originale, bine materializate de către muzeografi, în colaborare cu specialiștii de la I. S. Decorativa-București.

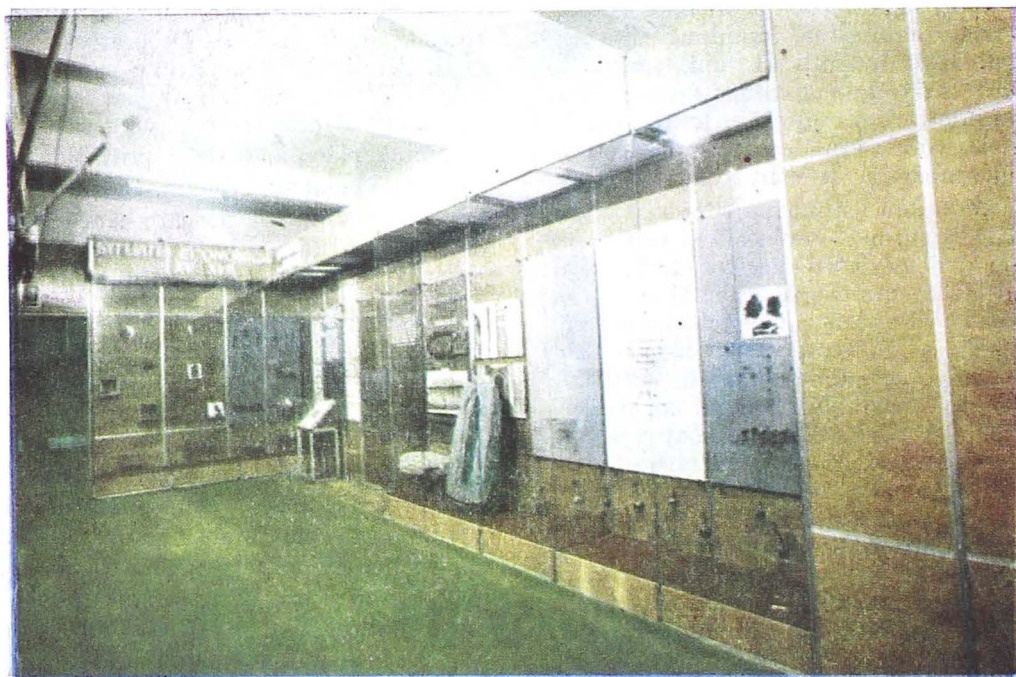
În prima sală sînt prezentate momentele: „Epoca neolitică” și „Epoca bron-

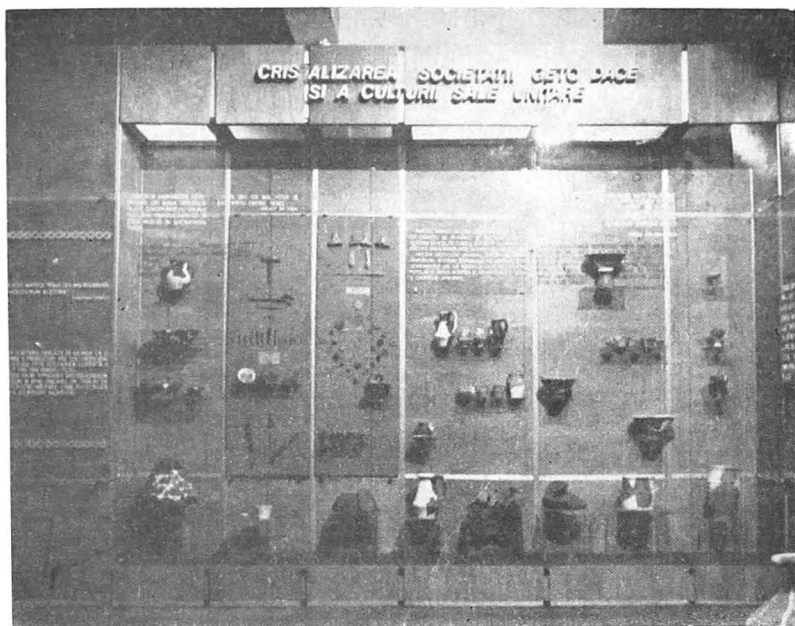
MUZEUL DE ISTORIE DIN CÎMPULUNG MUSCEL

Steag al "Districtului Muscel la 1860"

Aspect din secția de istorie medie

Vitrine conținând materiale descoperite în așezarea dacică de la Cetățeni

zului'. În două vitrine sînt expuse unelte din piatră și os, silexuri descoperite la Cîmpulung și în cîteva localități din zonă (Stoenești, Bădeni, Cetățeni, Lerești, Vlădești, Lăicăi etc.), dar și topoare din piatră, greutăți pentru războiul de țesut.

Civilizația bronzului este ilustrată prin vase funerare descoperite la Micloșani, Pescăreasa, Cetățenii din Deal, o cistă de incinerare conservată „in situ” și o lespede de mormînt, ambele descoperite la Pescăreasa, atestînd atît ritul de incinerare cît și pe cel de înhumare, practicate de populația acestor locuri. În alte vitrine sînt expuse: un topor de luptă descoperit la Berevoiești, un ciocan de la Micloșani, un pumnal din bronz descoperit la Pescăreasa, podoabe de la Cetățenii din Deal, Vlădeștii de Jos etc. Frumos prezentată muzeografic este o calotă craniană, cu încercare de trepanație în scop terapeutic, descoperită în mormintele ciste de la Cetățenii din Deal.

Sala a doua este rezervată prezentării **statului dae condus de Burebista și Decebal**, factor activ și hotărîtor în viața Europei răsăritene antice. O hartă, realizată pe cristal cu un fundal de fotografie sepia, de mari dimensiuni, repre-

zentînd zona subcarpatică, ilustrează intensă și unitară locuire a Daciei. Printre marile așezări geto-dacice de la sud de Carpați se numără și așezarea de la Cetățeni-Muscel, pe cursul superior al Dimboviței, locuită fără întrerupere, începînd cu anul 300 î.e.n. Aici s-a dezvoltat un mare centru economic (de tip emporium) destinat schimbului de mărfuri între comunitățile de la nord și sud de Carpați, precum și între acestea și arhipelagul egeean cît și Orientul Apropiat.

O suită de șase vitrine avînd tema „**Cristalizarea societății geto-dace și a culturii sale unitare**” prezintă un bogat material tridimensional, punctat cu texte din Herodot, Polibiu și Strabo. Este ilustrată cultura materială a strămoșilor noștri din zona Muscel, unde s-au dezvoltat agricultura, păstoritul și meșteșugurile, prin vestigii arheologice, de tipul uneltelor agricole din fier, fusaiole, lustruitoare, rișnițe din piatră, unelte de pescuit. Bogat reprezentat este meșteșugul olăritului printr-o suită de forme ceramice — căni, fructiere, cățui dacice — caracteristice culturii geto-dacice. Alte două vitrine cuprind obiecte de cult și podoabe dacice, precum și un rython

Aspect de la tema „Întemeierea statului feudal Tara Românească”

expuse podoabe din secolul al XIV-lea descoperite la Cîmpulung, monede și fragmente de frescă din secolele XIII—XIV de la Cetățeni, precum și vase și fragmente de vase, arme etc. găsite în satele Bădeni și Stoienești. Se desprinde ideea că dezvoltarea demografică, economică a Cîmpulungului, unul dintre cele mai vechi orașe ale Țării Românești, și a zonei sale înconjurătoare a determinat mutarea capitalei statului, devenit independent, după victoria de la Posada, de la Curtea de Argeș la Cîmpulung. Aici și-au avut reședința Basarab I, între anii 1330—1352, fiul său Nicolae Alexandru, „Cîmpulungeanul”, în perioada 1352—1364 și Vladislav I Vlaicu de la 1364 până la 1369. În muzeu sînt expuse: un mulaj, executat în tablă, al sigiliului medieval al Cîmpulungului, o frumoasă frescă redînd chipul ctitorului bisericii domnești de la Curtea de Argeș cît și un mulaj al sgrafitului cu știrea morții acestuia, în anul 1352, la Cîmpulung. Alături este prezentată o frescă ce-l reprezintă pe voievodul Nicolae Alexandru Basarab,

iar pe un soclu a fost expus mulajul lespedei de pe mormîntul voievodului Nicolae Alexandru Basarab, care se află la Curtea Domnească din Cîmpulung. Este prezentat, de asemenea, și planul Curții Domnești „Negru Vodă”, unde Nicolae Alexandru Basarab și-a avut reședința.

Sala a șasea, cea mai mare dintre toate, începe cu prezentarea domniei lui Vladislav I Vlaicu (1364—1377). Pe un panou sînt expuse fotografiile color ale pieselor ce compun tezaurul de la Curtea de Argeș, iar în facsimil, privilegiul comercial acordat brașovenilor de voievodul Vladislav I Vlaicu în anul 1368, în care sînt menționate vămile de la Cetățeni și Cîmpulung. În două vitrine mai sînt etalate materiale de construcție, din secolul al XIV-lea, descoperite la Cîmpulung, precum și o monedă emisă în această perioadă. În continuare este ilus-

Momentul „Cîmpulung, capitala Țării Românești”

trată domnia lui Mircea cel Bătrîn, iar momentul intitulat „Luptele pentru păstrarea independenței” punctează principalele bătălii duse de strămoșii noștri în secolele XIV și XV, pentru neatîrnare.

Momentul „1848”

În vitrine sînt expuse materiale pentru construcții descoperite în Cîmpulung, datînd din secolul al XIV-lea, arme, piese de harnașament, pîteni, ghiulele, precum și coloane din piatră de Albești cu urme de frescă. Muzeografic, obiectele sînt frumos etalate, folosindu-se ca materiale ajutătoare aplicate, suportî metalici și din plastic.

Un document, în facsimil, emis de voievodul Dan al II-lea, în anul 1433, prin care reînnoiește privilegiul comercial dat de Mircea cel Bătrîn brașovenilor, în 1413, și textul scrisorii (introducere) voievodului Radu cel Mare către brașoveni (1503), referitor la marele negustor Rădilă ot Cîmpulung, dau vizitatorului date privitoare la intensificarea comerțului dintre orașul Cîmpulung și orașele Brașov și Sibiu în secolul al XV-lea și începutul secolului al XVI-lea. Într-o vitrină sînt expuse mai multe obiecte de proveniență brașoveană: fragmente de sticlă și ceramică din secolele XV și XVI, un vas de cult „in situ” și unul restaurat, descoperite la Suslănești-Hobaia, din secolul al XVI-lea, precum și fragmente dintr-o partitură muzicală în duct gotic.

În alte vitrine sînt expuse obiecte tridimensionale descoperite în Cîmpulung și în satele din zonă, care atestă o intensă dezvoltare economică în secolele al XV-lea și al XVI-lea. Se remarcă o suită de cable și fragmente de cable, de forme diferite, descoperite la Cîmpulung, Suslănești și Lerești, unelte și produse meșteșugărești din aceleași localități, cuie și zgură, o unealtă apicolă, precum și fragmente ceramice și ceramică frumos ornamentată.

Al doilea moment al sălii este intitulat „Prima unire a țărilor române în vremea lui Mihai Vodă Viteazul”. O hartă punctează mărețul act realizat de Mihai Viteazul în anul 1600, iar dedesubt este prezentat portretul voievodului, executat în tuș, împreună cu titulatura „Io Mihail Voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei”. Fotografia locului unde Mihai Viteazul și-a instalat tabăra militară, la Stoienești, lângă Cîmpulung,

Aspect de la momentul „1859”

pentru a-l aștepta pe Sigismund Bathory, nu face decît să localizeze desfășurarea evenimentelor după victoria de la Călugăreni, obținută împotriva turcilor. În-

tr-o vitrină sînt expuse arme care au aparținut soldaților din armata lui Mihai Viteazul, descoperite la Stoienești.

Datorită poziției geografice și rolului său economic, Cîmpulungul devine un important centru de viață medievală românească întreținînd legături sistematice cu Transilvania. Aici se afirmă o vie activitate culturală, exprimată și prin folosirea limbii române ca limbă scrisă. Judelui Neașu de Cîmpulung îi datorăm monumentul de limbă cuprins în scrisoarea adresată lui Hans Benkner, judele Brașovului. Cu facsimilul scrisorii lui Neașu începe prezentarea ideii tematice „Cultura în secolele XV—XVI”. Următoarele cinci vitrine expun, în ordine, planul unui biserici, azi dispărute, din Lerești (secolul al XV-lea), fotografia bisericii de la Fundeni, monument istoric datat în secolul al XV-lea, un fragment de ancadrament de ușă, descoperit la Lerești, cu motive florale și un ancadrament de fereastră de la biserica din Lerești, executat în calcar numulitic. Un număr mare de podoabe și accesorii de costume din secolul al XVI-lea, descoperite în cercetările arheologice efectuate la Lerești și Mănăstirea Valea, din care se remarcă cîteva inele foarte frumoase, cercei, broșe, mărgelile și bumbi, întăresc ideea existenței unei intense culturi materiale și spirituale în această zonă a țării în secolele al XV-lea și al XVI-lea. Pe podiumurile vitrinelor sînt expuse, în ordine cronologică, nouă vase funerare din sticlă, de import, datate în secolele XV—XVII.

În sala a șaptea este ilustrată dezvoltarea Cîmpulungului în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea. O hartă localizează meșteșugurile, pe mahalale, în Cîmpulungul medieval. Reiese că locuitorii erau grupați în cartiere, pe ocupații, fapt care a determinat și stabilirea numelor acestora. Sînt remarcate mahalalele schei, a breslei pietrarilor, tabaci, șubești și a olarilor. Un grafic redă dinamica demografică a Cîmpulungului, în secolele XVI—XVIII. Este de reținut că orașul, în această perioadă, a avut o dinamică demografică interesantă. Astfel, în anul 1590 sînt atestate 900 de case la o popu-

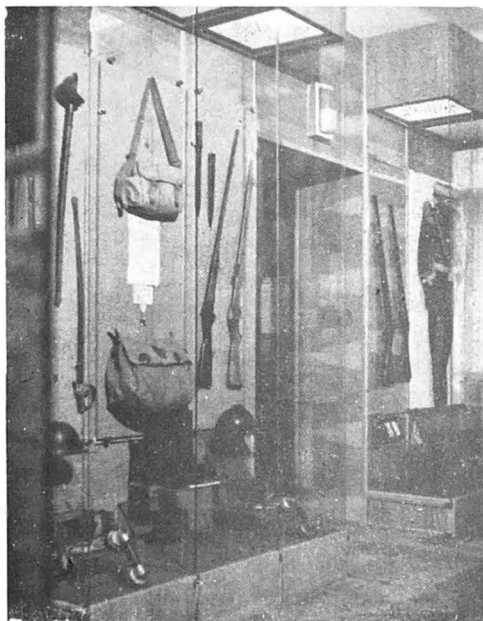
Momentul „1877 — Sîntem independenți, sîntem națiune de-sine-stătătoare”

lație de 4500 de locuitori, dar se constată o scădere a numărului de case în anul 1640 la 200 datorită unor războaie purtate pe aceste locuri. Un alt grafic subliniază că în Cîmpulung se practicau în secolul al XVIII-lea 35 de meșteșuguri. Unele produse meșteșugărești sînt expuse în vitrine. Se remarcă obiectele de ceramică, frumos colorată și ornamentată, două cîntare de fier, discuri din ceramică, o ladă pentru bani, din lemn, un plug din lemn cu brăzdar din fier, descoperit la Bădeni-Muscel, fragmente de țesătură, de frescă și un portret al ultimului județ al Cîmpulungului, Nicolae Tretilogofăt Ștefănescu. Toate elementele scot în evidență vizitatorilor momentul de mare importanță pentru istoria locală, intitulat „Cîmpulung, oraș cu privilegii”. Un facsimil al unui document din „Pînza orașului Cîmpulung”, cuprinzînd privilegiile orașului, ne introduce în ideea tematică propriu-zisă. Urmează un citat despre Cîmpulung al călătorului Del Chiaro Antonio Maria și o fotografie a unei liste cu mărfurile care se vindeau, în Cîmpulung, în anul 1708. Este subliniată ideea că

„Începînd cu domnia lui Mihail I—1418—
— 1420 — și pînă la 1831, Cîmpulungul,
comparativ cu celelalte orașe ale Țării
Românești, s-a bucurat de cele mai largi
și de mai lungă durată privilegii economice,
administrative, politice și jurisdicționale”.
Este prezentat mulajul Monumentului
jurămîntului, ridicat în anul 1674, care
cuprinde toate privilegiile orașenilor, un
grafic cu județii care au funcționat în
Cîmpulung, începînd cu negustorul Neacșu
la 1521 și terminînd cu Ioan Săulescu la
1831. În dreapta este montat sigiliul
ce a aparținut conducătorului orașului,
Iorga, precum și un alt facsimil din „Pîna
orașului Cîmpulung”. În trei vitrine sînt
expuse obiecte și arme de import, din
Orient și din apusul Europei, precum și
trei tezaure monetare, turecești și din Tran-
silvania.

În prima sală de la etajul clădirii, tema-
tica tratează momentul intitulat „Cul-
tura în sec. XVII—XVIII”, punîndu-se
accent pe dezvoltarea învățămîntului și
artelor la Cîmpulung. De o atenție
deosebită se bucură și tipografia înființată
de Matei Basarab în anul 1635, unde din
anul 1642 și-a adus o contribuție însem-
nată călugărul Melhisedec, primul egumen
al Mănăstirii „Negru Vodă”. Momentul
intitulat „Școala domnească de la Cîmpu-
lung — prima școală publică din Țara
Românească” îl informează pe vizitator
că, la Cîmpulung, domnitorul Antonie
Vodă din Pozești înființează, prin hriso-
vul emis la 10 mai 1669, prima școală
publică din Țara Românească. În hrisov
se menționează: „făcui domnia mea casă
de învățatură, adecă școală în orașul
domniei mele Cîmpulung ... să fie cu
putință și bogaților și săracilor”. Este pre-
zentat zugravul Pîrvu Mutu, „cel mai
important precursor al artei portretului
pictat românesc”, originar din Cîmpulung.
Din vasta sa activitate portretistică sînt
expuse trei fotografii color ale frescei
din interiorul bisericii Filipeștii de Tîrg.
În două vitrine sînt etalate: o icoană din
secolul al XVII-lea, mai multe fragmente
de țesături din secolul al XVIII-lea, des-
coperite la Cetățeni, mulajele a trei din
cele patru cărți tipărite la tipografia din
Cîmpulung — *Molitvenic slavon*, 1635,

Învățăture pentru toate zilele alese pe scurt,
1642 și *Antologhionul slavon*, 1643 —
o masă de cult din secolul al XVIII-lea,
cu un frumos chenar floral și un sfeșnic
brîncovenesc foarte bine conservat. Toate
obiectele ilustrează perioada de înflorire
culturală a Cîmpulungului. Pe o hartă
este menționată și tipografia care a func-
ționat la Mănăstirea „Negru Vodă” între
anii 1635—1650, iar alături este expus un
portret (desen în peniță) al domnitorului
Matei Basarab, cel care reconstruiește
mănăstirea și care hotărăște înființarea

Obiecte din dotarea armatei române în primul
război mondial

tipografiei motivînd că: „Am văzut cum că
în întreaga mea țară e foame și sete, nu însă
de pîine și apă, ci după prooroc de vădită
hrană și adăpare sufletească”. Momentul
se încheie prin prezentarea unor podoabe
și accesorii de costume descoperite în
zonă, din secolele al XVII-lea și al XVIII-
lea, și a unei colecții de ciubucă din aceeași
perioadă.

Un alt moment, „Revoluția de la 1821”,
cuprinde: o fotografie color a lui Tudor
Vladimirescu, o copie a steagului luptă-
torilor conduși de Tudor Vladimirescu,

o hartă ce redă izbucnirea și desfășurarea revoluției, dar și drumul parcurs de Tudor Vladimirescu de la Golești la Tîrgoviște, drum care a trecut prin Cîmpulung, fotocopia „Proclamației de la Padeș” și un desen al hanului „Circiuma de piatră” din satul Lăicăi, ultimul popas al lui Tudor Vladimirescu în fostul județ Muscel, pe drumul, fără întoarcere, spre Tîrgoviște.

În continuare, un grupaj de panouri și vitrine ilustrează „Perioada 1821—1848”. Sînt expuse: o casă de bani, din fier (prima

înființat în Cîmpulung la 1847, de C.D. Aricescu. Următoarea idee tematică, „Organizații, mișcări revoluționare și publicații premergătoare anului 1848”, prezintă o statistică a orașului Cîmpulung în anul 1838, pe mahalale, nr. 77 din „Vestitorul românesc”, nr. 116 din „Curierul românesc”, litografia „Obșteasca Adunare generală de revizuire a Regulamentului Organic din 1831” și cîteva arme de epocă.

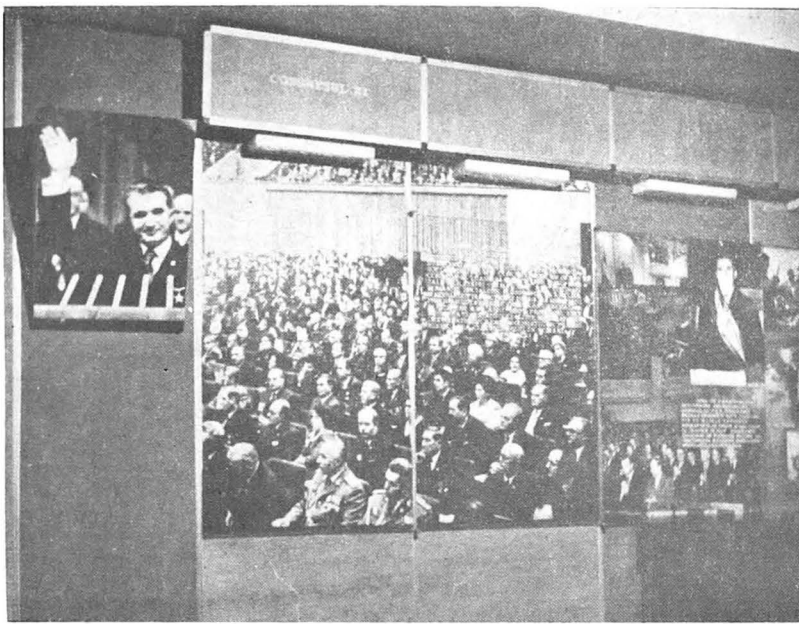
Momentul „Revoluția de la 1848 în țările române” este ilustrat printr-un

Aspecte din vizitele tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al P. C. R. în Argeș

jumătate a secolului al XIX-lea), o colecție de unelte de pietar, obiecte meșteșugărești, tipare pentru teracotă. Aspecte ale dezvoltării învățămîntului și culturii în Muscel în perioada anilor 1821—1848 sînt surprinse în următoarea vitrină. Se remarcă fotografia lui Dinicu Golescu, fost ispravnic al județului Muscel, care a terminat școala din Golești, fotografia copertii abecedarului alcătuit de prof. D. Jianu din Cîmpulung, precum și a gramaticii alcătuită de Iordache Golescu în anul 1840. Sînt frumos etalate, pe podiumuri, un secrete, cîteva cărți și un gong utilizat de trupa teatrului de amatori

fundal format dintr-o frescă reprezentînd steagul tricolor împreună cu deviza „Dreptate, frăție” și un aspect de la Turnul Clopotniță — Curtea Domnească din Cîmpulung. El este completat cu un citat din *Mersul Revoluției în istoria românilor*, de Nicolae Bălcescu, conform căruia „Revoluția română de la 1848 n-a fost un fenomen neregulat, efemer, fără trecut și viitor, fără altă cauză decît voința întîmplătoare a unei minorități sau mișcare general europeană. Revoluția generală fu ocazia, iar nu cauza revoluției române. Cauza ei se pierde în negura veacurilor”. O hartă reprezintă, prin viniete tricolore, toate

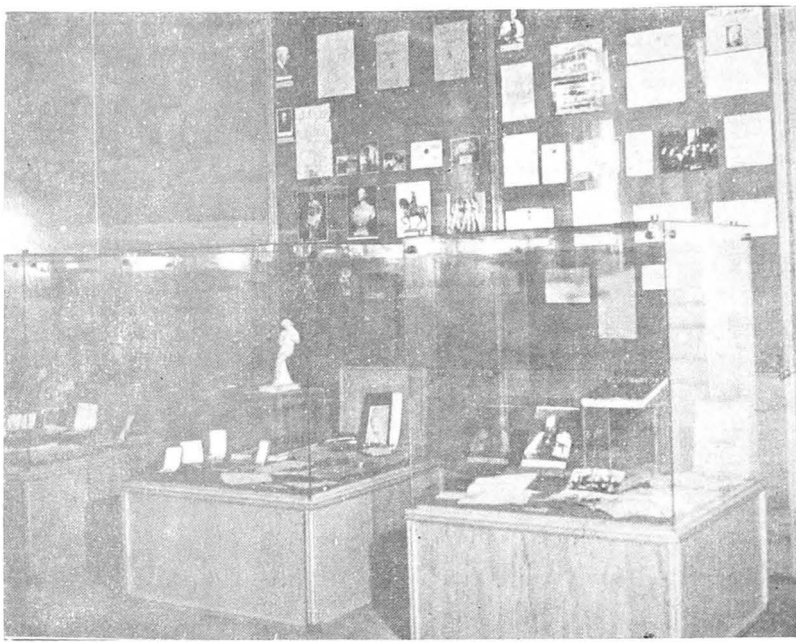

Aspecte de la Congresul al XI-lea al P.C.R.

centrele revoluționare din țările române. Sînt expuse o fotografie reprezentînd guvernul provizoriu și adunarea de la Blaj, din mai 1848, „Dorințele partidei naționale în Moldova” precum și „Proclamația de la Izlaz”, din iunie 1848, fotografiile mai multor conducători ai revoluției din țările române: Avram Iancu, M. Kogălniceanu, Simion Bărnuțiu, Vasile Alecsandri, Eftimie Murgu, frații Goleșcu, I. D. Negulici (cîmpulungean), C. D. Aricescu, Ion Brătianu etc., precum și o fotocopie a alegoriei lui Rosenthal, *România revoluționară*. Ca elemente locale sînt prezentate mai multe documente ce se referă la activitatea revoluționară a cîmpulungenilor la 1848, o listă a comisarilor de propagandă din Muscel și Argeș și o fotografie a plăcii comemorative, cuprinzînd textul jurămîntului revoluționarilor cîmpulungeni, care se află expusă la Curtea Domnească.

În sala a doua sînt tratate alte două momente importante din istoria popoului român. Primul, intitulat „1859”, este ilustrat pe trei panouri, unde sînt expuse mai multe documente referitoare la lupta cîmpulungenilor și muscelenilor pentru unire, o litografie care înfățișează solemnitatea deschiderii divanului Ad-hoc

la 29 septembrie 1857, la București, unde figurează și deputații din Muscel: Ștefan Goleșcu, Nicolae Rucăreanu, Alexandru Gheorghe Goleșcu, Tică Ion și C.D. Aricescu, și un citat din cuvîntarea rostită de Mihail Kogălniceanu în divanul Ad-hoc al Moldovei, la 1857: „*Dorința cea mai mare, cea mai generală, aceea hotărîtă de toate generațiile actuale, aceea care, împlinită, va face fericirea generațiilor viitoare este unirea principatelor într-un singur stat*”. Panoul din mijloc prezintă vizitatorului o fotografie mare a domnitorului ales prin voința națiunii — Alexandru Ioan Cuza — împreună cu jurămîntul pe care l-a depus în numele națiunii pentru „... *binele și fericirea nației române*”. Un frumos steag tricolor pantează al treilea panou, iar harta și stema Principatelor Unite (mulaj) întregesc ideea tematică tratată. Prin acțiunea cercurilor unioniste locale cît și prin legăturile permanente care au existat între unioniștii din Cîmpulung și București s-a militat activ pentru înfăptuirea unirii. Sînt prezentate documente referitoare la aceste legături, precum și obiecte de epocă descoperite în zonă. Este expus un steag al „Districtului Muscel la 1860”, păstrat într-o bună stare de conservare, un exem-

Aspect din sala cuprinzând obiecte care ilustrează viața și activitatea unor personalități culturale muscelene

plar, cu autograf, din *Istoria Cîmpulungului prima rezidență a românilor*, scrisă de C.D. Aricescu, unități de măsură pentru capacitate din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, un șubler, un metru etalon etc.

Operă a maselor populare, unirea este corelată cu un alt moment crucial din istoria poporului nostru, cucerirea independenței de stat, moment căruia i-a fost consacrat un mare spațiu în muzeul nostru. Momentul intitulat „1877 — sîntem independenți, sîntem națiune de sine stătătoare” este prezentat pe trei panouri mari. Sînt expuse arme din dotarea armatei române, un steag al unei unități militare, fotografii ale unor comandanți ai armatei române, hărți militare. Este evidențiat efortul cu care Muscelul participă la cucerirea independenței de stat în anii 1877-1878 și sînt expuse fotografiile maiorului D. Giurescu, căzut în luptele de la Rahova, a dr. Carol Davila, șeful serviciului sanitar al armatei române, printre răniți. Alte două vitrine conțin arme, decorații, plachete și medalii acordate participanților la războiul pentru independență, citate din presa străină referitoare la comportamentul armatei române, o colecție din ziarul „Resbelul”

etc. Temei „Evoluția economică, socială și politică la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea” i-au fost rezervate mai multe panouri. Sînt expuse fotocopiile unor documente referitoare la înființarea fabricii de hîrtie în 1888, acte de vînzare-cumpărare, grafice cu situația financiară, dezvoltarea agriculturii și meșteșugurilor în Muscel după 1887, o statistică a dezvoltării industriale a județului, aspecte din piața orașului, oameni politici locali. Tema „P.S.D.M.R.” cuprinde mai multe imagini printre care amintim: Aspect de la Congresul al II-lea al P.S.D.M.R. din 1894, fotocopii ale diferitelor numere din ziarele „Munca”, „Deșteptarea” și „Contemporanul”, precum și a coperti și „Manifestul partidului comunist”, prima ediție românească.

Temei „Aspecte ale dezvoltării culturii și învățămîntului la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea” i-au fost rezervate două panouri, pe care sînt prezentate fotocopii ale unor documente referitoare la dezvoltarea culturii și învățămîntului în Cîmpulung, o fotografie a unei școli primare din Cîmpulung, de la sfîrșitul secolului al XIX-lea, o scrisoare a lui I. L. Caragiale adresată profesorului cîmpulungean, D. Scurci.

Obiecte care au aparținut unor personalități muscelene cu un aport deosebit la dezvoltarea culturală a țării

Pe două panouri mari este scris cu litere roșii „1907”. Sînt expuse arme folosite de țărani răsculați, o fotocopie a lucrării lui Ștefan Luchian *La împărțitul porumbului*, documente referitoare la situația țăranilor în județul Muscel, în anul 1907, dar și obiecte și fotografii originale care ilustrează desfășurarea răscoalei țărănești în județ. Panoul „Acțiuni sociale” aduce în fața vizitatorului documente referitoare la inaugurarea minei de cărbuni de la Pescăreasa, la începutul secolului al XX-lea, asistența medicală a minerilor de la Schitu Golești și Jugur în anul 1910, conflictul dintre sătenii rucăreni și marele proprietar Baștia la 1911, precum și un exemplar original din broșura „Social-democrația și războiul”, din 1915, împreună cu fotografiile luptătorilor socialiști I.C. Frimu și Ștefan Gheorghiu.

În partea centrală a sălii este amenajat un frumos moment care sintetizează luptele din zona Bran-Cîmpulung purtate în toamna anului 1916. Sînt expuse facsimile, fotocopii ale unor comunicate militare și fotografii ale unor comandanți militari, brevete, decorații, manifeste care cheamă la lupta pentru întregirea națiunii

și alungarea ocupanților străini. Momentul este flancat de steaguri tricolore. În vitrine sînt prezentate uniforme de ofițeri ai armatei române, arme, decorații și brevete, obiecte și fotografii care au aparținut colonelului (ulterior general) Grigore Grecescu. În alte trei vitrine sînt etalate aparate de transmisie, arme și inventar militar din dotarea armatei române, folosite în războiul din 1916—1918.

Tema „1918 — desăvîrșirea statului național unitar român” este tratată ca un moment important al istoriei poporului român. Pe o hartă din stejar, în relief, este sugerată, simbolic, formarea statului unitar român la 1 decembrie 1918. Fotografiile și facsimilele ziarelor „Românul”, „La Roumanie” și „Glasul Bucovinei” completează informațiile referitoare la marele eveniment de la 1 decembrie 1918 și la Conferința de pace care s-a desfășurat după război.

Prezentarea vieții politice în Muscel după primul război mondial constituie ideea cu care începe expunerea în sala a patra. Sînt expuse documente privind alegerile comunale, liste cu candidații

„Partidului țărănesc și muncitor”, precum și fotocopiile unor ziare care au apărut în Cîmpulung în perioada imediat următoare primului război mondial. În continuare, sînt surprinse aspecte referitoare la sărbătorirea zilei de 1 Mai 1919 la Pitești și la desfășurarea grevei generale din 1920 la Societatea „Lignitul” din Schitu Golești. Un moment important în istoria mișcării muncitorești revoluționare din România l-a constituit făurirea Partidului Comunist Român, în mai 1921, care a ridicat pe o treaptă superioară lupta proletariatului și a celorlalte mase muncitoare, a tuturor forțelor progresiste și democratice din țară, pentru libertate socială și națională. Este expusă fotocopia ziarului „Socialismul”, cuprinzînd dezbaterile de la Congresul General al Partidului Socialist din România, din zilele de 8 și 9 mai 1921.

Două vitrine prezintă „Situția economico-socială în perioada interbelică”. Materialele insistă asupra încercărilor de redresare a economiei României în această perioadă, iar mai multe fotografii ilustrează unele activități edilitare, activitatea minelor de cărbune sau a pietrarilor de la cariera din Albești, în 1926. Mai multe unelte, o machetă a unui motor cu aburi, o suită de lămpi și unelte de mină, începînd cu opaițul, statistici agricole, comerciale și industriale pe anul 1926, titluri de acțiuni la mina de cărbuni de la Boteni, polițe de asigurare, acțiuni emise de Banca „Vulturul” din Cîmpulung Muscel, precum și acte de vânzare din moșia obștei moșnenilor cîmpulungeni completează și îmbogățesc prezentarea acestei idei. Alte două vitrine au titlul „Situția politică în perioada interbelică”. În ele sînt etalate: fotografiile ale unor ziare locale și centrale, frunțiși politici locali, rezultatele unor alegeri, buletine de vot, broșuri, statute ale unor societăți cooperatiste, precum și acte privind înființarea unei secții a „Ligii Drepturilor Omului” la Cîmpulung. Pe un panou sînt expuse: statutul sindicatului profesional al muncitorilor de la Fabrica de hîrtie, o fotografie reprezentînd o adunare sindicalistă din anul 1926 la aceeași fabrică, documente referitoare la greva din 1926, fotografiile ale unor case conspirative

etc. Pe un alt panou este prezentată activitatea tînărului comunist Nicolae Ceaușescu, care „...s-a aflat adeseori pe meleagurile argeșene și muscelene îndeplinind diferite însărcinări din partea P.C.R.”. Sînt expuse: o fotografie a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul U.T.C. în Argeș-Muscel, în anii 1935 — 1936, o altă fotografie ce surprinde manifestații ale minerilor de la Schitul Golești din anul 1936, adresa notarului comunei Livezeni privind circulația unui manifest comunist între satele Livezeni și Bălilești. Mai sînt expuse tabele cu semnături pentru apărarea antifasciștilor judecați la Iași în 1935 și o situație a conflictelor colective de muncă în fostul județ Muscel. O vitrină de centru prezintă vizitatorului obiecte personale, decorații, brevete, medalii acordate de statul și partidul nostru luptătorilor ilegaliști. În sala a cincea este prezentat momentul culminant al valului luptei populare, condusă de partid, împotriva politicii de fascizare a țării și pentru apărarea independenței naționale, care l-a constituit marea demonstrație antifascistă de la 1 Mai 1939, desfășurată la București, la organizarea căreia un rol hotărîtor l-a avut tovarășul Nicolae Ceaușescu. În continuare sînt etalate fotocopiile ale unor manifeste comuniste care au circulat în Muscel în anul 1940. Un exemplar din ziarul „Universul”, de la 1 septembrie 1940, prezintă vizitatorului articolul „Hotărîrile Conferinței de la Viena”, iar un grupaj de documente și fotocopii prezintă mitinguri de protest ale maselor populare împotriva odiosului Dictat de la Viena și agitațiile minerilor din bazinul carbonifer Schitu Golești în anul 1941.

Tema „23 August 1944” ocupă partea centrală a sălii, fiind prezentată pe trei panouri mari. Pe panoul din stînga sînt expuse arme din dotarea armatei române și un grupaj de ziare și fotografii privitoare la răsturnarea regimului lui Antonescu.

Pe panoul central este expusă o hartă ce punctează principalele momente ale revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din august 1944 și operațiunile militare. O fotografie

redă o scenă din luptele gărzilor patriotice împotriva trupelor hitleriste. Al treilea panou cuprinde un grupaj de fotocopii privind activitatea revoluționară în Argeș și Muscel în acele zile fierbinți, iar în facsimil, directiva operativă de la 23 August 1944, elaborată de Marele Stat Major. Pe un cristal se află extrase din aprecierile presei străine privind participarea României la războiul antihitlerist, iar alte două panouri ilustrează contribuția armatei române care „... a purtat, alături de armata sovietică, grele lupte pentru eliberarea definitivă a patriei, a participat la eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei, pînă la înfrîngerea completă a Germaniei hitleriste, înscriind astfel o luminoasă pagină de eroism și glorie în istoria României”. Mai multe fotografii prezintă ostași români și sovietici colaborînd pe front, iar una din ele redă chipul eroinei muscelene Elena Chiriță, căzută în războiul antihitlerist.

Expoziția oferă, în continuare, imagini referitoare la formarea primului guvern democrat la 6 martie 1945, împreună cu aspecte ale luptei forțelor democratice locale pentru cucerirea puterii în Cîmpulung și satele din zonă.

În sala a șasea sînt expuse imagini privind proclamarea Republicii, la 30 Decembrie 1947, naționalizarea principalelor mijloace de producție, cooperativizarea agriculturii. Panourile cuprind imagini sugestive din lucrările congreselor al IX-lea și al X-lea ale P.C.R. Este reliefată grija permanentă a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, prezent în repetate rînduri în mijlocul muncitorilor, țăranilor și intelectualilor din județul Argeș, orien-

tînd eforturile lor către direcțiile principale ale dezvoltării țării. Este expusă macheta Combinatului de lianți, eșantioane de la Combinatul de fibre sintetice.

Sala a șaptea continuă să prezinte politica Partidului Comunist Român de industrializare socialistă. Este prezentată o machetă mare a Întreprinderii mecanice Muscel, fiind subliniată amploarea cu care această întreprindere s-a dezvoltat, în mod deosebit în ultimii șaptesprezece ani.

Un grupaj de fotografii ilustrează politica de dezvoltare intensivă și modernizare a agriculturii socialiste. Partea a doua a sălii este dominată de două evenimente ale istoriei contemporane: Congresul al XI-lea al P.C.R. și Congresul al XII-lea al P.C.R. Mai multe diapozitive reliefează grija P.C.R. pentru formarea multilaterală a omului, țel suprem al societății socialiste, cu interesante exemplificări din orașul Cîmpulung și din comunele apropiate.

În sfîrșit, sala a opta, și ultima, este rezervată prezentării vieții și activității unor oameni de cultură originari din orașul Cîmpulung și satele din zonă. Astfel, pe panouri mari și în vitrine de sală sînt reliefate, prin fotografii, acte și obiecte tridimensionale, principalele date și momente din viața și munca acestora.

Expoziția de bază de istorie a Muzeului din Cîmpulung Muscel, cu un bogat patrimoniu și beneficiind de rezolvări muzeistice deosebite, se înscrie ca un succes al muzeografiei românești și se alătură paletei largi a instituțiilor de cultură din patria noastră.

RÉSUMÉ

L'exposition permanente de la section d'histoire du Musée de Cîmpulung Muscel est intitulée „L'histoire de Cîmpulung et de la zone environnante”. Dans son ensemble, l'exposition présente aux visiteurs l'évolution de la culture matérielle

et spirituelle créées par les habitants de ces lieux, leur participation aux événements importants de l'histoire de la Roumanie ainsi que les réalisations obtenues sur le plan social et culturel, depuis les temps les plus reculés jusqu'à nos jours.

Expoziția „Vasile Pârvan, cărturar patriot, savant român de renume internațională”

GH. I. CANTACUZINO

Centenarul nașterii marelui om de știință, comemorat prin numeroase manifestări, a prilejuit Muzeului de istorie al R. S. România organizarea expoziției „Vasile Pârvan, cărturar patriot, savant român de renume internațională”. Viața ilustrului istoric, arheolog, filozof, literat, profesor, ctitor și organizator de instituții științifice, o viață dăruită muncii fără preget pentru propășirea științei românești, ne este evocată prin fotografii, acte, manuscrise, cărți, scrisori care recompun o întreagă perioadă istorică, reînviind momente ce au marcat decisiv evoluția istoriografiei noastre în primele decenii ale acestui secol.

... Avem în față imagini ale locurilor natale ale lui Vasile Pârvan: satul Perchiu, în comuna Huruiesti, din fostul județ Tecuci; chipul tatălui, Andrei Pârvan, învățător în diferite comune din Moldova și din preajma Bucureștilor, al mamei, Aristița, care și-a asumat creșterea celor patru copii, a surorilor Lucreția și Elvira. Ne sînt înfățișate studiile liceale la Birlad, în timpul cărora Vasile Pârvan avea să capete premiul pentru istorie al „Tinerimii române”.

În Bucureștii începutului de veac privim imaginea Universității, unde iluștri profesori ca Nicolae Iorga, Dimitrie Onciul, Ioan Bogdan aveau să contribuie la formarea personalității viitorului savant. Diferite documente înfățișează studiile strălucite, munca asiduă și eforturile depuse pentru depășirea privațiunilor de tot felul. Urmărim activitatea lui Vasile Pârvan după absolvirea „magna cum laude” a Facultății de litere și filozofie, în 1904. Fotografii și documente redau atmosfera anilor de specializare în străinătate, la universitățile din Jena, Berlin și Breslau (azi Wrocław) unde a

pregătit, sub îndrumarea lui Conrad Cichorius, teza de doctorat avînd ca subiect naționalitatea negustorilor din Imperiul roman, susținută în decembrie 1908. Încă din acei ani, Vasile Pârvan dovedise deosebită capacitate creatoare, lucrările sale constituind, după cum afirma Nicolae Iorga, „cea mai bună fîgăduială pentru viitorul științific al acestui excepțional tînr”. Alte imagini și documente dovedesc că de timpuriu Vasile Pârvan, care în 1906 îi scria lui Nicolae Iorga: „N-am crezut nici eu că s-ar putea să mă doară așa de adînc durerile neamului meu”, își manifestase patriotismul, ducînd o activitate susținută pentru realizarea idealului național, pentru democratizarea culturii românești.

Vasile Pârvan avea să-și pună întreaga capacitate creatoare în slujba dezvoltării științei și culturii românești. În decembrie 1909, la 27 de ani, el era profesor la Facultatea de litere și filozofie a Universității din București. În expoziție sînt ilustrate grăitor preocupările tînrului profesor în direcția organizării seminarului de istorie antică și epigrafie. Alte mărturii înfățișează activitatea lui Vasile Pârvan în calitate de director al Muzeului național de antichități, funcție preluată în anul 1911, străduințele sale pentru organizarea științifică a colecțiilor, extinderea spațiului de expunere și dotarea instituției cu cadre de specialitate, după cum este scoasă în evidență și activitatea ca membru al Comisiunii monumentelor istorice, participarea la numeroase acțiuni de salvare și protejare a mărturiilor trecutului — castrul Drobeta sau vestigiile antice din Dobrogea.

Vasile Pârvan a organizat și îndrumat cercetarea arheologică pe teritoriul României, urmărind scoaterea la lumină a mărturiilor privind istoria veche, afirmînd o școală națională de arheologie.

Moment de la vernisajul expoziției „Vasile Pârvan, cărturar patriot, savant român de renume internațională”

Fotografiile îl înfățișează în diferite ipostaze în cursul primelor sale săpături, începute în 1911 la cetatea Ulmetum, din Dobrogea. Li se alătură studiile în care sînt prezentate rezultatele acestor cercetări.

Pasiunea cu care Vasile Pârvan și-a pus forțele în slujba înălțării spirituale a poporului, conferințele pe teme diverse ale vieții sociale, politice sau culturale, expuse în diferite localități ale țării, sînt redade prin texte și documente elocvente.

„Munca e ritmul vieții. Ea dă, ca și libertatea, tărie și frumusețe și caracter propriu ființei noastre... Iar de multa muncă a milioaneilor de lucrători harnici luminează omenirea ca soarele în amiază”. Aceste cuvinte, care exprimă concepția lui Vasile Pârvan despre „datoria vieții noastre”, erau rostite în cel mai înalt for științific al țării, Academia Română, care l-a ales pe savant printre membrii săi activi la 28 mai 1913, ca o recunoaștere deplină a excepționalei sale activități științifice.

Prin imagini sugestive sînt ilustrate evenimente din anii primului război mon-

dial, lupta pentru desăvîrșirea unității naționale. Idealul mării Uniri s-a bucurat de adeziunea totală a savantului patriot. Împreună cu alți membri ai Academiei el a oferit, în timpul războiului, diurne și drepturile de autor pentru ajutorarea văduvelor și orfanilor soldaților căzuți în luptă. În împrejurările dramatice prin care trecea întreaga țară, Vasile Pârvan avea să fie lovit în modul cel mai crunt. La 26 august 1917, în timpul refugiului, în Odesa cuprinsă de vîltoarea evenimentelor revoluționare, soția sa, Silvia, a murit la naștere, odată cu fetița nou-născută. În sufletul savantului această tragedie avea să lase urme adînci, greu de șters.

Sentimentul datoriei, conștiința răspunderii față de colectivitate, patriotismul fierbinte l-au ajutat pe Vasile Pârvan să depășească criza sufletească, l-au readus la toate îndatoririle ce-i reveneau. „Față de nație mă simt dator cu tot ce mi-a rămas. Altă iubire și alt gînd nu am”, scria el lui Sextil Pușcariu. Sînt înfățișate străduințele savantului în vederea creării noilor instituții culturale în Transilvania — Universitatea națională a

Aspect din expoziție

Vasile Pârvan alături de colaboratori pe șantierul arheologic de la cetatea Histria,

Daciei Superioare și Institutul de anticități clasice din Cluj, precum și proiectele de înființare a unui Institut arheologic al României, de organizare a cercetărilor arheologice la scara întregii țări, de înființare a unor publicații menite difuzării internaționale.

Întreaga măsură a energiei și capacității lui Vasile Pârvan a fost dăruită Universității și Muzeului național de anticități. Lui Pârvan i se datorează crearea unei remarcabile școli românești de arheologie. O fotografie îl înfățișează împreună cu J. Carcopino și H. Focillon, în mijlocul studenților, viitorii săi colaboratori, continuatori ai operei sale. Sînt, de asemenea, ilustrate eforturile depuse pentru organizarea Școlii române de la Roma, centru de specializare cu o contribuție de seamă la afirmarea peste hotare a științei românești.

Cercetarea Histriei, opera arheologică de căpetenie a lui Vasile Pârvan, este evocată prin fotografiile care îl înfățișează pe savant în mijlocul ruinelor cetății antice, unde mărturisea că a trăit „ca un plugar care, sculat înainte de răsăritul soarelui, ostenește pe țarina lui pînă la sfîrșitul astrului... în praful, vînt, așteptare, griji, oboseală și vis”.

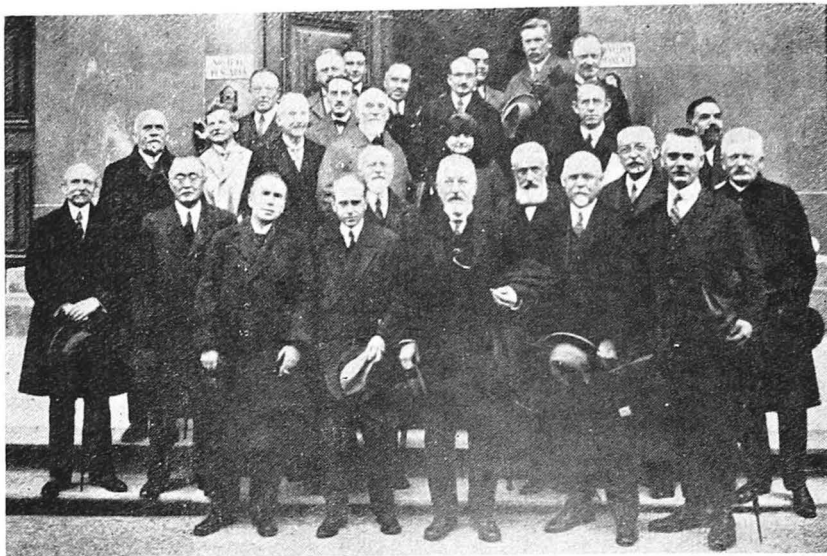
Aspect din expoziție

Sint reflectate în expoziție stăruințele depuse de Vasile Pârvan, desemnat, începînd din 1920, succesiv, ca vicepreședinte și secretar general al Academiei Române, pentru imprimarea unui spirit nou în activitatea acestui for. Nu lipsesc mărturiile prețurii deosebite de care se bucura savantul în rîndul lumii științifice internaționale: fotografiile care îl arată alături de iluștri oameni de știință ai vremii,

printre participanții la primul Congres internațional de bizantinologie, ținut la București în 1924, sau printre membrii Comitetului internațional al științelor istorice, la Geneva, în mai 1926, documente privind participarea la activitatea Comisiei internaționale de cooperare intelectuală a Ligii Națiunilor, sau alegerea ca membru al unor instituții științifice din străinătate, diploma de membru al Insti-

Vasile Pârvan printre membrii Școlii române din Roma, la Pompei, în anul 1922

Vasile Pârvan printre membrii Comitetului internațional al științelor istorice, Geneva, mai 1926

tutului internațional de antropologie, scrisori primite de la Ettore Pais, Roberto Paribani, Max Ebert, H. Dessau, Hubert Schmidt, W. S. Ferguson, distincții care i-au fost conferite.

Un loc important îl ocupă prezentarea operei științifice din ultimul deceniu al vieții lui Vasile Pârvan, cele peste 50 de studii, comunicări, eseuri, note, articole, culminând cu monumentală *Getica*. Pagini de manuscris, planșe cu explicațiile notate pentru *Getica*, exemplare ale lucrărilor sale: *Ideile fundamentale ale culturii sociale contemporane*, *Idei și forme istorice*, *Începuturile vieții romane la gurile Dunării*, *Memoriale, Dacia, Civilizațiile străvechi din regiunile carpatodanubiene* — lucrări de o deosebită originalitate și profunzime. *Getica*, opera sa de căpetenie, lucrare plină de idei fecunde, reconstitua, cu o deosebită înțelegere a fenomenelor trecutului, capitole necercetate pînă atunci ale istoriei tracilor carpatodunăreni și geto-dacilor, pînă la căderea statului condus de Decebal.

Imagini sugestive — vederi ale unor așezări unde Vasile Pârvan a inițiat sau a condus cercetări arheologice, celebrele descoperiri de la Periam, Șpălnaca, Biia, Suseni, Scorțaru, Năeni, Bălănoaia, Pecica, studiate de el — ilustrează prezentarea sintetică a drumurilor deschise de marele învățat în cercetarea istorică

și arheologică: întuirea vechimii deosebite a istoriei și civilizației carpatodunărene, cercetările încredințate colaboratorilor săi, ducînd la descoperirea marilor valori ale civilizației neo-eneolitice din Cîmpia Dunării: reliefarea rolului important pe care l-a avut în Europa preistorică centrul metalurgic al tracilor din Transilvania; studierea contactelor și influențelor reciproce între civilizația autohtonă a traco-geto-dacilor și alte civilizații ale antichității — scitică, illirică, greacă, celtică; punerea în evidență, în mod convingător, a caracterului avansat și original al civilizației geto-dacice, determinînd o nouă orientare în cercetarea științifică românească. Au rămas, din nefericire, nescrise sintezele plănuite de Vasile Pârvan în domeniul studierii formării poporului român. Opiniile sale formulate în diferite lucrări conțin idei confirmate apoi de cercetarea istorică: începuturile procesului de romanizare cu mult înainte de cucerirea din 106, continuarea sa și după retragerea din 271, trecerea efemeră a migratorilor în contrast cu dănuirea autohtonilor daco-romani, integrarea etnogenezei românești în procesul amplu al constituirii romanității orientale.

Imagini impresionante reamintesc ultimele momente ale prea scurtei vieți a lui Vasile Pârvan. Testamentul său, scris la 25 mai 1927, la Baden-Baden unde,

Aspect din expoziție

greu încercat de boală, savantul era cuprins de temeri și presimțiri sumbre, prevedea lăsarea întregii averi Academiei pentru editarea de lucrări și acordarea de premii în domeniul arheologiei. Sfirșitul prematur al marelui învățat, la 26 iunie 1927, lăsa atâtea planuri neîmplinite... Întreaga sa viață, dăruită cu abnegație științei, se mistuise cu pasiune urmînd crezul afirmat cu tărie în cuvintele: „...trebuie să arzi tot sufletul tău... nu pentru tine, căci tu ești un om, trecător, dar pentru oameni, pentru idealul lor, pe care tu nu trebuie să-l lași să decadă, pentru sublimul pe care trebuie să-l faci să înflorească în inima contemporanilor tăi, chiar dacă ar fi să-l crești cu tot sîngele vieții tale, pe care numai o dată o ai”. Ilustre personalități ale culturii secolului nostru aveau să elogieze personalitatea și opera lui Pârvan.

Expoziția dedicată comemorării lui Vasile Pârvan este încheiată prin înfățișarea împlinirii, în anii noștri, a idea-

lurilor la care a năzuit marele învățat. Dezvoltarea învățămîntului superior asigură noi cadre pentru școala românească de arheologie. Cercetarea arheologică este ajutată de metode moderne de investigație. Săpăturile arheologice și valorificarea lor constituie parte componentă a planului național integrat de cercetare științifică, cu obiective de semnificație majoră, numărul obiectivelor cercetate în fiecare an fiind de peste 30 de ori mai mare decît în timpul cînd Vasile Pârvan punea bazele unor astfel de cercetări. Sînt create condiții optime de protejare și valorificare a mărturiilor trecutului, politica de ocrotire a patrimoniului cultural-național fiind materializată într-o lege la care Pârvan năzuia încă din anii de început ai activității sale. Moștenirea științifică a lui Vasile Pârvan este mereu întregită și dezvoltată de arheologia românească contemporană. Este cinstită astfel memoria marelui savant la centenarul nașterii sale.

Printre zonele cele mai vestite, datorită și legendei despre baba Vrîncioaia și a altor mărturii legendare legate de Ștefan cel Mare, se află Țara Vrancei, așezată la cotul Carpaților, străjuită la apus de un zid de munți, iar în rest înconjurată de dealuri înalte.

Străvechi pământ românesc, Vrancea constituie o punte de legătură între Moldova, Țara Românească și Transilvania.

Leagăn de străvechi tradiții, Țara Vrancei are o istorie cu puternice dovezi de viață și cultură încă din paleoliticul superior, documentat la Bîrsești, trecînd apoi prin forme ale culturii Criș-Starcevo, Cucuteni și Hallstatt.

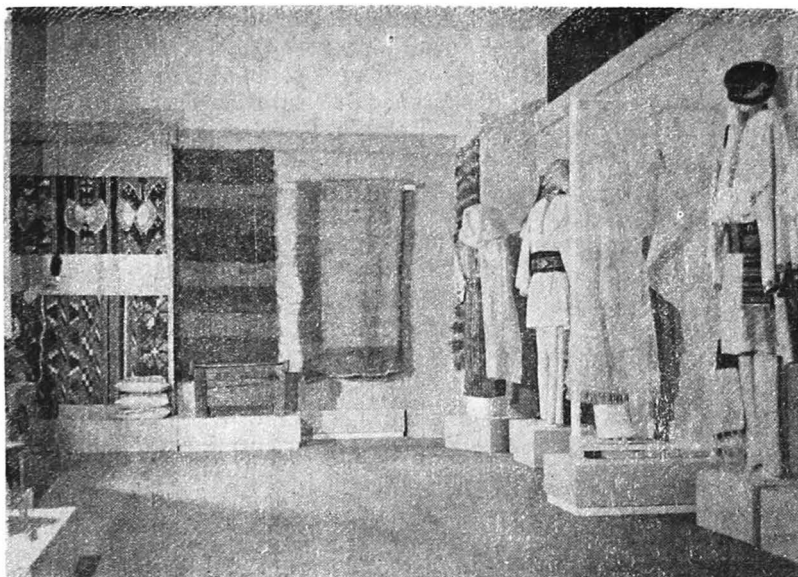
Încadrată în statul dac centralizat, Vrancea continuă dezvoltarea și în secolele următoare, pentru ca apoi, prin veacurile VII—X să se pună bazele structurii comunitare a obștilor sătești, în care „...munții pentru pășunatul oilor sînt împărțiți, pe hotarele satelor, pentru pășunarea vitelor, iarba și frunza.

Iar codrii ce sînt mai în apropiere, pe lângă sate, au fost slobozi dintru învechime și neopriți.”¹

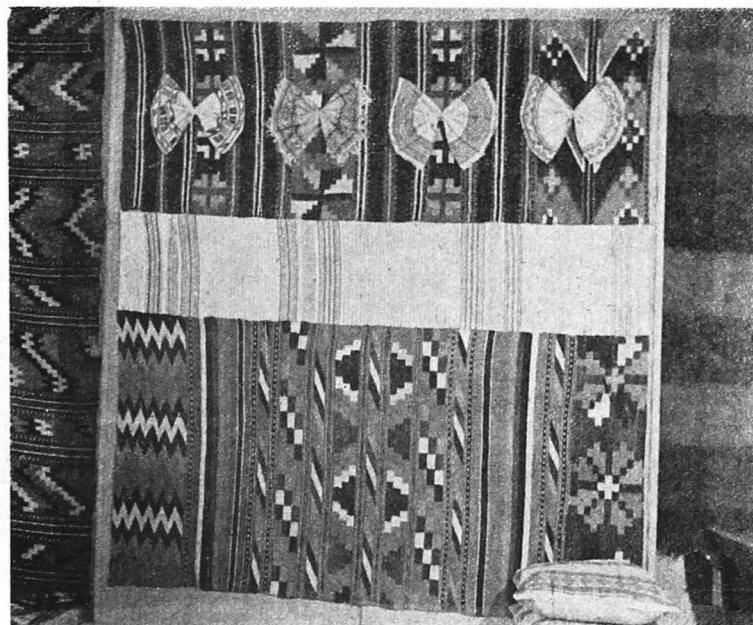
Acoperită de glorie este apoi istoria Țării Vrancei în evul mediu, încununată de aura lui Ștefan cel Mare, și de pre-

Costume populare, bărbătesc și femeiesc

Imagine din expoziție

Păretare, ștergare și căpății de perne

zența ei ca o „republică”, așa cum o denumea Dimitrie Cantemir, cu certă autonomie și recunoscute privilegii în care „... locuitorii plătesc domniei în fiecare an o dajdie știulă; altminteri se țin de legile lor și nu primesc nici poruncile și nici judecători de la domnie”².

Beneficiind de un teren accesibil, cu numeroase căi de trecere, în Vrancea s-au stabilit legături de rudenie și relații sociale între vrânceni, munteni și ardeleni, legături care se oglindesc în diferitele aspecte ale creației populare — cioplitul și crestatul lemnului, țesutul

și împletitul etc. — transmise din generație în generație, realizări de certă valoare artistică și integrate filonului tradițional românesc.

Muzeul satului și de artă populară este deținătorul unui bogat patrimoniu de valori materiale și spirituale, rod al perseverenței activității de cercetare și investigație în teren desfășurată de specialiștii săi. Astfel, s-a reușit o reprezentare aproape egală a tuturor zonelor etnografice ale țării.

Bizuindu-ne pe aceste realități am inclus în planul de muncă o noutate: expozițiile monografice, prima fiind dedicată Țării Vrancei, „...țara minunilor naturale, țara poveștilor bătrânești, țara cîntecului strămoșesc și a poeziei neîntrecute de nici un ținut românesc, ... partea cea mai frumoasă a depresiunii Carpatice” cum o denumea G. Dem. Teodorescu.

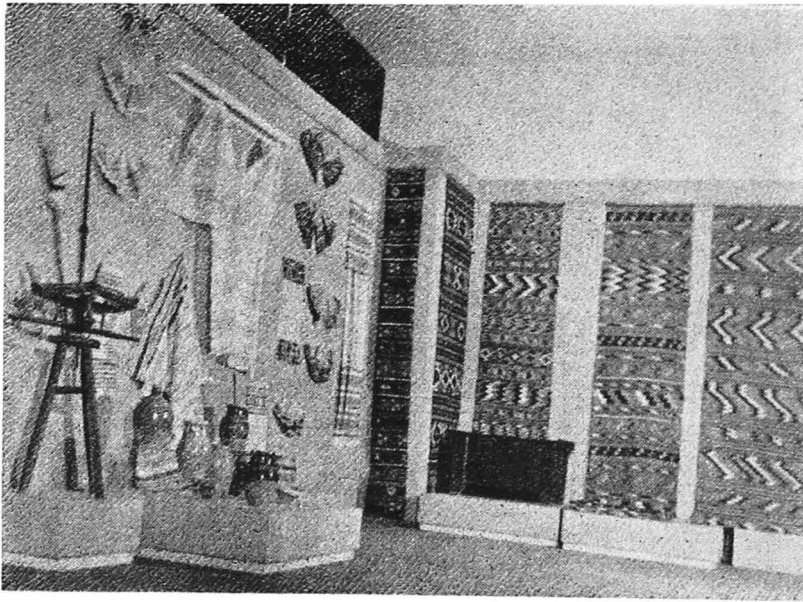
— continuitatea de viață, civilizație și cultură pe meleagurile vrâncene;

— caracterul peren al creației populare din Vrancea reflectat în Festivalul național „Cîntarea României”.

Concretizarea expozițională a acestor idei s-a realizat prin piese de excepție aflate în colecțiile Muzeului satului și de artă populară provenite din zona Vrancea, structurate pe cîteva nuclee.

I. Relația om—cadru natural, unde am prezentat:

a) ocupațiile de bază ale vrîncenilor — păstoritul, agricultura, lucrul la pădure, pomicultura, viticultura și extracția sării — ilustrate prin următorul inventar: cupe de muls, găleți pentru transportat laptele, măsurii pentru lapte, putinei, crîntă și răvar pentru frămîntat brînză, linguri și linguroaie de stîină, tipare și „păpușare” pentru presat cașul, orna-

Aspect de la tema privind prelucrarea fibrelor textile

Conținutul tematic al expoziției „Vrancea — vatră de civilizație și cultură” constă în sublinierea valorilor perene ale culturii materiale și spirituale vrîncene, urmărind cîteva idei esențiale:

— înscrierea creației populare vrîncene în sfera amplă a culturii tradiționale românești;

mentate prin creștere sau pirogravare cu motive geometrice (cerc, rozetă, „dintele de lup”, val) și motive florale, stilizate, precum și bîte ciobănești și buciume.

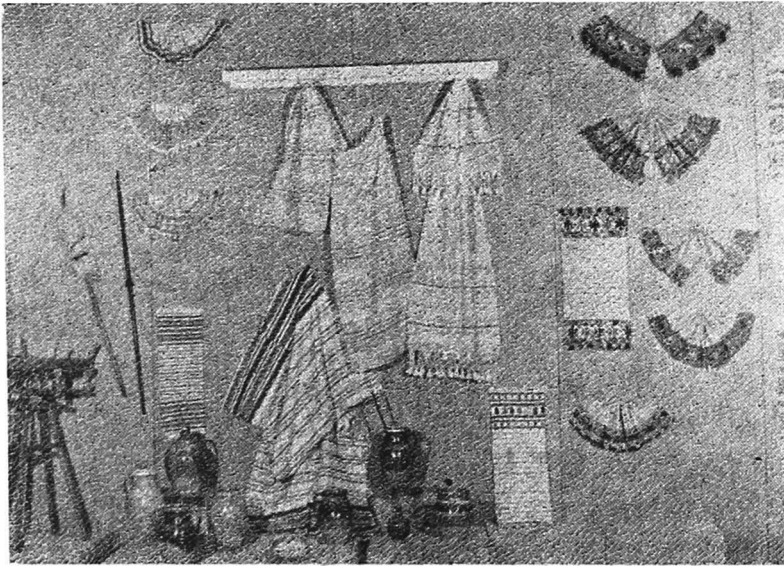
b) Vrancea este în principal o zonă pastorală, dar aceasta nu a exclus niciodată practicarea celorlalte ocupații specifice poporului român. Astfel, apar în

Vrancea forme de practicare a agriculturii pe terasele înalte, pomicultura și viticultura, ocupații prezentate în expunere printr-o mare varietate de obiecte dintre care enumerăm: plugul de lemn de la începutul secolului al XX-lea, „caușele” pentru făină, maiul pentru pisat și scafele provenite din Nereju, Năruja, Paltin și Tulnici, butoiase și ploști pentru vin și țuică.

c) Casa cu materialele, sistemele constructive și amenajarea interiorului ilustrate printr-un bogat material grafic: — scheme cu tipurile tradiționale de case vrâncene din secolul al XVIII-lea

completate de o mare varietate de țesături decorative și de uz care constituie elementul definitoriu al compoziției decorative a interiorului popular vrâncian, precum și de piese de mobilier — lăzi de zestre, scaune, masa joasă.

Pentru transpunerea acestor idei am inclus în expunere o suită de cerți ornamentate cu „vrîste”, „păretare” țesute în două ite, așternuturi de pat țesute în patru ite, ornamentate prin învărgare, căpătie de pernă țesute, „scorțeste”, în două și patru ite, ștergare „învărgate” sau cu ornamente „alese fire” cu lincă și paiete etc. Toate acestea într-o

Textile de casă și ceramică de uz

și al XIX-lea, diapozitive color cu imagini de case din Vrancea, scheme cu „trupuri de moșie” folosite în devălmășie, documente de epocă vorbind despre existența satelor libere în care „averea era a toată Vrancea” în această devălmășie în ocol³, iar pe de altă parte de obiecte muzeale cuprinzând: un bogat inventar de vatră compus din oale de ceramică neagră, lucrate la Irești, folosite pentru prepararea hranei; „mițe” pentru vatră, tocătoare și cuțite, linguri crestate și blide din lemn, străchini pentru servit mîncarea, bote și ciubere pentru apă etc.,

gamă cromatică de un mare rafinament în care se succed pe fondul alb, negrul, roșul, verdele și galbenul, movul și albastrul, portocaliul și ciclamenul.

II. Relația om-mediu social cu prezentarea relațiilor de schimb și a interferențelor culturale stabilite între vrînceni și locuitorii zonelor vecine, meșteșugurilor artistice, portului popular și a obiceiurilor tradiționale.

În vederea ilustrării interferențelor culturale stabilite între vrînceni, ardeleni și munteni am inclus în expunere piese de port și țesături decorative de interior care

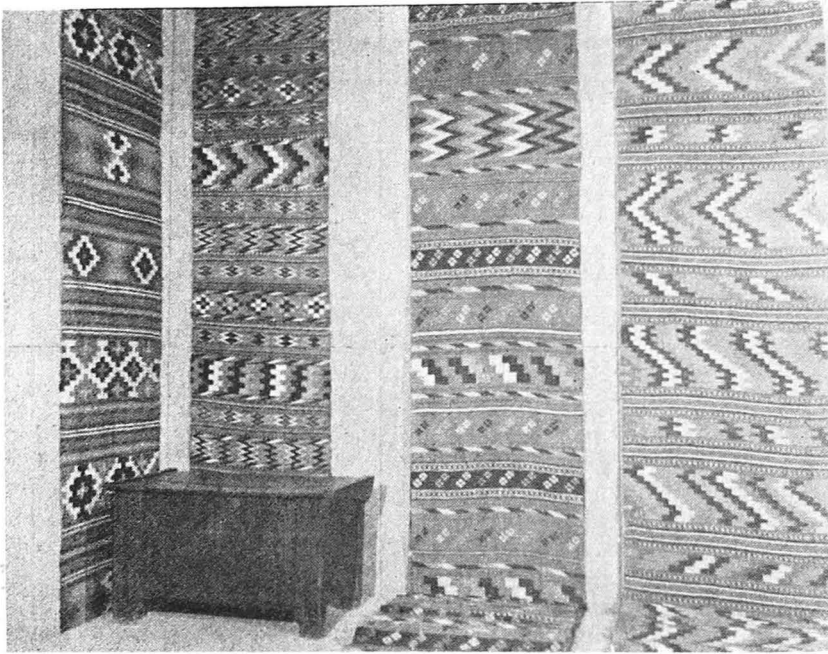
prin croi, dispoziție ornamentală, motive decorative și gamă cromatică prezintă puternice asemănări.

Acest fond comparativ este constituit de ștergare ornamentate prin învârgare provenite din Covasna, Dîmbovița, Prahova și Argeș; de cămăși femeiești cu mîneca „învîrtită” provenite din Bran și Muscel, de catrințe țesute în două ize ornamentate prin învârgare sau cu „alesătură” provenite din Suceava și Dîmbovița și de glugi din Hațeg și Prahova.

Prezentarea meșteșugului ceramicii s-a realizat prin includerea unei game vari-

trează autohtonă, continuitatea și unitatea cultural-etnografică a portului nostru.

Pentru prezentarea costumului popular vrîncean am inclus în expunere costumul de lucru și de sărbătoare din Putna, Vrîncioaia și Tulnici; o suită de catrințe (porbind de la aceea simplă, neagră, de lucru pînă la aceea bogat ornamentată cu „vriste” și „flori” realizate din lînică, mătase și fir); cămăși femeiești și bărbătești încadrate variantelor din zonă, brodate cu arnici, lînică și fir metalic; o suită de marame, brîie și bete și, bineînț-

Scoarțe cu ornamente geometrice

ate de forme care s-au produs și se produc în centrele ceramice Irești și Garoafa, cuprinzînd oale, străchini, cănițe și ulcioarașe, borcane de murături și vase de flori smălțuite la care, în scopul economisirii lemnului pentru ardere, smalțul „litarga”, se punca pe vas înainte de prima ardere, imediat după uscare și ornamentare.

Din punct de vedere al portului popular, Țara Vrancei este păstrătoarea unui valoros material, specific acestei zone, dar încadrat stilului unitar al consumului popular românesc, cu exemple care ilus-

les, gluga, piesă de port de valoare excepțională prin simplitatea croiului și desăvîrșirea funcțională, caracteristică portului păstoresc din toate regiunile țării, cojoace și pieptare cu broderie de lînică, cu motive florale stilizate.

Tot în cadrul acestui nucleu am prezentat și obiceiurile tradiționale. Ilustrarea excepțională s-a realizat prin includerea în expunere a unui alai cu capră, mascați (moșul și baba), a „Jianului” (personaj apărut ca urmare a puternicei dezvoltări ce a avut-o în zonă teatrul

Piese de port popular

Imagine de la tema obiceiurilor populare (foto Ana Di)

popular cu o tematică haiducească) și a unei suite de măști — de drac, de doctor, de moșneag, de popă etc., parte integrantă a recuzitei obiceiurilor de Anul Nou. De asemenea, am prezentat „puntea

de busuioc :” (obicei legat de aflarea ursitei fetelor de măritat) și „mărțișorul”.

III. Creația populară vrinceană contemporană integrată în Festivalul național „Cântarea României” a urmărit să

sublinieze că în această parte a țării se desfășoară o atentă muncă de îndrumare a creației populare și de dezvoltare pe planuri noi a însușirilor artei tradiționale.

La acest nucleu, expunerea a cuprins piese selecționate din creația meșterilor:

— Pavel Terțiu din Paltin, suită de măști;

— Ion Gheorghe Pavel din Negri-lești, suită de tipare de caș;

— Pavel Caba, suită de „păpușare”;

— Radu Lăbunț, instrumente muzicale;

— Gîrleanu Maria, din Bîrsăsești, țesături de interior.

Vrancea a obținut un loc de frunte la toate cele trei ediții ale Festivalului național „Cîntarea României,” înregistrînd de fiecare dată salturi calitative față de ediția anterioară.

La ediția a III-a, la „Creație individuală” (unde sînt incluși și creatorii popu-

lari contemporani), județul Vrancea a obținut 38 de premii, după cum urmează:

— 18 premii I

— 7 premii II

— 10 premii III

— 3 premii IV

Expoziția „Vrancea — vatră de civilizație și cultură”, prima dintr-o suită privind zonele etnografice ale țării, reprezintă o reușită a Muzcului satului și de artă populară, un mijloc eficient de valorificare a bogatului patrimoniu pe care acesta îl deține și îl oferă generos spre cunoaștere marelui public.

NOTE

¹ A. Sava, *Documente putnene*, vol. I, Focșani, 1929, p. 190

² D. Cantemir, *Descrierea Moldovei*, București, 1978, p. 177

³ H. H. Stahl, *Contribuții la studiul satelor devălmășe românești*, I, București, 1958, p. 224

RÉSUMÉ

Cette exposition est la première d'une suite qui se propose de présenter les principales zones ethnographiques du pays par l'entremise des pièces gardées dans le patrimoine du Musée du village et d'art populaire.

L'exposition „La région de Vrancea — foyer de civilisation et de culture” met en évidence les valeurs pérennes de la culture matérielle et spirituelle de la région, insistant sur quelques idées essentielles: inscrire la création populaire de Vrancea dans la sphère ample de la culture traditionnelle

roumaine; mettre en relief la continuité de vie, de civilisation et de culture dans la région; souligner le caractère durable de la création populaire de Vrancea reflété lors du Festival national „Le chant de la Roumanie”.

Chaque chapitre est richement illustré d'objets divers, créés soit il y a plus d'un siècle, soit de nos jours. Ils sont accompagnés de nombreux documents historiques et d'images concernant l'histoire de cette zone.

Metodele și căile de popularizare a activității cultural-educative la Muzeul de artă al R.S. România

N. DELAPORT

Documentele Plenarei lărgite a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982 cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politico-educativă a partidului constituie un program esențial al etapei în care ne aflăm, program elaborat în deplină conformitate cu cerințele unei epoci care are particularitățile sale ce se cer analizate și stăpânite cu luciditate și maximă responsabilitate.

Ca instituție cu profil cultural-educativ cu sarcini deosebite în activitatea ideologică, estetică, de educație patriotică și revoluționară a maselor, Muzeul de artă al R.S. România — prin lucrătorii săi — acționează permanent pentru perfecționarea continuă a activității sale pe toate planurile. Noua etapă de dezvoltare a societății noastre impune să ne analizăm temeinic munca și să tragem concluziile necesare, teoretice și practice, pentru activitatea viitoare.

Din această perspectivă, se constată o mai bună corelare a activității de cercetare și valorificare a patrimoniului muzeal cu cea de propagandă muzeală, înscriindu-se ca părți componente și inseparabile ale indicelui cultural-educativ, parametru esențial în cuantificarea muncii noastre profesionale. Căci, important, după părerea noastră, nu este să determinăm prin ce se deosebește munca de cercetare a valorilor muzeale de aceea de propagandă muzeală, ci modul în care fiecare din domeniile respective acționează concertat în favoarea calității în direcția formării și perfecționării modalităților și tehnicilor de educare estetică, morală, patriotică și revoluționară a omului nou, cu un larg orizont științific și cultural.

Activitatea cultural-educativă a Muzeului de artă al R.S. România se desfășoară pe două coordonate principale: una implicită — reprezentată de expoziția permanentă și de organizarea expozițiilor temporare în muzeu, a căror finalitate

Spectatori ai unui program muzical organizat în Muzeul de artă al R. S. România

este, evident, una educativ-artistică — și alta explicită, constînd în forme și strategii de pedagogie muzeală, vizînd, spre deosebire de prima, o acțiune dirijată, omogenă și științifică, diferențiată în funcție de categoriile de public. Această activitate de pedagogie muzeală este în același timp principiul intrinsec al propagandei cultural-educative desfășurate de muzeu, ea asigurînd — pe baza cunoașterii și satisfacerii preferințelor estetice și cultural-patriotice ale publicului de diferite vârste și categorii socio-profesionale — receptarea adecvată de către vizitatori a mesajului cuprins în operele expuse, în tematica expunerii permanente și a expozițiilor temporare.

Al doilea principiu al activității noastre de propagandă cultural-educativă este extrinsec, el avînd în vedere difuzarea informațiilor culturale de tip „eveniment plastic” la care sînt solicitate să-și dea concursul mijloacele mass-media. Ambele direcții, importante și condiționate reciproc, au găsit în ultimii doi ani — în special — un echilibru din ce în ce mai statornic datorat calității manifestărilor organizate atît la sediul muzeului cît și în afara acestuia, în școli, întreprinderi, platforme industriale etc. În efortul de a asigura calitatea activităților muzeale nu a fost neglijată nici latura numerică a manifestărilor înscrise în plan.

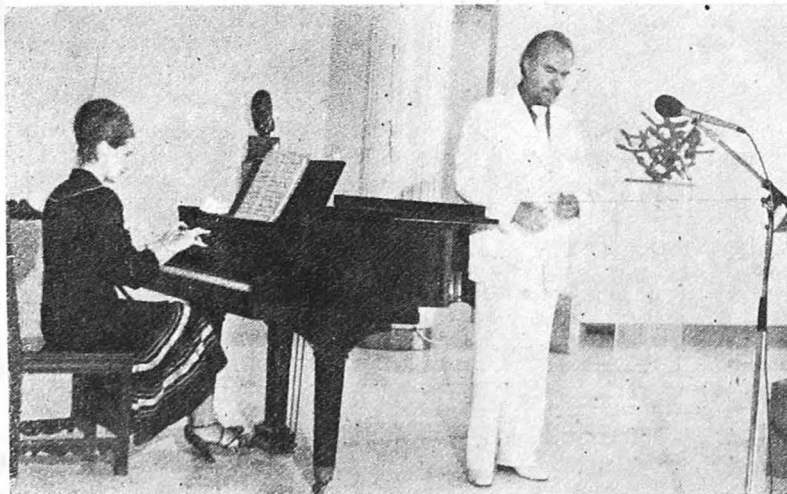
Din această perspectivă considerăm că, acordînd o pondere mai mare activităților

la sediul muzeului am neglijat într-o oarecare măsură activitățile de popularizare a acestuia în afară, aspect ce se cere grabnic remediat și la care este necesar să-și aducă contribuția tot personalul științific al muzeului, pentru a cuprinde cifra mobilizatoare a indicelui cultural-educativ care prevede un plan de 350 000 vizitatori și din care s-a realizat în primul semestru cca. 40%, procent global a cărui pondere o constituie vizitatorii de la sediul muzeului, ca urmare și a activității colectivului secției de relații cu publicul: diversificarea programelor cultural-educative, adecvarea lor la preferințele publicului, cuprinderea publicului într-o gamă mai largă, de la șoimii patriei, elevi, studenți și pînă la publicul muncitoresc de pe marile platforme industriale. Tipurile de manifestări vizînd interesele și modalitățile de receptare a operei de artă se adresează unui public larg, structurat pe diferite categorii de vârste și socio-profesionale. Astfel, lectoratele pentru preșcolari și elevi au în vedere sensibilizarea acestora la frumosul estetic și antrenarea capacității de a opera transferuri din domeniul esteticului în acela al eticului, ca și în cazul lucrărilor cu caracter istoric, dobîndirea unor modele morale avînd ca scop educația în spirit patriotic încă de la această vîrstă. Se urmărește, de asemenea, dobîndirea unor noțiuni de limbaj plastic

prin intermediul creației proprii, în cadrul atelierului de creație pentru copii. Matineele muzeal-artistice organizate duminica pentru publicul vizitator, după-amiezile muzeale dedicate grupurilor de oameni ai muncii de pe marile platforme industriale din Capitală, serile muzeal-culturale rezervate publicului adult și constant al muzeului, ciclurile de spectacole de sunet și lumină, teatru în muzeu, expozițiile itinerante deschise în mari întreprinderi industriale, cluburi, școli etc. constituie tot atâtea modalități de educare estetică și patriotică a publi-

noastre contemporane. Aceasta presupune o masificare a forțelor profesionale, o implicare mai activă a tuturor specialiștilor în munca de popularizare a muzeului pentru a obține maximum de eficiență scontată.

În ceea ce privește aspectul extrinsec al propagandei culturale, acela de popularizare, prin mijloacele mass-media, constatăm o îmbunătățire substanțială încă din anii trecuți și mai ales în primul semestru al anului în curs. Dacă pînă nu de mult era necesar să insistăm, de exemplu, la televiziune pentru a include în

Baritonul Dan Iordăchescu interpretind piesa „Gornistul”, de Paul Constantinescu

cului, ele corespunzând direcțiilor cercetării noastre cu caracter aplicativ.

Ca urmare a experienței dobândite în munca practică de propagandă, considerăm necesară o și mai pregnantă adecvare a activității noastre la noile directive de partid, în sensul grupării programelor culturale în jurul evenimentelor istorice, politice și cultural-artistice specifice fiecărui an calendaristic. Din această perspectivă, vom acționa mai hotărît, organizînd din timp programe speciale, la care să antrenăm numeroase instituții interesate de un eveniment sau altul, astfel ca manifestările cultural-artistice să constituie un real prilej de afirmare a muzeului în munca de formare a omului nou, constructor conștient al societății

emisiunea de actualități una sau alta dintre activitățile muzeului, în ultimul timp sîntem căutați cu insistență de diverse redacții și solicitați să organizăm în colaborare programe de popularizare pe diferite teme: de la consemnarea vernisajelor pînă la alcătuirea unor seriale cu subiecte educative, atît pentru tineret cît și pentru adulți. În prezent, manifestările „eveniment” sînt preluate de redacții ca „Album duminical” sau „La sfîrșit de săptămînă”; noutățile din expunerea de bază se bucură de atenția redacției de arte plastice, ciclurile de lecții cu profil patriotic și estetic au fost televizate.

Paralel cu activitatea de popularizare a activității Muzeului de artă al R.S. România la televiziune, consecvenți prin-

cipiului impactului publicitar, punînd în funcțiune redundanța, una dintre tehnicile de bază ale marketingului cultural, reportajele, dialogurile, conferințele de presă, mesele rotunde, care s-au organizat cu diverse prilejuri la sediul muzeului sau în afara lui au constituit tot atîtea emisiuni pentru redacțiile radio, cum ar fi Radioprogramul dimineții, 7 zile — 7 arte, Agenda culturală pentru tineret, Un univers într-un ghiozdan și altele.

Știri și scurte informații privind viața și activitatea muzeului au apărut atît în presa cotidiană de mare tiraj, cît și în

deloc neglijabilă ce se cere a fi mai mult și mai bine exploatată.

Un loc aparte îl ocupă invitația tipărită, modalitate cu o deosebită eficiență mobilizatoare, mesaj informațional de prim ordin, testat nu o dată și fără de care toate acțiunile noastre muzeale n-ar fi putut fi materializate, căci tot ceea ce întreprindem se adresează publicului iubitor de frumos, categorie ce se află în continuă creștere. Posedăm numeroase repertoare cu numele și adresele prietenilor muzeului, cu care dialogăm prin intermediul invitației, „convenție mutu-

În fața operelor lui Constantin Brâncuși

cea săptămînală, în articole corespunzătoare ca spațiu și importanță, semnate fie de colegii noștri, fie de persoane competente, titulari sau colaboratori ai rubricilor culturale ale revistelor respective („Contemporanul”, „Viața studentească”, „România literară”).

Preocupați de evaluarea eficienței și a audienței la public a canalelor publicitare folosite, am constatat că mijlocul cel mai eficient rămîne televiziunea, urmată de cotidienele de mare tiraj — „Scînteia”, „România liberă”, „Informația Bucureștiului”. Presa săptămînală adresîndu-se lectorilor constanți, publicul nostru virtual, reprezintă o modalitate

ală” ce o reînnoim statornic și sistematic cu prilejul manifestărilor organizate la sediu. Referindu-ne la invitații și la invitați, la activități și la popularizarea acestora, credem că este necesar să reevaluăm ritmul alert al desfășurării programelor noastre culturale care, în ultimul interval de timp, se cifrează la cîte trei și uneori patru manifestări pe săptămîină, riscînd astfel să ostenim apetența publicului potențial pentru activitățile noastre muzeale.

N-ar fi lipsit de interes și un sondaj de opinie privind preferințele și interesul publicului pentru obiectele publicitare ce se realizează în atelierul de creație al

Grup de vizitatori în
„Galeria națională”

Muzeului de artă al R.S. România, care și-a dovedit utilitatea și pe care l-am dori mai bine organizat și cu un fond de marfă mai diversificat. Și aceasta cu atât mai mult cu cât există perspectiva unei desfaceri comerciale, fiind solicitați să realizăm copii după lucrări de pictură existente în muzeu, precum peisaje, naturi statice, ce pot fi preluate și vândute de cooperatie în zeci de magazine ale acesteia.

S-au creat și sînt în curs de perfectare noi puncte de desfacere pentru publicațiile noastre. Iată deci tot atîtea tehnici și căi noi de popularizare a Muzeului de artă al R.S. România.

Trecînd în revistă principalele aspecte privind metodele și căile de popularizare a activității cultural-educative în Muzeul de artă al R. S. România se impune, pe de o parte, continuarea cercetării pluri-disciplinare pentru optimizarea activității de educație estetică, politică și revolu-

ționară a publicului de diferite niveluri de vîrstă și instrucție, iar pe de altă parte, intensificarea propagandei cultural-educative prin difuzarea informațiilor culturale cu ajutorul mijloacelor mass-media, folosindu-se cele mai ingenioase strategii din domeniul marketingului publicitar, astfel încît să ajungem să ne creăm propria noastră strategie, specifică Muzeului de artă al R.S. România și în acest domeniu.

Așa cum am mai spus, noua etapă de dezvoltare a societății noastre pune accentul pe o educație activă, multilaterală și în acest context activului științific al Muzeului de artă al R.S. România i se cere să acționeze cu mai multă fermitate, prin mijloace concrete, în direcția valorificării patrimoniului muzeal, într-un dialog permanent cu publicul larg, folosind cele mai variate modalități și căi de influențare a acestuia.

Orientările trasate de congresele Partidului Comunist Român s-au concretizat în cultură, în toate componentele ei, într-o întinsă gamă de fapte, efervescența creatoare stimulând talentele, încurajând inventivitatea în ceea ce a adus nou, în asumarea, la o scară de valori mereu mai înaltă, a unui mesaj de structură și acțiune pregnant revoluționar.

Cultura s-a implicat, ca o veritabilă forță motrice, în vastul proces de democratizare a societății românești, prin formele ei specifice de manifestare, continuu îmbogățite, în sfera literaturii, a muzicii, a teatrului și cinematografului, a artelor plastice, a ambianței muzeale sau arhitectonice, dovadă a unei evidente eflorescențe spirituale. Linia profund inovatoare a construcției socialiste, imprimată de secretarul general al partidului, președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a marcat decisiv întreaga noastră creație materială și spirituală, accentuând necesitatea ca ea să fie originală, patriotică și umanistă, pe măsura aspirațiilor poporului și, totodată, integrându-se patrimoniului de valori al omenirii. Semnificația acestui îndreptar ideologic este cu atât mai vie cu cât în acești ani de resuscitare a interesului față de istoria națională, cercetarea și prețuirea trecutului patriei și poporului nostru au devenit factori dintre cei mai activi ai conștiinței de sine și deci ai conștiinței socialiste românești. Prin opera de democratizare a culturii, receptarea noilor valori este mai puternic sensibilizată, totodată, aria de contact lărgindu-se considerabil. Este ceea ce și-au dorit și propus, în eforturile lor constante, slujitorii culturii socialiste, printre care se

numără cu mândrie și lucrătorii Muzeului literaturii române.

Nu vom face acum un bilanț al tuturor succesorilor înregistrate de muzeu, deși împlinește un sfert de veac de existență, deoarece, se știe, prin tot ce a înfăptuit, și-a câștigat — în Capitală, în țară și chiar peste hotare — un binemeritat prestigiu. Acum, și aici, dorim să trecem în revistă ceea ce a cuprins calendarul acțiunilor cu publicul, în afara vizitelor cotidiene sau a activităților prestate de fiecare colectiv la locul său de muncă. Și, urmărind cronologia desfășurării lor, constatăm că și în ianuarie 1982, ca la fiecare început de an, primul scriitor român căruia îi este dedicată o acțiune este poetul național Mihai Eminescu. În cadrul ospitalier, intim și în același timp cuprinzător al „Rotondelor 13”, la data de 15 ianuarie, ziua de naștere a aceluia ce avea să devină Luceafărul poeziei românești, a avut loc manifestarea „Omagiu lui Eminescu”, la care și-au adus contribuția personalități de frunte ale culturii noastre ca: Zoe Dumitrescu Bușulenga, Edgar Papu, Al. Balaci, Al. Piru, Doru Popovici și artiști bucușteni care au susținut un recital literar-muzical. Tot în cuprinsul acestei luni, cu prilejul împlinirii a 130 de ani de la nașterea lui I. L. Caragiale — prietenul și vecinul de geniu al lui Eminescu — în același spațiu devenit familiar pentru public, s-a deschis expoziția „Caragiale — om de teatru”, prezentată de acad. Șerban Cioculescu — cel mai avizat cunoscător și exeget al vieții și creației nemuritorului părinte al atîtor opere și personaje memorabile. „Rotonda” din februarie și-a înscris pe generic numele poetului Dragoș

Panou din expoziția „Mihai Eminescu—poet național român”
(Düsseldorf—R.F.G.)

Vrînceanu, de la a cărei naștere s-au împlinit 75 de ani. Acest prieten de neuit al muzeului nostru a fost călduros omagiat de amfitrionul rotundelor, acad. Șerban Cioculescu și de alți intimi ai pasionatului mesager al culturii românești în Italia.

Spațiul ce a găzduit atâtea manifestări muzeale devine periodic locul unor întâlniri ale profesorilor de limbă și literatură română, în cadrul unor vizite complexe, cu specialiști ai instituției sau cu invitați anume, buni cunoscători ai muzeului, ai istoriei literaturii române de ieri și de azi. Astfel de întâlniri au fost organizate la 19 februarie (cu profesorii din sectorul 2 al Capitalei), la 19 martie (cu profesorii din sectorul 1), la 31 martie (cu profesori din Buzău), la 14 aprilie (cu profesori din județul Dimbovița), și, desigur, vor urma

și altele, pentru că asemenea cereri vin mereu din toată țara, iar alții cu care se corespundea așteaptă să li se stabilească data și modul de desfășurare. Tot în primăvara acestui an s-au înscris și trei acțiuni dedicate comemorării momentului 1907 și încheierii cooperativizării, anume: „Satul de ieri și de azi în literatura română” (cu contribuția profesorului Dumitru Almaș și a poetului Ion Bănuță) și „Răscoala de Liviu Rebreanu—50 de ani de la „izbucnirea” (pe piață) a celebrului roman” (aceasta, într-o seară de evocări a binecunoscutei „Rotonde 13”), iar în grădina de la „Mărțișor”, casă memorială patronată de Muzeul literaturii române, acolo unde verbul cu tăiș de secure al poetului-cetățean Tudor Arghezi a șfichiuit orînduiala burghezo-moșierească, sub titlul „1907 — Peizaje”,

s-au citit poezii din cunoscutul ciclu, s-au intonat cîntece pe versuri argeziene, s-au depănat amintiri.

Potrivit unei lăudabile tradiții privind relațiile cu instituții similare din alte țări, la 22 martie s-a deschis expoziția „J.W. Goethe”, prilejuită de împlinirea a 150 de ani de la moartea magului de la Weimar. Alta, de data aceasta sosită de la Viena, „Arthur Schnitzler — 120 de ani de la naștere” (20 mai — preambul de Edgar Papu, în prezența ambasadorului Austriei în România), l-a readus în atenția publicului din București pe unul din primii (cronologic vorbind) reprezentanți ai literaturii interbelice de expresie germană din Europa. În același timp, în R.F.G., dr. Al. Oprea, directorul muzeului nostru, a prezentat expoziția de mare succes „M. Eminescu — poet național român”.

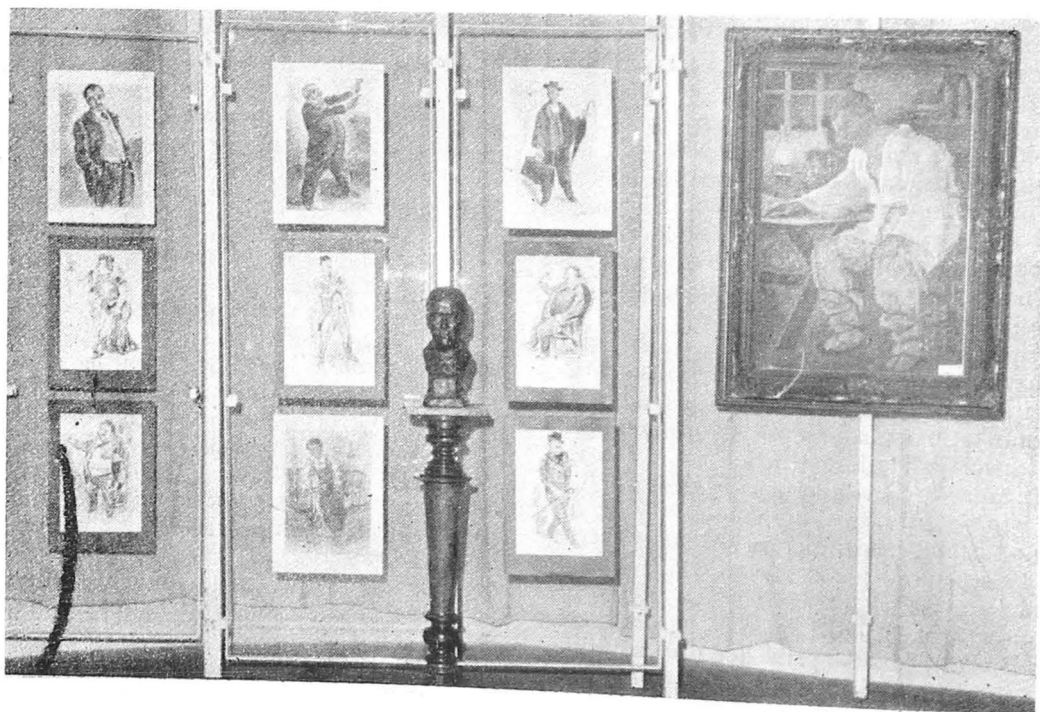
În centrul activității expoziționale a stat expoziția itinerantă „Octavian Goga — poetul”, care, după un stagiu în liceele de filologie-istorie din București, își urmează calea pe meleaguri transilvănene, poposind în Rășinarii copilăriei, la Biblio-

teca „Astra” din Sibiul tinereții sale glorioase și la Ciucea, unde și-a găsit odihna veșnică.

Tot la acest capitol amintim și interesanta expoziție temporară „Scriitori în ipostazele muncii literare” (21 iunie), unde au putut fi admirate și studiate manuscrise, documente, fotografiile și obiecte provenind de la Alecsandri, Maiorescu, Eminescu, Caragiale, Macedonski, Delavrancea, Coșbuc, Iorga, Sadoveanu, Rebreanu, Camil Petrescu, Blaga, Arghezi, G. Călinescu, M. Preda, O. W. Cizek ș.a.

Seria „rotondelor” a continuat cu omagierea altor figuri de primă mărime din galeria istoriei moderne a literaturii române, cum sînt: Al. A. Philippide (12 aprilie, la 82 de ani de la naștere), Vladimir Streinu (13 mai, la 80 de ani de la naștere) sau G. Călinescu (15 iunie, marcînd împlinirea a 50 de ani de la apariția cărții *Viața lui Mihai Eminescu*). În lunile iulie și august „rotonda” ia vacanță, dar în septembrie lansează noi invitații la o seară dedicată prozatorului Ion Agârbiceanu, marcînd, astfel, centenarul nașterii sale.

Aspect din expoziția „Caragiale — om de teatru”

În mai, „cînd rozele-nfloresc”, în fiecare lună mai, se știe, au fost fixate în Capitală serbările „Primăverii culturale bucureștene”, amplă scenă a unor diverse spectacole și simpozioane, acțiuni cultural-educative și științifice organizate de Comitetul pentru cultură și educație socialistă al municipiului București, incluse în afișul Festivalului național „Cîntarea României”. Și Muzeul literaturii române s-a înscris cu contribuții speciale, cum au fost: „Imnuri către țară și partid” (la 18 mai, în ziua literaturii, cu concursul unor cunoscuți poeți, actori și cîntăreți); expoziția „Arthur Schnitzler” — amintită mai sus; o invitație la „Mărtisor”, pe tema „Cîntare omului” (la 23 mai, cînd se împlineau 102 ani de la nașterea „patronului”), căreia i-au răspuns poeți și prozatori, istorici și critici literari, bucu-roși, oricînd, să-și încline fruntea, în semn de adînc respect și de caldă recunoștință, în fața mormintului de sub nuc, acolo unde-și doarme somnul lin neîntrecutul meșter în „potrivit cuvinte” românești.

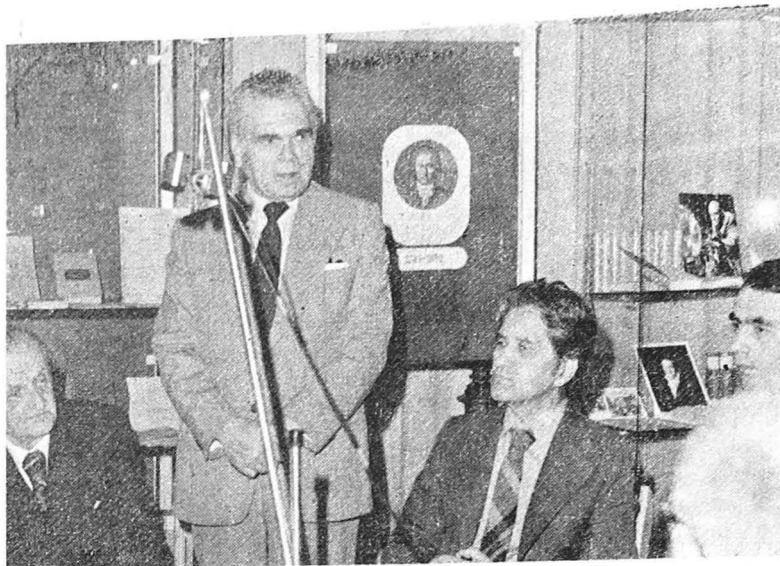
Și „Cenaclul marțienilor” — una din cele mai originale manifestări inițiate de cîțiva ani la Muzeul literaturii române — rezervată creatorilor și amatorilor de literatură științifico-fantastică —, a ținut o ședință cu lecturi și dezbateri, tot sub emblema „Primăverii culturale bucureștene” (pe 25 mai, la sediul muzeului). Dealtfel, asemenea întruniri au loc, cu regularitate, în ultima zi de marți (de unde și denumirea!) a fiecărei luni, printre participanți numărîndu-se, nu o dată pasionați ai genului din alte localități, sau chiar de peste hotare (cum a fost cazul scriitorului și colecționarului american Forest Ackerman). Dacă printre cei ce-și înscriu numele în „condica de prezență” a cenaclului vom aminti nume ca Ion Hobană, Ov. S. Crohmălniceanu, Solomon Marcus, Florența Albu, Vladimir Colin cărora li se adaugă mereu alți tineri în postură de ucenici, vom realiza nivelul la care se discută și calitatea lucrărilor citite în acest cadru, unele poate pentru prima oară.

O inițiativă ce ar onora pe oricine a însemnat Festivalul-concurs interjude-

țean de creație literară „Marin Preda”, a cărui primă ediție s-a desfășurat în zilele de 28—29 mai. Organizat de Comitetul județean de cultură și educație socialistă Teleorman, împreună cu Uniunea Scriitorilor din R.S. România, Televiziunea română, Editura „Cartea Românească” și mai multe reviste literare din Capitală și din țară, acest eveniment a dat ocazie Muzeului literaturii române să-și aducă o contribuție aparte prin realizarea expoziției omagiale „Marin Preda”, la Casa de cultură a sindicatelor din Alexandria, prin comunicări în cadrul sesiunii pe tema: „Istorie și realități naționale în opera lui Marin Preda”, prin mese rotunde, consfătuiri ale cenaclurilor literare din județ, întâlniri cu cititorii din Alexandria, Drăgănești-Vlașca, Videle, Roșiori de Vede, Zimnicea, prin festivitatea de premieră a cîștigătorilor concursului de proză scurtă „Marin Preda” (premiul acordat de M.L.R. a fost obținut de dr. Eugenia Popa Cohuț din Iași) și prin întâlniri cu elevii și cadrele didactice de la Casa de copii din Săliște Nouă.

Prima ediție a Festivalului-concurs „Marin Preda”, prin deschiderea către toate punctele cardinale ale țării, prin prestigiul instituțiilor participante și al scriitorilor și specialiștilor aplecați asupra cărților marelui prozator, prin numărul mare de cititori din uzine, școli și de la sate, s-a remarcat ca un act de cultură de înaltă ținută, pe măsura eforturilor de amploare depuse de organizatori și a dimensiunilor de excepție, în plan spiritual, ale operei lui Marin Preda — fiu al acestor meleaguri — ca și alți corifei ai „scripturilor române”, ca Gala Galaction, Zaharia Stancu, Miron Radu Paraschivescu și Dimitrie Stelaru, evocați și ei într-un fel sau altul, de-a lungul festivităților.

Din diagrama trimestrului al III-lea, pe lîngă acțiunile amintite — precum itinerarea expoziției „O. Goga-poetul”, la Ciucea, sau „Centenarul Agârbiceanu” — mai spicuim: demararea ciclului „Muzeul — memoria vie a literaturii române”, cu o întâlnire cu poetul Ion Horea, pe tema „Limba noastră-i o comoară” (16

Acad. Șerban Cioculescu, Al. Piru și Al. Balaci la deschiderea expoziției „J. W. Goethe — 150 de ani de la moarte” (foto — Magdalena Buză)

iulie); „Tudor Arghezi și lumea copiilor” (23 iulie, la casa memorială „Mărțișor”); „O viață dedicată literaturii — G. Călinescu” (la data de 10 august, cu Alice Vera Călinescu, în rotunda muzeului); „Tudor Arghezi — poet al omului” (din nou la „Mărțișor”, pe 27 august, cu o expunere a prof. Dumitru Micu).

Nu trebuie trecută cu vederea activitatea editorială a Muzeului literaturii române, o altă fațetă a relațiilor cu publicul pe care le presupune o asemenea instituție, atribuție fundamentală de valorificare a moștenirii noastre culturale, prin tipărirea unor volume de documente, cataloage de colecții, publicații, pliante etc. Astfel, pînă în luna octombrie vor ieși de sub tipar nr. 3(48) /1982 al revistei „Manuscriptum”, un pliant în mai multe limbi al Muzeului literaturii române; volumul „Dialoguri” — o contribuție la valorificarea moștenirii literare a clasicismului și romantismului român și german; Al. Alexianu — *Analele poeziei românești* (vol. II); catalogul colecției de manuscrise G. M. Zamfirescu și, desigur, M. Eminescu — „Opere”, vol. X din seria de publicistică. Acest volum, realizat de un colectiv de cercetători din

muzeu, continuă ediția critică întemeiată de Perpessicius, adăugîndu-se celor deja apărute (vol. VII — „Proza literară” și vol. IX — „Publicistică”) și va ajunge, în acest trimestru, în faza tipografică de efectuare a corecturilor și a indicelui de nume.

Așteptînd cu emoție declanșarea Decadei Muzeului literaturii române din octombrie curent, încheiem cu constatarea că reținînd numai o parte din bogatul buchet de activități cultural-educative inițiate și organizate de muzeu pe parcursul a trei trimestre din anul XXV al existenței sale, sîntem îndreptățiți să credem într-un „viitor de aur” al acestei relativ noi instituții care, cu o mîină de specialiști entuziaști, a devenit, cum și-o dorea unul din marii săi ctitori, regretatul academician Perpessicius, „*acel institut în care flacăra verbului românesc intrușat în cele mai frumoase opere ale scriitorului, să continue să ardă, să lumineze și să încălzească*”.

Produs al anilor socialismului, Muzeul literaturii române și-a cîștigat locul său inconfundabil în șirul instituțiilor culturale și ideologice cu care patria de azi și de totdeauna se poate mîndri.

evidență, conservare, restaurare

15 MINUTE CU ...

... Ing. **ARIANA STĂNESCU**

Șef al Laboratorului de restaurare și conservare
al Muzeului de istorie al R.S. România

— *Numiți câteva bunuri cu valoare deosebită pentru patrimoniul cultural național de curînd restaurate.*

— Laboratorul Muzeului de istorie al R.S. România este profilat pe patru categorii de materiale: ceramică, metal, textile și documente-carte. În aceste ateliere se desfășoară o bogată activitate interdisciplinară, fundamentată științific, în strînsă colaborare cu secțiile de specialitate din muzeu. Intervențiile complexe asupra pieselor din patrimoniul cultural național se execută în funcție de investigațiile fizico-chimice și biologice, de comportarea obiectelor în cursul tratamentelor și de starea lor de degradare. Materialele utilizate și procedeele optime se stabilesc în urma verificărilor și testărilor riguroase, la care colaborează întreg personalul de specialitate din laborator.

Valoarea de patrimoniu a pieselor și complexitatea problemelor ridicate de fiecare caz în parte determină ca lucrările de restaurare executate să constituie adevărate teme de cercetare. Putem exemplifica afirmația cu piese din fiecare categorie de material: **steag al Agiei** —

1822, din mătase naturală, pictată pe ambele fețe; **Pluviala Cardinalului Andrei Bathory**, 1599, brocart din mătase cu accesorii din fir metalic prețios; **Aer** — sec. al XVI-lea, broderie în tehnică bizantină, din mătase naturală, brodată cu fir metalic prețios; **Drapel de dorobanți** al jud. Prahova, 1852, din mătase naturală pictată pe ambele fețe.

Lucrările au fost executate de atelierul restaurare textile, coordonat de muzeograful principal-restaurator Doina Ștefănescu, cu colaborarea artistului plastic-restaurator principal Spiridonia Macri și a muncitorilor restauratori Florica Stoica, Vasila Niculae și Actorida Moldovan. Realizări deosebite reprezintă și piesele din argint aurit ale **Tezaurului de la Agighiol**, cultura traco-getică, sec. IV î.e.n., **Coiful de bronz de la Zimnicea**, cultura Latène geto-dacă, sec. IV î.e.n. **Tezaurul Sinerăieni**, din argint și argint aurit, sec. I î.e.n., sec. I e.n., **blocul de monezi din tezaurul de la Dabija-Suceava**, **Carul de la Bujoru** din bronz și fier datînd din epoca bronzului, **Tezaurul Peretu** din argint și argint aurit traco-

getic sec. IV î.e.n. **Coiful de la Făcău** din bronz sec. IV î.e.n. și **Engolpionul** din bronz datînd din epoca feudală descoperit la Piua Petrii—Orașul de Floți. Lucrările au fost executate de colectivul restaurare metale: artistul plastic restaurator Rolando Negoită, restauratorul principal Victorina Stănescu, restauratorii Veronica Iliescu, Francisc Dozza, Dan Iliescu și Aldo Chivulescu, muncitorul restaurator Paraschiva Moraru, sub coordonarea restauratorului principal Emil Chivulescu, care dovedesc înalt nivel tehnic, dorință de autodepășire și conștiință profesională.

În domeniul restaurării de documente-carte veche, putem semnala **Tetraevangheliarul tipărit de Macarie la Tirgoviște**, în 1512, a doua carte tipărită de pe teritoriul țării noastre. Volumul a fost restaurat de muzeograful principal restaurator Pandelescu Barbu Aurel, dar lucrarea a necesitat și o colaborare substanțială cu restauratorii de metal și în special cu cei de la atelierul de restaurare textile pentru recuperarea cu deplin succes a învelitorii din mătase brocart cu ferecături metalice, de mare valoare artistică și documentară. La aceleași atelier de restaurare putem aminti: **Albumul Raffet**, constituit din 100 de gravuri cu imagini de pe teritoriul țării noastre, editat la Paris în 1848, care a necesitat tratamente diferențiate foarte dificile și tehnici de restaurare combinate pentru hîrtie și grafică, realizate la înalt nivel calitativ.

Materialul arheologic ceramic, deși se prezintă în majoritate foarte fragmentat, a reprezentat o importantă sursă de recuperare a valorilor istorice și de îmbogățire a patrimoniului național. Menționăm: **castronul roman**, sec. II e.n., de pe șantierul Micia, jud. Hunedoara, **paharul de sticlă**, sec. IV î.e.n., șantierul Miorcani—jud. Iași, **ceasca cu toartă supraînălțată** sec. X—IX î.e.n. și **ceasca cu toartă și decor** sec. XVI î.e.n. de pe șantierul Pietroasa Mică—jud. Buzău, lucrări executate în atelierul de restaurare ceramică (Silvia Epuran și Eugenia Ionescu, sub coordonarea și îndrumarea restauratorului principal Georgeta Trohani) ce au necesitat, pe lîngă tehnicitate, multă răbdare și dragoste de muncă.

— *Cauzele care au determinat restaurarea lor, și, firește, factorii, condițiile care au dus la degradarea acestor bunuri.*

— Degradate, datorită funcționalității lor sau modului impropriu în care au fost păstrate, cum sînt steagurile de luptă sau broderiile, piesele textile au avut un grad de fragilizare avansată, cu pierderi masive de material prin ruperi, destrămări și prin pulverizarea și desprinderea stratului pictural de pe suportul textil. Cu grave deteriorări chimice datorită fenomenelor de coroziune și deformări mecanice avansate pînă la pierderi de material, ca urmare a condițiilor deosebite în care s-au păstrat în sol, tezaurile metalice au suferit un proces avansat de fragilizare, prin coroziune intercrystalină, sau s-a ajuns pînă la mineralizarea totală a fragmentelor metalice, cu zgîrieturi, așchieri, exfolieri în pastă și masive depuneri calcaroase, în cazul materialului ceramic, cu toate formele de degradare specifice materialului, piesele intrate în lucru au necesitat o investigație complexă în vederea stabilirii celei mai oportune metode de intervenție, pentru obținerea rezultatelor optime în majoritatea cazurilor.

Materialul organic, de o mare sensibilitate la influența factorilor de mediu, biotici și abiotici, la efectele inevitabile ale fenomenului de îmbătrînire și la degradările provocate de o depozitare în condiții improprii, a impus tratamente de însănătoșire a suportului textil sau papiric, executate cu multă finețe și mare putere de discernămint privind atît diversificarea în funcție de natura materialului, gradul și tipul de degradare, cît și urmărirea eventualelor reacții secundare posibile. Aciditatea accentuată a hîrtiei, fragilizarea avansată în urma procesului de îmbătrînire, desprinderea gravurilor prin fenomenul de contracție a suportului și pierderile de material au ridicat probleme deosebit de complexe și au necesitat tehnici de lucru diferențiate, aplicate cu deosebit simț de răspundere.

În numeroase cazuri, piesele au suferit degradări în decursul timpului, și în urma unor intervenții necorespunzătoare, care au dat naștere la efecte negative irever-

sibile, pentru a căror diminuare au fost necesare eforturi îndelungate și deosebite.

— *Metode și tehnici novatoare folosite în restaurare, a căror prezentare succintă poate constitui o tribună a experienței înaintate.*

— Noile tehnici de lucru privind restaurarea-conservarea, aplicate cu deosebit succes în laboratorul nostru și materialul documentar valoros pentru cunoașterea tehnicilor de execuție au făcut obiectul comunicărilor, la sesiunile științifice, semnate de: Spiridonia Macri, Emil Chivulescu, Aurel Pandele. Amintim în acest context și noile tehnici de investigație aplicate pieselor muzeistice, care au deschis noi orizonturi în analiza fizico-chimică a laboratoarelor de restaurare și au lărgit domeniile de cercetare, legată atât de activitatea de valorificare științifică a patrimoniului cât și de cea de restaurare-conservare. Remarcăm, în acest sens, lucrările chimiștilor principali Carmen Colțoș, Victoria Barbălată, Doina Șeclăman-Turcu și a fizicianului principal Gh. Niculescu.

Metoda de consolidare și de fixare a fragmentelor textile, printr-o nouă tehnică de coasere invizibilă sau prin utilizarea adezivilor reversibili, asigurarea în tul de protecție pictat în culorile predominante ale piesei și sugerarea elementelor lipsă din ansamblul acesteia pe suportul transparent de consolidare, completarea porțiunilor lipsă din țesătură cu materiale de aceeași structură cu cele existente în textura originală și fixarea acestora pe suportul de consolidare prin rețele în punct mărunt sînt tehnici de lucru deosebite utilizate de colectivul restaurare textile. Ele au rezultat pe baza numeroaselor investigații și testări, în urma studierii structurii și tehnicilor de execuție a materialelor originale. Realizările obținute denotă un deosebit simț artistic dublat cu înalt nivel profesional,

ce a dat posibilitatea recuperării la maximum a materialului original și redarea integrală a valorii istorico-științifice și artistice a pieselor.

Reconstituirea formei originale a tezaurelor metalice, cu respectarea cît mai fidelă a mesajului istoric, a fost posibilă numai în urma nenumăratelor căutări bazate pe stăpînirea perfectă a tehnicii de execuție privind tratamentele chimice și mecanice de recuperare a fragmentelor și prin materializarea spiritului creator artistic și practic inventiv. După transpunerea succesivă, prin mulaje în ceară și alte materiale neutre, s-a obținut un suport cît mai fidel originalului, din rășină epoxidică transparentă nearmată pe care s-au poziționat fragmentele și s-au fixat reversibil. S-a obținut astfel o calitate estetică deosebită a exponatului, cu suficientă rigiditate pentru a fi rezistent, dar fără pericolul apariției tensiunilor interne, și cu avantajul posibilității de a urmări în timp, prin transparență, comportamentul reversului fragmentelor metalice.

Metoda de curățire și conservare a fragmentelor ceramice arheologice cu strat de pictură, în curs de experimentare în atelierul de restaurare ceramică al muzeului, ce urmărește o consolidare a pastei fragmentelor și protejarea stratului pictural în vederea tratamentelor chimice de îndepărtare a depozitelor calcaroase, dovedește perfectă stăpînire a problemelor tehnice profesionale și efortul de a depăși cu succes dificultățile întîmpinate.

— *După restaurare, ce destinație au avut aceste bunuri? Au intrat în depozite sau au fost integrate circuitului expozițional?*

— Piesele au reintrat în circuitul expozițional, cu excepția **Albumului Raffet**, ce constituie material documentar pentru cercetarea științifică.

— **Interviu realizat de DECEBAL ȚOCA** —

Aspecte inedite din activitatea unui colecționar de artă

FLORENȚA IVANIUC

Parcurgînd sălile colecției scriitorului Marcu Beza, din cadrul Muzeului colecțiilor de artă, vizitatorul rămîne cu impresia diversității exponatelor, ilustrînd arta Orientului Mijlociu. Rafinamentul unor piese îl definește pe colecționar ca un neobosit căutător al frumosului în mijlocul unor popoare de străvechi civilizații.

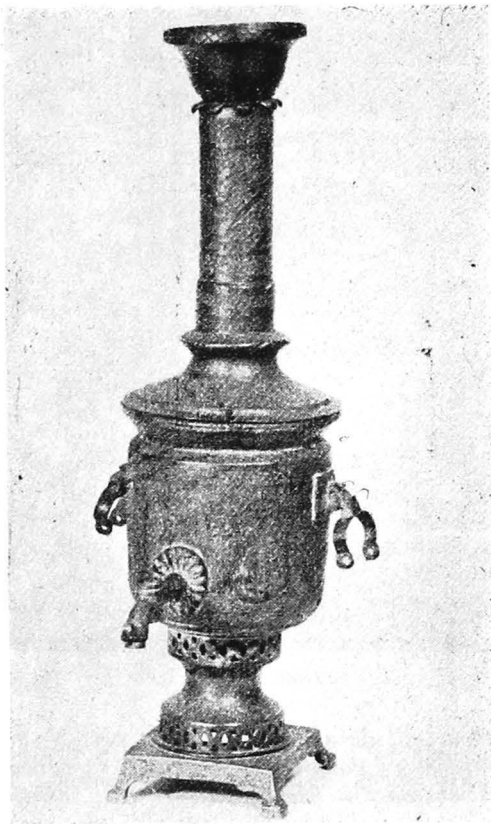
Fondul colecției, în realitate mult mai cuprinzător, relevă aspecte mai puțin cunoscute publicului, conturînd, totodată, personalitatea creatorului său. Este aproape unicul caz cînd un bogat material documentar se alătură obiectelor cu valoare artistică, constituind o colecție complexă, iar meritul îi revine donatorului Vasile G. Beza.

Un aspect cu totul inedit al activității lui Marcu Beza este dezvăluit de corespondența primită de acesta de la reprezentanți de seamă ai culturii engleze, în perioada 1920—1930, aflată în patrimoniul Muzeului de artă al

R.S. România și Muzeului literaturii române.

Încă din 1910, Marcu Beza, proaspăt absolvent al Facultății de litere și filozofie din București și membru al Cercului literar condus de Titu Maiorescu, a primit recomandarea acestuia pentru o bursă la Londra. A urmat o perioadă de intense studii în bibliotecile și arhivele engleze, paralel cu popularizarea literaturii române în cercurile literare londoneze. Însărcinări diplomatice, primite ulterior, i-au prelungit șederea în Anglia.

Conferințele ținute de Marcu Beza și cercetările sale de folclor comparat au contribuit la oferta ce i s-a făcut, la 26 martie 1919, de către R. Burrows, directorul Universității King's College, din Londra, cînd acesta îi scrie: „Stimate domnule Beza, am onoarea de a vă informa că la recomandarea consiliului profesoral, delegații Colegiului, la întrunirea de ieri, m-au împuternicit să

Samovar persan

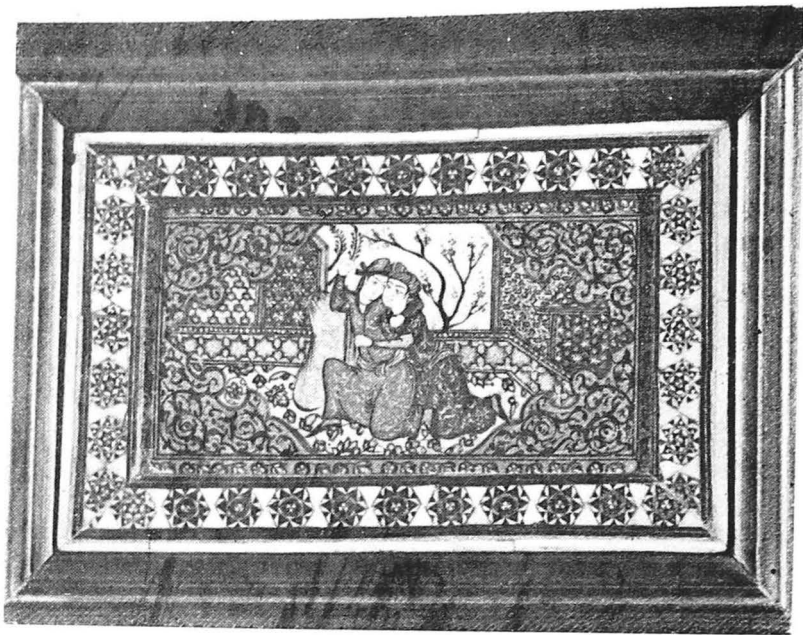
vă rog să preluați câteva ore de limba română pentru restul sesiunii în curs¹. Chiar dacă aceste cursuri de română urmau să se deschidă, după cum se menționa mai departe, „fără a se face anunțurile obișnuite Senatului și presei”, ele marcau un început promițător. În aceeași scrisoare, prof. R. Burrows rezolva și câteva chestiuni administrativ-financiare, anunțându-l pe Marcu Beza că, în urma serviciilor sale, se hotărîse să i „se acorde trei sferturi din taxele studenților și un onorariu de 10 lire, ce se va ridica la 20 lire, dacă orele dvs. vor depăși 3 lecții pe săptămână sau vor depăși și termenul normal de predare de nouă săptămîni”.

I se propunea totodată începerea cursurilor la data de 30 aprilie sau „dacă studenții dvs. o doresc și vă convine și dvs., ar fi perfect posibil să începeți predarea imediat, urmînd ca cursul să dureze pînă la începutul lui august...”.

Din contextul scrisorii reiese că pînă la acea dată, Marcu Beza avea deja cîțiva solicitanți, la care prof. R. Burrows mai adăuga și alții, anunțați pe adresa Colegiului.

Inițiativa conducerii Universității a fost totuși susținută de presa vremii, astfel că la 4 februarie 1919, ziarul „Times”² anunța: „King's College își propune să dezvolte limba și literatura română și organizează un curs de trei prelegeri publice ținute de M. Beza”. Cele trei prelegeri ale căror titluri erau anunțate în continuare (la 4 februarie — *Influențe engleze asupra literaturii române*, la 11 februarie — *Unitatea națională a românilor* și la 18 februarie — *Poezia populară română în legătură cu poezia populară a Balcanilor*) constituiau un fel de prefață a viitoarelor expuneri organizate în cadrul Universității.

Primele cursuri de limba și literatura română au început la Londra în primăvara lui 1919, fără a deveni însă permanente. Directorul Colegiului, prof. R. Burrows, a continuat să se intereseze de ele, astfel că la 19 iunie 1919³, adresîndu-i-se consulului român, printr-o scrisoare, arăta: „Aș fi bucuros să aflu cum merge clasa dvs.”, iar mai departe, în ideea introducerii unei catedre definitive de limba română în programul Universității, se interesa „dacă vreo persoană în legătură cu ambasada este la curent cu posibilitatea vreunei acțiuni din partea guvernului dvs. de a lua măsuri pentru așezarea acestui lectorat pe baze mai satisfăcătoare”. Preocupările erau foarte serioase pentru că îl anunța pe Marcu Beza cu același prilej: „Am avut o întrevedere zilele trecute la Ministerul Învățămîntului și am aflat că guvernul dvs. nu a luat nici o măsură în ce privește pregătirea de profesori pentru școlile românești”. Aceasta nu l-a împiedicat însă pe directorul R. Burrows să-i reînnoiască angajamentul pentru următorul an școlar. „Presupun că sînteți de acord să vă continuați activitatea și în sesiunea următoare, chiar în condițiile provizorii de azi?”

Miniatură persană

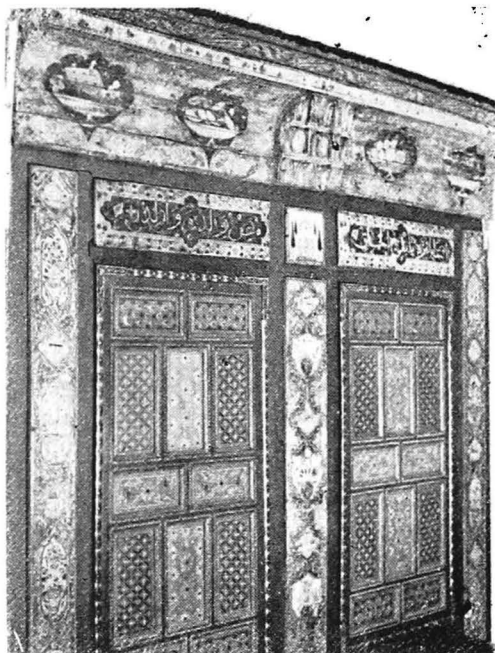
Aprobările necesare din partea guvernului român nu au venit nici pînă în toamnă, astfel că la 12 septembrie 1919⁴, prof. R. Burrows insistă din nou pe lângă consulul român, despre care aflase că urma să facă o călătorie în țară: „Ar fi bine dacă prezența dvs. la București ar aduce din nou în atenția guvernului proiectul nostru de a fonda la Londra un centru academic permanent și valoros pentru România...” încredințându-l încă o dată de „hotărîrea noastră de a face tot posibilul pentru a promova(...) și răspîndi cunoașterea limbii și literaturii ei.”

«Cursurile de română de la King's College conduse de Marcu Beza au continuat în 1919—1920, fără a fi împiedicate de confirmările oficiale care întârziiau să vină. La începutul anului 1921 noul director Ernst Barker reînnoia mulțumirile față de consulul român. Prilejul era oferit de o scurtă călătorie pe care acesta trebuia să o facă la București, unde își programase să țină o serie de conferințe despre literatura engleză. La 27 septembrie 1921⁵ prof. Ernst Barker îi comunica: „Mă bucur că veți face pentru propria dvs. țară ceea ce ați

făcut atît de admirabil pentru noi. Ne-ați învățat pe noi din acest colegiu să cunoaștem ceva din istoria, literatura și instituțiile din România; acum le veți vorbi compatrioților dvs. despre istoria, literatura și instituțiile engleze”. Admiratia pentru activitatea desfășurată de Marcu Beza era sinceră⁶ și frumos exprimată: „Sînteți ambasador al gîndirii dintre două popoare, și oricît îi cinstesc pe ambasadorii politici, nu mă pot opri să afirm că ambasadorii gîndirii au și ei misiunea lor de îndeplinit, statornicind înțelegere și simpatie între popoare”.

Se pare că problemele au fost reglementate abia în 1925, pentru că la 25 martie⁶ prof. Ernst Barker îl informa pe Marcu Beza într-o scrisoare: „Situatia se prezintă astfel: guvernul român ne-a alocat o sumă de 200 lire pe an pentru remunerarea dvs.”, ceea ce însemna că cursurile deveniseră permanente.

Paralel cu însărcinările diplomatice și cu cele profesionale Marcu Beza și-a aprofundat cercetările despre literatura engleză, în special cea populară, publicînd în 1923 *Romantismul englez*, iar în 1928 *Romanul englez contemporan*,

Panou decorativ

ambele în limba română. În 1928 apărea la Londra și *Paganism in Roumanian Folk-Lore*.

Lucrările au fost bine primite de publicul amator, dar și de specialiști, opiniile lor fiind exprimate într-o bogată corespondență către autor, conservată în același fond.

Alte titluri s-au adăugat pe parcursul anilor, în 1925 *Doda*, versiunea engleză a romanului autobiografic *O viață*, iar în 1929, *Raze de amintiri* (*Rays of Memory*). Semnificativ este faptul că amândouă volumele erau traduse în engleză de Lucy Byng, una din participantele la cursurile conduse de Marcu Beza la King's College. Progresele uimitoare privind cunoașterea limbii române i-au permis acesteia ca în 1930, sub directa îndrumare a profesorului său, care de altfel semna și prefața volumului, să publice, pentru prima dată în engleză, *Amintirile din copilărie* ale lui Ion Creangă.

Într-o scrisoare din 9 august 1930⁷ Lucy Byng îi comunica lui Marcu Beza că editorul „Dent are toate «corecturile» de

la *Amintirile lui I. Creangă*, iar eu am adăugat cu grijă toate semnele diacritice”.

Dar activitatea de traducător a lui Lucy Byng începuse cu mult înainte, astfel că la 10 septembrie 1921⁸ îi scria lui Marcu Beza: „Sînt încîntată de povestirea dumitale «O viață» și de «Viața la țară» a lui Zamfirescu; amîndouă trebuie traduse în engleză; de îndată ce pleacă băiatul meu la școală, adică, pe 20, voi începe să le traduc”. Ultima șlefuire a traducerii a fost făcută însă tot de Marcu Beza, pentru că la 14 ianuarie 1924⁹, îl întreba: „Să bat la mașină manuscrisul povestirii lui Zamfirescu? Ar fi mai ușor de corectat; iar dacă ești de acord, înapoiază-mi te rog, paginile trimise. Cînd băiatul meu reîncepe școala, voi sta la Londra vreo 2—3 săptămîni și am putea discuta atunci îndreptările necesare”. În aceeași scrisoare își exprima opiniile cu convingere: „Sînt absorbită cu totul de Creangă; e altfel de glumeț și spiritual. Doresc ca «Amintirile» să se bucure de un mare succes”.

Preferința lui Lucy Byng pentru opera lui Ion Creangă s-a concretizat și în încercarea de a traduce cîteva povestiri. La 11 ianuarie 1930¹⁰ îi trimitea „cele două povestiri ale lui Creangă cerute și încă una, «Acul și barosul», pe care am tradus-o mai demult, găsind-o destul de interesantă pentru o altă latură a artei lui Creangă”. Și mai surprinzătoare este expedierea traducerii poeziei *Amărită turturca* și trei poeme de Eminescu. Mărturisea însă în continuare: „De accasta din urmă nu sînt deloc mulțumită; cred că poezia mă depășește”. În schimb îl anunța: «Sînt pe cale să termin „Scrisoarea I” și îți-o voi trimite spre revizuire».

Toată această activitate desfășurată de Lucy Byng și coordonată de Marcu Beza era îndreptată spre publicarea în engleză a operelor clasicilor literaturii române, pentru a dezvălui farmecul și subtilitatea creației literare românești. Totodată ea se înscrie ca un rezultat prodigios al cursurilor de limbă și literatură ținute de consulul român la King's College.

Aprecierea cursurilor lui Marcu Beza era unanimă, iar în 1925 noiembrie 2¹¹, directorul Ernst Barker, îl anunța

„despre posibilitatea numirii dvs. ca profesor recunoscut al Universității și a cooperării dvs. în consiliul de studii slave” sau, în funcție de opinia acestuia, în „Consiliul de limbi romanice, de care aparține limba română”.

Post scriptum-ul scrisorii conține o informație deosebit de importantă. Prof. Ernst Barker îi mulțumea „călduros în numele Colegiului pentru că ați fost de acord să luați prima clasă elementară de limba și literatura română”.

Din mărturisirile scrise lăsate de Marcu Beza rezultă că încă dinainte de 1918, intenționa deschiderea unor cursuri de limba și literatura română la nivel universitar, de aceea pentru uzul viitorilor săi cursanți, a editat, la sfârșitul anului 1918, prima gramatică română în limba engleză. În prefața lucrării „Roumanian Grammar”¹² autorul, subliniind nouțetea unei asemenea întreprinderi, preciza totodată că nu putea fi utilizată decât de cei inițiați în învățarea limbilor străine și mai puțin de elevi.

Referirea prof. Ernst Barker la „prima clasă elementară de limba și literatura română”, condusă de Marcu Beza la King's College, atestă că ea s-a creat abia în 1925, dar se impune precizarea că termenul de „elementar” are aici sensul de curs începător, independent de vârsta participanților. Se poate deduce deci că pînă la acea dată au funcționat numai cursuri pentru cei ce aveau unele cunoștințe de limbă și doreau să le perfecțeze, iar introducerea abia în 1925 a unei clase pentru începători trebuie să fi fost consecința insistențelor celor interesați, directorului Universității revenindu-i plăcerea de a mulțumi consulului și lectorului Marcu Beza de a fi preluat și această sarcină destul de dificilă.

Nu se cunoaște efectivul noii clase și nici structura orelor de învățămînt, dar se știe că a continuat să funcționeze paralel cu cursurile pentru avansați, pentru că la 20 septembrie 1928¹³, prof. Bernard Pares, de la secția de limbi slave, îl anunța pe Marcu Beza că: „Un oarecare căpitan B. L. Parey s-a interesat dacă s-au organizat deja cursuri elementare serale pentru

începători, pentru învățarea limbii române, sîrbo-croate și slovacă”, și îi indica în continuare adresa, pentru ca acesta să-i facă comunicările de rigoare.

Numele lui Marcu Beza devenise tot mai cunoscut în rîndul profesorilor de la King's College, de aceea directorul Ernst Barker i-a comunicat oficial, la 21 mai 1926¹⁴, hotărîrea Senatului: „Am plăcerea să vă informez că la ultima întrunire Senatul a hotărît recunoașterea dvs. ca profesor al Universității”. Avansarea consulului român la rangul de profesor era o recunoaștere a activității sale, cu atît mai importantă pentru compatrioții săi cu cît însemna răspîndirea limbii și literaturii române într-un vestit centru universitar european.

În cursul anului 1928 Marcu Beza și-a început demersurile în vederea susținerii doctoratului, astfel că la 6 octombrie 1928¹⁵, directorul Ernst Barker îi răspundea că „titlul de doctorat în litere (...) poate fi conferit aici și la Oxford în două

Scrisoarea lui G. B. Shaw

TELEPHONE STRATHPEPPER 25 SPA HOTEL STRATHPEPPER, N.B.

Dear Sir,

I have just received your letter of the 21st inst. regarding the matter of my being asked to write a book on the native languages of the British Empire and the United States, and I am sorry to hear that you are unable to do so. I am sorry to hear that you are unable to do so. I am sorry to hear that you are unable to do so.

I believe I was the first author to refuse to accept anything less than the highest fees paid to native authors. I

Yours faithfully,
G. B. Shaw

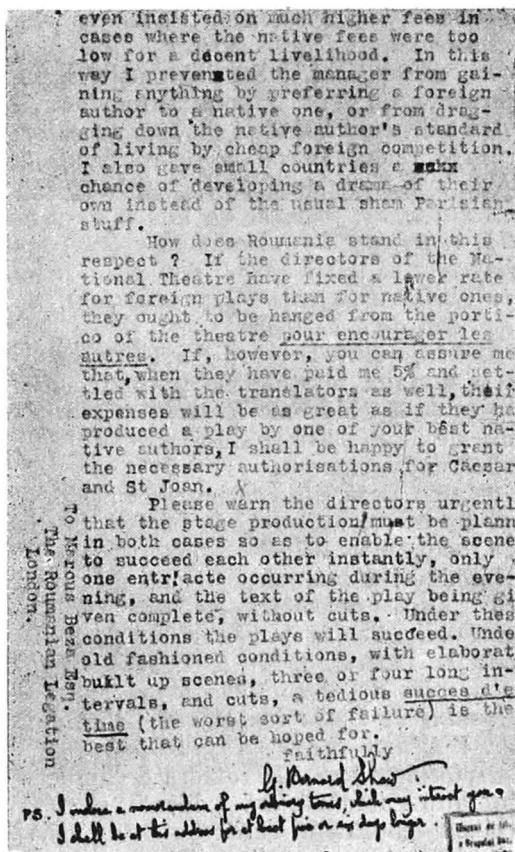
feluri: fie honoris causa (și aceasta pare să fie rezervat pentru mari savanți europeni) sau poate fi acordat membrilor Universității care, după ce au obținut aici o diplomă, prezintă lucrările publicate". Existau anumite dificultăți, de aceea directorul îi recomandă să-l consulte pe decanul Facultății de arte, prof. Atkins, dar în încheiere își exprima regretul că „Londra, spre deosebire de Universitățile Oxford și Cambridge, nu conferă o diplomă de honoris causa”.

Publicațiile și cursurile conduse de Marcu Beza constituiau o reală recomandare în vederea obținerii acestui titlu universitar. Din 1930 s-a adăugat și colaborarea sa la „Anuarul pentru studiile limbilor moderne”, scos de secția de limbă și literatură spaniolă, astfel că William Entwistle, directorul revistei, îi comunica, la 16 septembrie 1930¹⁶:

„Amintindu-mi de amabila dvs. promisiune de a contribui la această lucrare cu o dare de seamă succintă asupra recentelor studii privind literatura română, vă scriu a vă ruga să mi-o trimiteți spre sfârșitul acestei luni”.

Cu toate acestea, la sfârșitul anului 1930, cariera universitară a lui Marcu Beza la Londra a luat o întorsătură neașteptată. Încă din 26 mai 1930¹⁷ prof. M. R. Halliday, noul director de la King's College, îl anunța destul de laconic că „Consiliul profesoral și delegația au hotărât să nu mai facă noi propuneri de numire la lectoratele de limba română existente, având în vedere eventualitatea unei reorganizări a învățământului în limba română”. În calitatea sa luase legătura cu ministrul român și îl înștiința, în consecință, că „situația în momentul de față este că numirea dvs. ca lector de limba română va expira la data de 31 iulie 1930”.

Vestea l-a găsit nepregătit, mai ales că i-a sosit cu întârziere. Abia la 9 octombrie 1930¹⁸ Marcu Beza îi răspundea prof. M. R. Halliday: „Tocmai m-am înapoiat din România, unde am ținut conferințe despre literatura engleză, cum fac de mulți ani, iar la întoarcere am găsit scrisoarea

alăturată împreună cu alte informații”. Arătându-se contrariat în fața unei asemenea hotărâri, îl ruga să-i comunice rezultatul „noilor aranjamente”, „după înțelegerea cu ministrul român. Cu același prilej îi trimitea și un exemplar în engleză al „Amintirilor” lui Ion Creangă, precizând: „După cum știți publicarea unor asemenea traduceri a fost o parte din activitatea mea la King's College”.

La aceeași dată, 9 octombrie 1930¹⁹, Marcu Beza îi adresa o scrisoare și prof. Bernard Pares, redactată în termeni mult mai duri. Era de fapt un răspuns la scrisoarea din 7 octombrie, prin care acesta îl asigura că „scopul final este de a dispune de un conferențiar cu orar plin pentru studiile de limba română, a cărei activitate să se desfășoare în cadrul acestei școli”. Ca urmare Marcu Beza i se adresa indignat: „Am impresia că vă gândiți la altă

persoană pentru chestiune. Cum se face că nu mă considerați calificat pentru postul de conferențiar?” Susținându-și cauza, prezenta un scurt raport asupra activității sale, imprimându-i un ton acuzator: „După ce am inițiat aceste conferințe la King's College, încă de la începutul războiului și am publicat un număr de cărți tip, referitoare la subiectul meu (...) am impresia că mi se spune: poți pleca, avem pe altcineva în vedere pentru catedră, nu ești bun decât de lector”.

De fapt prof. Bernard Pares îi transmisese anterior mulțumirile pentru colaborarea sa la „Slavonic Review” și la catedra de limbi slave și studii est-europene, al cărui director era.

Marcu Beza și-a continuat demersurile pe lângă conducerea Universității, dar la 14 octombrie 1930²⁰ directorul M. R. Halliday i-a comunicat vestea definitivă că „după convorbiri cu reprezentanții guvernului român s-a hotărât ca două din cele trei lectorate existente să nu fie reînnoite, dar că va continua totuși predarea cursului de limba română în Colegiu de dr. Wickham Steed”.

Înlocuirea sa de la catedra de limba și literatura română era evidentă și ea a coincis cu sfârșitul carierei sale diplomatice la Londra, dovedind că era o măsură arbitrară impusă de foruri superioare și determinată de alte cauze.

Într-adevăr, la sfârșitul anului 1930 Marcu Beza a primit alte însărcinări diplomatice, fiind avansat la rangul de consul general al României la Ierusalim.

Se încheia astfel prodigioasa activitate a consulului român în capitala Marii Britanii, activitate pusă în slujba afirmării pe plan internațional a culturii românești, făcând cunoscute tradițiile folclorice, limba și literatura română, în mijlocul unei națiuni cu vagi cunoștințe, la acea dată, de creațiile spirituale ale poporului român.

La împlinirea unui veac de la nașterea scriitorului și diplomatului Marcu Beza, o scurtă retrospectivă asupra activității sale poate fi un binemeritat și modest omagiu.

NOTE

¹ Muzeul de Artă al R. S. România, secția documentare, nr. inv. vechi 106 599

² Tăietură din ziar, din același fond

³ Original, Muzeul de Artă al R. S. România, nr. inv. vechi 106 600

⁴ Idem, nr. inv. vechi 106 602

⁵ Ibidem, nr. inv. vechi 106 003

⁶ Ibidem, nr. inv. vechi 106 605

⁷ Muzeul Literaturii Române, nr. inv. 7147

⁸ Idem, nr. inv. 7134

⁹ Copie fond particular Vasile G. Beza

¹⁰ Idem

¹¹ Original, M. A. R. S. R., nr. inv. vechi 106 60.

¹² Un exemplar se află în biblioteca colecției.

¹³ Original, M. A. R. S. R., nr. inv. vechi 106 612.

¹⁴ Idem, nr. inv. vechi 106 607

¹⁵ Ibidem, nr. inv. vechi 106 613

¹⁶ Copie, fond particular Vasile G. Beza

¹⁷ Original, M. A. R. S. R., nr. inv. vechi 106 61

¹⁸ Copie, M. A. R. S. R., nr. inv. vechi 106 624

¹⁹ Idem, nr. inv. vechi 106 625

²⁰ Original, nr. inv. vechi 106 626

Peisajul etnografic al Moldovei centrale la începutul secolului nostru era alcătuit din câteva sute de sate, majoritatea cu case din birne, ceea ce le conferea un aspect pe cît de arhaic, pe atît de interesant sub raport arhitectonic. Pe văile apelor care brăzdează de la nord spre sud Podișul Central Moldovenesc se întâlneau iazuri și heleștee cu mori de apă, iar pe dealuri și coline, acolo unde curenții de aer și vînturile erau permanente, se înălțau morile de vînt.

Originare din Asia Mică, morile de vînt au pătruns în Europa în jurul anului 1150¹ și s-au răspîndit acolo unde condițiile de climă, în mod special vînturile, favorizau funcționarea lor. Țările Române se alătură și ele Spaniei, Franței, Olandei unde au funcționat timp de mai multe secole mori de vînt. La noi, primele mori au funcționat în Dobrogea, la sfîrșitul secolului al XVI-lea², iar ceva mai tîrziu în Cîmpia Română și Banat. Pentru Moldova Centrală, cea mai veche atestare a unei instalații eoliene este anul 1641 cînd, într-un document de hotărnicie, apare toponimul „La Morișcă”, situat pe vîrfurile unuia deal, între Filipești și Galbeni, în județul Bacău³.

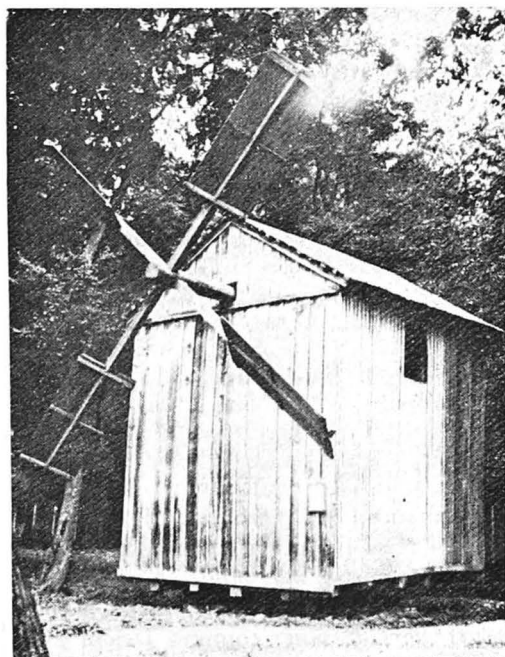
În imediata vecinătate a Colinelor Tutovei, la Răbiia, lîngă Huși, este pomenită o moară de vînt, în timpul lui Grigore al II-lea Ghica Voievod. Documentul din anul 1731, noiembrie 12, dat la Răbiia, se referă la cercetarea ce se făcea pentru mutarea unui stîlp de hotar dintre Merești și Răbiia, consemnînd: „... deci împlînd pe urma aceluia hotar s-au aflat Andrei podariul le-au spus cum că făcînd Mustafa Agă o moară de vîntu au mersu turcul în silă și au scos hotarul și l-au pus supt talpa morii...”⁴. Documentul ne confirmă că dreptul de a avea

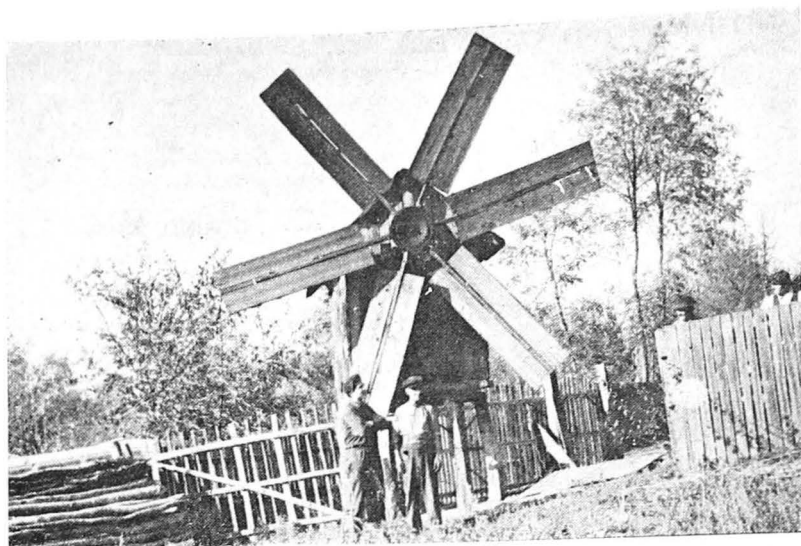
mori de vînt aparținea demnitarilor turci, aducîndu-le venituri importante. Apare și un element de construcție, talpa morii, asemănătoare cu talpa casei, sub care este pusă piatra de hotar.

Harta rusă din anii 1828—1832 nu consemnează nici o moară de vînt în județele Moldovei Centrale, echipa care a lucrat aici neacordîndu-le, se pare, nici o atenție.

Un document din anul 1848 atestă pentru localitatea Murgeni două pietre de moară⁵, se pare, acționate de vînt⁶. Hărțile topografice de la sfîrșitul secolului al XIX-lea consemnau pentru colinele Tutovei un număr de 67 mori de vînt,

Moară de vînt conservată în Rezervația în aer liber din Crîngul Petrești, Focșani

Morile de vînt din Dealul Perjului — Oncești

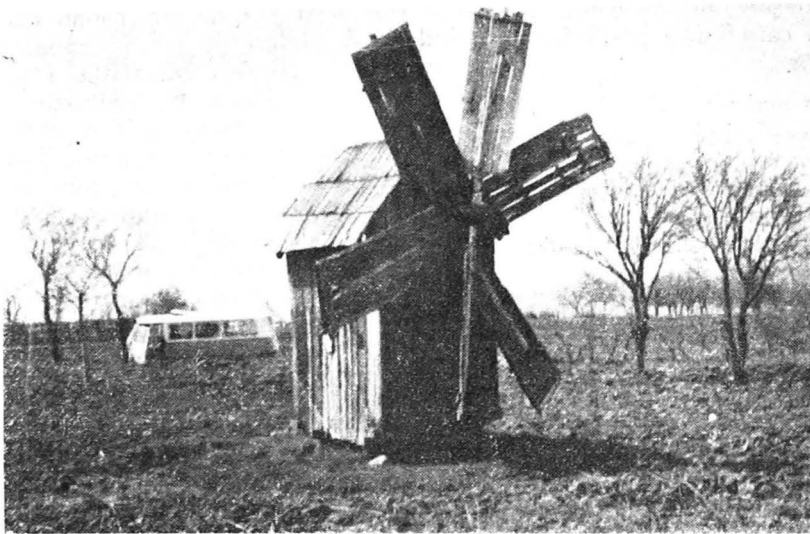
instalate pe dealuri fără păduri, precum și pe văile Birladului și Siretului⁷. În imediata vecinătate a Moldovei cu Dobrogea, la Brăila, funcționau la sfîrșitul veacului trecut 140 de mori de vînt, instalate în oraș. Aceasta explică importanța pe care o avea portul Brăila în comerțul cu cereale și făină cu țările Europei. O altă statistică ne prezintă situația morilor de vînt existente în anul 1901⁸: pe locul întîi se situa Dobrogea cu 639, urmată de Moldova cu 127, ultima fiind Muntenia care avea una singură.

Concentrarea morilor de vînt în partea centrală a Colinelor Tutovei, la sfîrșitul veacului trecut, se explică prin faptul că satele de aici se aflau la distanțe de peste 40 km de orașe și ele trebuiau să-și rezolve problema măcinatului pe plan local. Dînd dovadă de ingeniozitate și multă iscusință, țăranul răsău din Moldova Centrală a construit aceste instalații care să asigure alimentația comunităților sătești. Astfel, au funcționat cîte *patru* mori de vînt la Motoșeni, Crăești și Burdusaci, *trei* la Condrăchești, *două* la Godinești și Stănișești și *cincisprezece* la Oncești, toate în județul Bacău. La sfîrșitul secolului trecut, în actualul județ Vaslui situația se prezenta astfel: comuna Valea—Rea figura cu o moară de apă, una cu vapori și *mai multe de vînt*; Birladul avea *șapte* mori cu vapori și *mai multe mori de vînt*; comuna Deleni avea

zece mori de vînt și una cu aburi⁹. Această stare de fapt ne dovedește că ne aflăm în stadiul incipient al înlocuirii morilor de vînt și hidraulice de către mașinile cu vapori. Procesul de înlocuire de la sfîrșitul secolului trecut a dus la dispariția treptată, mai întîi a morilor de vînt și apoi a celor de apă, funcționalitatea celor din urmă păstrîndu-se pînă astăzi în zona de munte.

În urma consultării dicționarelor geografice de la sfîrșitul secolului trecut, s-a constatat că pentru județele Tutova și Vaslui nu au fost consemnate mori de vînt și nici alte instalații, cu toate că acestea au existat. În județul Bacău funcționau pe atunci, pe lîngă cele 276 mori de apă, 5 cu abur, 3 mișcate cu animale și un număr de *cinci mori de vînt*¹⁰. Cea mai vestică instalație eoliană a fost semnalată pe valea Trotușului, la Borzești unde existau curenți de aer permanenți. Urmărind harta morilor de vînt din Colinele Tutovei, atestate documentar în anul 1893, observăm că în afara celor din Deleni și Birlad, majoritatea se grupează spre centrul colinelor, între văile Similei și Berheciului, iar pe măsură ce colinele se micșorează spre sud și cursurile apelor curgătoare se măresc, locul acestora este luat de morile de apă.

Între morile de vînt și cele de apă cu fusul roții orizontal nu există deosebire decît în ceea ce privește sursa de energie

Moară de vînt din
Taula — Oncești

și de captarea ei. Tudor Pamfile remarcă această asemănare, astfel: „Moara de vînt este o moară ca și cea de apă, cu singura deosebire că roata mișcată de apă este înlocuită de o roată cu aripi mari, ce este pusă în mișcare de vînt”¹¹. Cu toate că la începutul secolului, cînd T. Pamfile a scris despre mori, în Moldova Centrală existau numeroase asemenea instalații, nu a nominalizat nici una, enumerînd doar părțile ei componente¹². O asemenea descriere a unei mori de vînt o întîlnim și în „Dicționarul enciclopedic ilustrativ”¹³.

Morile de apă și de vînt au funcționat concomitent într-o serie de sate, după cum urmează: la Oncești (jud. Bacău) erau 8 de apă și 15 de vînt; la Boghești (jud. Vrancea) erau 2 de apă și 2 de vînt; la Valea—Rea (jud. Vaslui) era una de apă și mai multe de vînt; la Mărăști—Filipeni (jud. Bacău) erau 5 mori de vînt ale sătenilor, o moară de apă și una cu aburi¹⁴. Întrucît morile de apă sînt atestate documentar mult mai timpurii, se poate aprecia că acestea au servit drept model de construcție pentru cele de vînt. *Grindeiul, roata cu măsăli, crîngul, coșul, caii* ș. a. sînt piese comune celor două tipuri de instalații. Există păreri conform cărora morile de vînt ar putea fi integrate morilor de apă cu fusul roții orizontal¹⁵. Împărțîșind această idee înseamnă că ar trebui să eliminăm cel mai important element și anume acela de captare a sursei de ener-

Microcentrală electrică eoliană Helegiu-Bacău

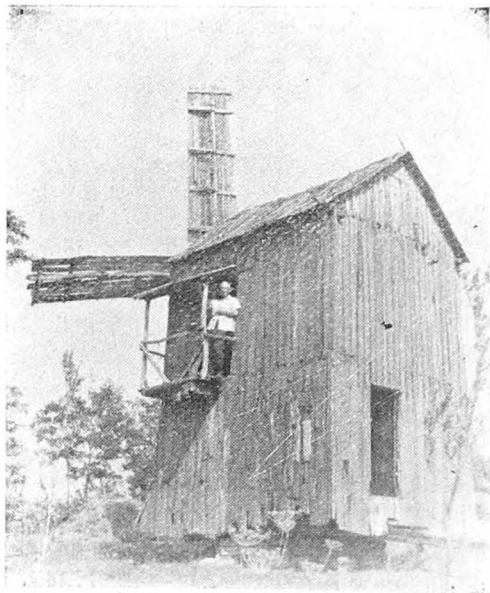
gie care este complet diferit. De asemenea, s-ar pierde din vedere o altă caracteristică ce le deosebește categoric și anume modul în care sînt amplasate acestea. Moara de apă este fixată pe niște „urși”, pe cînd

cea de vînt are în mijloc un „babalog” și o masă portabilă care îi dau posibilitatea rotirii complete.

Din centrul cu cea mai mare densitate de mori de vînt, Oncești, județul Bacău, s-au păstrat două exemplare diferite ca mărime. O morișcă de mici dimensiuni ($L = 2$ m, $l = 1$ m, $h = 2$ m), cu acoperișul în două ape, suspendată pe un schelet de lemn înalt de 1,50 m care a fost montată și pe acoperișul grajdului. Această morișcă provenită din satul Dealu Perjului se află în prezent în proprietatea Muzeului județean de istorie și artă din Bacău. Un exemplar asemănător a existat în satul Taula—Oncești. O morișcă de vînt a funcționat în satul Căbești—Podu Turcului pînă în deceniul al treilea al secolului nostru ¹⁶.

Cea de-a doua moară de vînt care s-a păstrat pînă astăzi se află în satul Gorghești—Stănișești, fiind declarată monument istoric ¹⁷. Această instalație face parte din tipul cu pivot central, cu un ax în jurul căruia se poate roti întreaga construcție. O altă caracteristică importantă

Moaară de vînt cu etaj și balcon din Stănișești — Gorghești

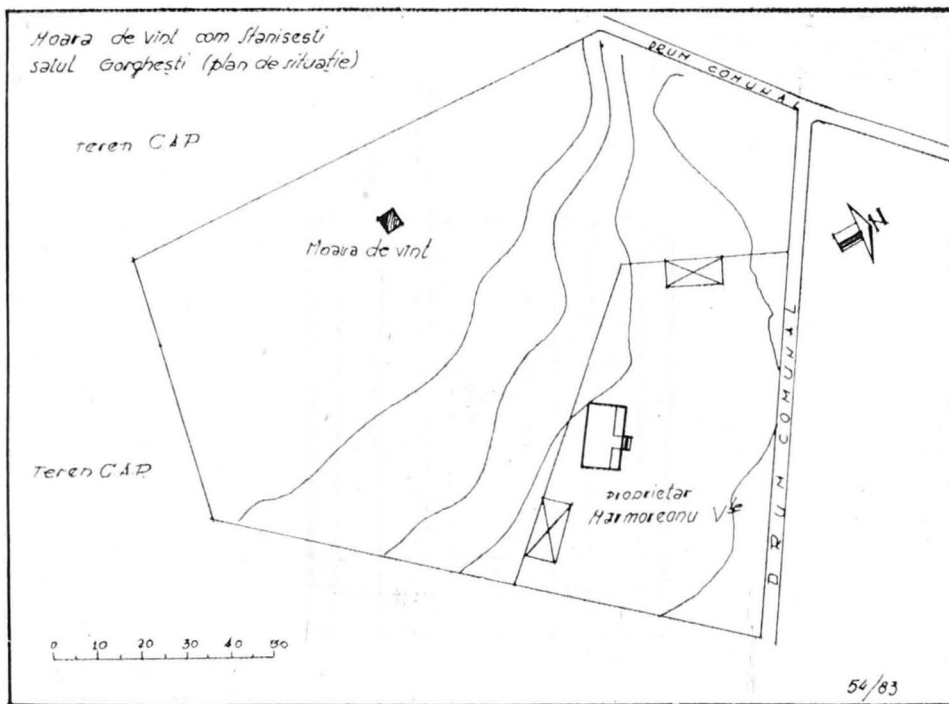

a instalației o constituie prezența unui mic balconaș la nivelul superior. Moara

de la Gorghești este de dimensiuni mari avînd două rînduri de pietriș, montate pe un singur grindei. Instalația a fost cumpărată din Țigănești—Vultureni în anul 1911 și transportată cu 36 de căruțe de către cetățenii din Gorghești. Dacă avem în vedere că acolo moara funcționa de aproape 150 de ani, înseamnă că instalația datează de la mijlocul secolului al XVIII-lea. Adăpostită de o construcție cu bază pătrată, moara are parter, etaj și acoperiș în două ape. Scheletul construcției este format din șase furci groase, înalte de 6 m care sînt fixate în masa portabilă. Pereții exteriori sînt din scînduri de brad, la fel ca și acoperișul. În centrul instalației se află pivotul central, denumit „babalog”, dintr-un lemn de stejar cu diametrul de 0,80 m, îngropat în pămînt la o adîncime de 4 m și pietruit pe o rază de 1 metru. Acesta pătrunde în interiorul construcției pînă la primul etaj, unde se află postamentul pietrelor. Morarul ne-a mărturisit că „*babalogul este pentru putere de fortună și rezistă la întoarcerea de la direcție, ca să nu cadă de pe masă*”.

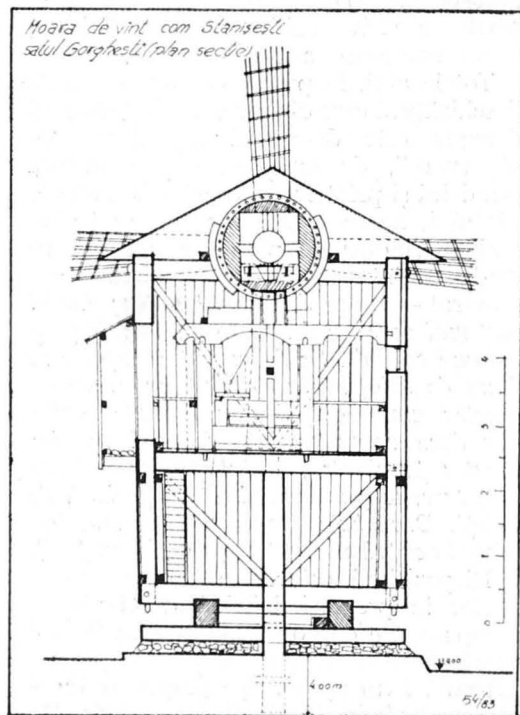
La parterul morii, deasupra solului, se află un cadru de lemn, din bîrne de stejar, pe care se rotește, prin alunecare, masa așezată pe două tălpi masive de stejar care susține întreaga instalație. De tălpi este fixat „proțapul” — o bîrnă lungă de 9 m — care servește drept braț de pîrghie pentru rotirea morii în funcție de direcția vîntului. Rotirea se face cu ajutorul unei „capre” din lemn și a unui lanț gros. În jurul morii sînt dispuși radial un număr de 12 țăruiși care servesc pentru „a trage capra de la un post la altul”, într-o rotire completă de 350 grade.

O scară de lemn duce la etajul morii unde se găsește instalația de măcinare. Cele două rînduri de pietre sînt așezate fiecare pe „paturile pietrelor”. Deasupra fiecăreia se află cite un coș care stă pe un schelet de lemn, denumit „cai”. În partea de jos a coșului se află o cutie denumită „chiscoae”, mișcată de o coardă care dă în „pătratul crîngului” ca să curgă boabele.

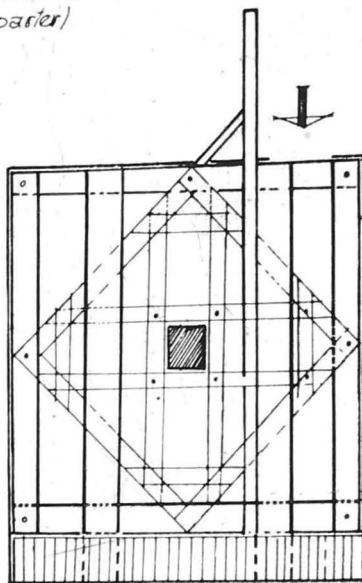

Tot la etaj se află și grindeiul, la capătul căruia este montat dispozitivul de captare a energiei eoliene, denumit „elice”. Aceasta este confecționată din lemn de stejar, sau de salcîm, avînd inițial un număr de șase palete „arichi”. În prezent, au rămas numai patru ($L = 4,5 \text{ m}$; $l = 0,75 \text{ m}$). Morarul, care cunoaște foarte bine raportul dintre mărimea aripilor și puterea dezvoltată de acestea, ne-a mărturisit: „Cu cît îs mai lungi, cu atît sînt mai puternice și cu cît e scîndura mai deasă pe ele, cu atîta trag mai bine”.

Energia eoliană, captată prin intermediul „arichilor” este transmisă de grindei și transformată în energie mecanică prin intermediul celor două roți cu măsele, de mărimi diferite. Roțile cu măsele transmit mișcarea din plan vertical în plan orizontal cu ajutorul unui „crîng” sau „fanar”. Roțile din lemn de esență tare (rădăcină de carpen) multiplică de 4—6 ori mișcarea prin intermediul fanarului, transmițînd-o roții alergătoare prin intermediul unei furci prinsă în „păr-păliță”. Printr-un dispozitiv denumit

Moara de vînt com Stanisesti
sătul Gorghești (plan parter)

0 1 2 3 4

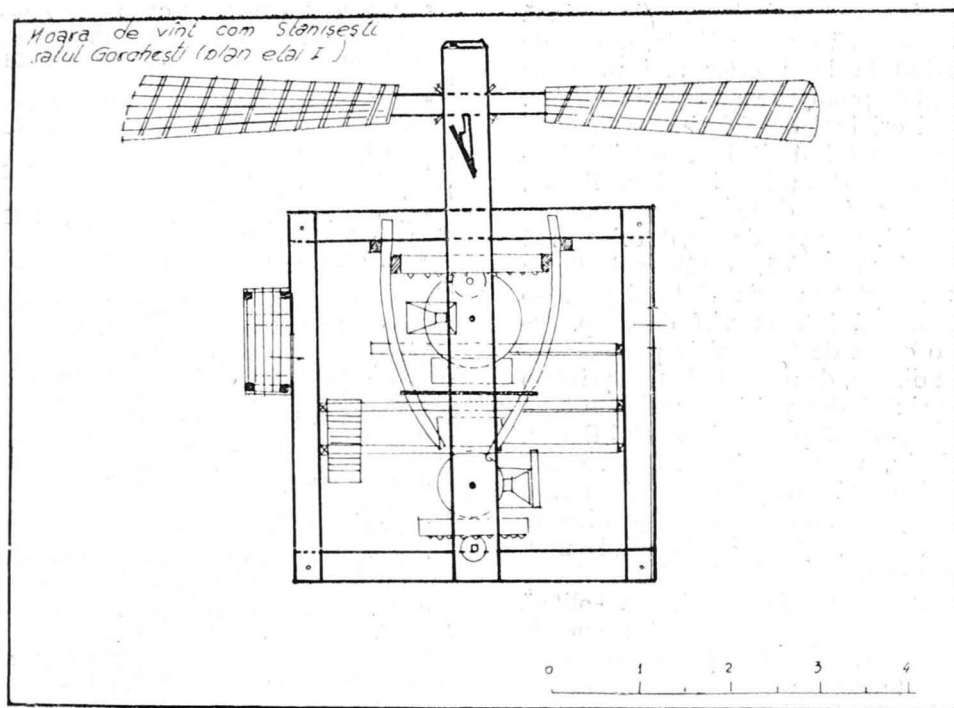
„mosor” se poate ridica piatra alergătoare cu cîțiva milimetri, obținîndu-se, astfel, mai multe calități de făină.

Tot la etaj, în partea de sud, se află o deschizătură care dă într-un mic balconaș. Aceasta este denumită „perdeaua de observare”, de unde se supraveghează grindeiul și paletetele. În funcție de puterea vîntului, moara poate funcționa folosind ambele rînduri de pietre odată, sau pe rînd. „Piatra mică — ne mărturisea morarul — merge după vînt puțin; dacă-i vînt mai mare se dihamă crîngul mic și se înhamă celălalt. Se dihamă prin oprire de frînă de saboți. Cînd e vînt puternic, las cheatra mai jos și-i dau grăunțe multe. Iar dacă vreau să iasă făină bună, las cheatra pe cheatra, vîntul să tragă. Dacă bate tare, le pun amîndouă și pe bază de saboți. Dacă bate uraganul din nord, trec afară la capră și o scot din vînt, la un par”.

Dispozitivul de frînare este de mare ajutor în procesul măcinării. Acesta se compune din cîte o pîrghie pentru fiecare roată cu măsele, prevăzute la capăt cu „clești”. Prin apăsare pe pîrghie se încetinește învîrtirea roții pînă la oprire. De

obicei, roata cu măsele este din esență tare (fag), iar „cleștii” din lemn moale (tei), pentru ca aceștia din urmă să adere cît mai bine la suprafața lucioasă. Capacitatea de măcinare depindea de forța vîntului dar, în medie, se măcinau cam pînă la două banițe pe oră.

Întreținerea morilor de vînt, ferecarea pietrelor, precum și reparațiile curente erau făcute de către morari, țărani razeși, spre deosebire de vestul Europei, unde existau maiștri de mori, care colindau satele și orașele în acest scop. Practica de zi cu zi a dus la încetățenirea unor modalități originale de întreținere și exploatare a utilajului confecționat în întregime din lemn. Astfel, măselele se ungeau cu săpun și cu seu de oaie ca să alunece mai bine și să nu se tocească. Pietrele se ferecau cu pene de oțel cu două capete, de la orificiu spre margine, ferecătură pe dungă, „frunza bradului”. Rîndurile de ferecătură se făceau la o distanță de trei cm unul de celălalt, la margine lăsîndu-se 10 cm neferecată, pentru că „pînă acolo se face urluiala, iar de acolo făina”.

Încetățenirea morilor de vînt în Moldova Centrală a dat naștere la numeroase toponime care s-au transmis pînă astăzi. Iată cîteva exemple: Dealul Morii (Bacău) Dealul Morilor la Bărtăluș Mocani (Vaslui), Dealul Morilor de Vînt, pe culmea căruia este situat satul Hîrșova Mănăstirii (Vaslui) și altele. Toponimul Parpanița¹⁸ denumește un sat și un schit din județul Vaslui și derivă de la „pîrpălița” (o bucată de fier care se prinde de piatra alergătoare).

Pe lângă toponime se mai întîlnesc și o serie de antroponime, care constituie și ele dovezi ale practicării îndelungate a acestei îndeletniciri. Astfel, în *Recensemintele populației Moldovei din anii 1772—1774*, remarcăm că, alături de numele de persoane, apare și îndeletnicirea, de exemplu: Vasile morar, Gheorghe morar, Mihaiu morariu ș. a. În decursul anilor denumirea îndeletnicirii a devenit poreclă, apoi s-a încetățenit ca nume de familie.

Prezența morilor de vînt în arealul geografic la care ne referim nu este deloc întîmplătoare sau izolată dacă ținem cont

de faptul că satele de aici au practicat o economie naturală închisă, iar în gospodăria țărănească de tip mixt cultivarea cerealelor avea un loc preponderent. Moldova Centrală se înscrie în vastul areal geografic unde s-a practicat morăritul, folosind ca sursă energia eoliană, alături de Dobrogea și Cîmpia Română. Pe această arie întinsă a existat un sistem de construcții al morilor de vînt, comun cu cel al instalațiilor hidraulice, cu care au funcționat concomitent în ultimele trei secole. Înrudirea morilor de vînt cu cele hidraulice este dovedită și de terminologia comună folosită la ambele tipuri. Termenii care denumesc părțile componente ale instalațiilor sînt autohtoni. Mulți dintre aceștia sînt împrumutați de la uneltele agricole și de la mijloacele de transport: *grindei, proțap, coș, capră, sanie, masă, crîng, furcă, pod* ș. a.

Morile de vînt și-au pierdut practicabilitatea, marea lor majoritate dispărînd, iar puținele exemplare care s-au mai păstrat în muzee constituie dovezi grăitoare ale ingeniozității poporului nostru.

Reutilizarea sursei de energie eoliană este o problemă de actualitate, moara de vânt stînd la baza celor mai moderne instalații de producere a energiei electrice. Un mod original de folosire a energiei coliene a fost întîlnit în satul Tăvădărești, comuna Dealu Morii, județul Bacău, toponimul amintind de existența morilor de vînt aici. Departe de sat, de orice sursă de energie electrică, cetățeanul Petru Genez a captat energia vîntului printr-o elice montată într-un vîrf de stîlp. De acolo, o curea de transmisie pune în mișcare un dinam, de unde firele trec printr-o baterie și se îndreaptă la becuri și la televizor. Într-o altă parte a județului Bacău, la Helegiu, pe valea Tazlăului, se află instalată o altă morișcă electrică cu elice și paletă pentru autoorientare pe direcția vîntului, care, prin intermediul unui dinam, produce energie electrică.

Alături de energia solară, cea eoliană va constitui o importantă sursă de energie pentru viitor, mai ales pentru regiunile îndepărtate și greu accesibile, în localități mici, lipsite de alte posibilități de producere a ei.

NOTE

¹ J. D. Bernal, *Știința în istoria societății*, Editura politică, București, 1964, p. 233

² Cf. Valentina Bușilă și Gh. Lazăr, *Cteva date noi cu privire la studiul morilor de vînt în Dobrogea*, comunicare susținută la Sesiunea științifică a muzeelor din 27—29 decembrie 1964

³ C. A. Stoide, *Documente din ținutul Neamț*, în „Anuarul liceului Petru Rareș din Piatra Neamț”, pe anii 1936—1940

⁴ Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. XVII, Huși, 1927, p. 107—108.

⁵ Arh. st. Iași, *Științi Statisticești*, 1848, Tr. 1772, op. 2020, nr. 16593

⁶ Cf. Ghenuță Coman, *Murgeni*, Vaslui, 1973, p. 93

⁷ Cf. P. Poghirc, *Satul din Colinele Tutovei*, Editura științifică, București, 1972, p. 37

⁸ Hedviga Rușdea, *Morile de vînt în nordul Dobrogei*, în „Cibinium”, 1966, p. 80 și nota 3

⁹ G. I. Lahovari, *Marele Dicționar Geografic al României*, vol. I—V, 1899—1901

¹⁰ O. Racoviță, *Dicționarul geografic al județului Bacău*, București, 1895, p. 34.

¹¹ T. Pamfile, *Industria casnică la români*, București, 1910, p. 187.

¹² *Ibidem*, fig. 293 și 294

¹³ I. A. Candrea, Gh. Adamescu, *Dicționar enciclopedic ilustrat*, Editura Cartea românească, 1931.

¹⁴ Gh. Cărlănescu, *Monografia comunei rurale Măvăști*, București, 1905, p. 27

¹⁵ Ion Chelcea, Gh. Dinuță, *Instalații tehnice țărănești în Muzeul satului*, 1971, p. 303.

¹⁶ Informatoare Elena Ichim, n. 1904, Căbești—Podu Turcului, județul Bacău

¹⁷ V. Căpitanu și V. Ursachi, *Ghidul monumentelor din județele Bacău și Neamț*, 1970, p. 14

¹⁸ C. C. Giurescu, *Principalele române la începutul secolului al XIX-lea*, Editura științifică, București, 1957, p. 24.

RÉSUMÉ

Sur la foi de maints documents d'époque, l'auteur souligne que les moulins à vent des habitats de la Moldavie Centrale ont été très fréquents à partir du XVIII-e siècle. Au XIX-e siècle, les documents mentionnent des villages où fonctionnaient de 4 à 15 tels moulins.

L'examen de quelques installations gardées

dans les musées ou rencontrées encore dans les villages a permis la description d'un tel type de moulin qui avait la capacité de s'adapter à la vitesse de déplacement des courants d'air. La fréquence des moulins à vent en Moldavie Centrale est également prouvée par les nombreux toponymes qu'on garde encore à présent.

I. Deși a intrat relativ târziu în circuitul culturii românești (să nu uităm că în preajmă se află de multă vreme puternicul centru tipografic de la Iași), tiparnița Mănăstirii Neamț s-a impus aici prin frumusețea cărților imprimate aici, cât și prin importanța conținutului unora dintre ele. Primele file tipărite sînt menționate în anul 1807, însă avem știri despre organizarea tipografiei încă de la 1800: într-un *Pomelnic* se vorbește despre existența unei tiparnițe în casa de peste riul Maghernița, unde se afla și o legătorie; mențiunea este datată 18 iulie 1800. Probabil că între 1800 și 1807 s-a consumat o perioadă de organizări, cînd Mihail Strilbițchi dăruiește mănăstirii un teasc din lemn de păr (poate pe acela pe care îl folosise în tipografia de la Moghilev, desființată după mutarea meșterului la Iași), împreună cu literele și matrița necesară, cînd călugării Ghervasie și Nazarie sînt trimiși la Kiev spre a deprinde tehnica gravurii în lemn, cînd Ignatie și Sofronie ucenicesc pe lângă „tipograful mare” Ignatie Schimonahul. Dar și după ce tipografia începe să funcționeze și este chiar înnoită în anul 1815 cu alte două teascuri din lemn de păr, istoria ei nu se desfășoară cursiv. În anul 1821, mașinile trebuie îngropate, în vremea mișcării eteriste, pentru a fi apoi reinstalate în anul 1822. Apoi, pînă pe la 1860, cărțile tipărite la Mănăstirea Neamț se vor răspîndi în întreaga țară.

II. Se menționează că tiparnița era deservită de 20 pînă la 32 de persoane, cu specializări diferite. Lucrau aici mașiniști, culegători, gravori, legători. Dar, cu toate că ne aflăm deja în secolul al XIX-lea, nu se poate vorbi despre o industrie tipografică la Mănăstirea Neamț, pentru că tehnica se menținea în limite semi-artizanale. *Iată un amănunt, care, paradoxal, a servit renunțarea acestei tiparnițe.* Pentru că, dacă alte centre tipografice din țară încercau să satisfacă nevoile epocii (de pildă, ca să rămînem în Moldova, centrul tipografic de la Iași a imprimat în aceeași perioadă — 1808 - 1830 — un număr de 110 titluri, deci mai mult de două ori decît tiparnița de la Neamț), cărțile lucrate la Neamț purtau în schimb pecetea artei adevărate. E de ajuns să amintim *Evanghela* din 1821, cea mai mare (450 × 320 mm) și poate una din cele mai frumoase cărți imprimate pînă la acea vreme pe teritoriul românesc (fig. 1). Gravurile care împodobesc cărțile de la Neamț vin dintr-o îndelungată tradiție a artei miniaturale exersată aici. Mihail și Policarp Strilbițchi, Simeon, Teodosie, Damian, Atanasie, Ghervasie, Nazarie ș.a. sînt continuatorii lui Gavril Uric, cel care a realizat, în 1429, în scriptoria mănăstirii, *Evangheliarul slavo-grecesc*, aflat astăzi la Oxford, capodoperă a caligrafilor români. Dealtfel, trebuie să subliniem că ne aflăm într-o epocă în care

1. Pagina de titlu a *Evangheliei mari*, tipărită în anul 1821

munca tipografului era considerată drept cărturărească, încît cei care au contribuit la realizarea cărților de la Mănăstirea Neamț întreceau limitele strictului meșteșug, fiind adevărați oameni de cultură.

III. Revenind acum la primele cărți ieșite din tiparnița mănăstirii, nu poate fi trecut cu vederea faptul că ele au apărut sub îndrumarea și cu sprijinul direct al mitropolitului Veniamin Costachi. Între anii 1808 și 1812, el se retrăsese la Mănăstirea Neamț, cînd în scaunul Mitropoliei de la Iași era preferat Gavriil Bănulescu. Dar Veniamin Costachi a vegheat asupra tiparniței de la Neamț de mai înainte. Prima carte care poartă pe pagina de titlu imprimat numele Mănăstirii Neamț este *Viețile sfinților din luna lui septembrie* (1807). Din prefața lui Veniamin însă aflăm că ea a fost tipărită de fapt la Iași, din motive economice: „...am dat poruncă la Mănăstirea Neamțului ca să se

înceapă a o da în tipărire. Și fiindcă Mănăstirea Neamț este lipsită de cheltuială, nu poate răspunde la atîta cheltuială, încărcată și îngreuiată fiind cu ale sale cheltuieli, noi cu sfatul și voia părinților, am luat șase luni aicea, ca în tipografia Mitropoliei să se tipărească(...) și Mănăstirea din jumătate de cheltuială să se izbăvească.” Așadar, deși se vorbește de „șase luni” (adică primele volume din *Viețile...*) care vor fi tipărite la Iași, în final numai *Viețile...* din septembrie a ieșit din tiparnița mitropoliei. Ne dovedesc acest lucru atît caracteristicile tehnice (35 de rînduri pe pagină, și, respectiv, 45 de rînduri etc.), cît și cele grafice (deși reprezintă tot un ornament fitomorf, poarta paginii de titlu a *Vieților...* din septembrie este altfel figurată și are alte dimensiuni, ea apărînd și pe un *Ciaslov* din 1797 și pe *Liturghiile* din 1818, ambele tipărite la Iași), deci nu se poate vorbi despre un transfer de matrită. Apoi, dacă vom compara textele celor două pagini de titlu, vom găsi și caracteristici lingvistice deosebite, unele aparținînd exclusiv *Vieților...* din septembrie, altele, începînd cu *Viețile...* din octombrie, fiind proprii întregii serii de la Neamț. Deci, abia din luna octombrie, *Viețile...* se vor tipări la Neamț. Dar, în principiu, anul primei tipărituri rămîne tot 1807, dacă reținem că N. Iorga menționează o *Psaltire* imprimată atunci la Mănăstirea Neamț (v. *Inscripții*, II), carte pe care însă nu a mai văzut-o nimeni. În consecință, prima tipăritură cunoscută rămîne *Rînduiala de cum se cuvine a cînta cei doisprezece psalmi deosebi*, din 1808 (iar ultima, pentru secolul al XIX-lea, va fi *Ciaslovul* din 1874). Desigur, majoritatea cărților tipărite la mănăstire au un conținut religios, dar ele rămîn valoroase pentru contribuția pe care și-au adus-o la consolidarea limbii române literare, în epocă.

IV. O cercetare asupra *tehnicii* utilizate în imprimarea cărților de la Neamț dezvăluie nu doar amănunte interesante privind modul de lucru al tipografulor la începutul secolului al XIX-lea, ci și unele date referitoare la istoricul acestei tiparnițe. Din referințele cunoscute, cît și din

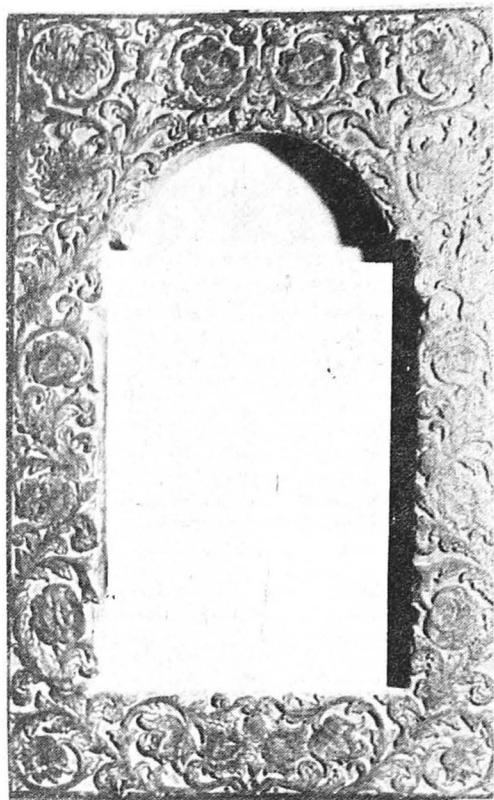
investigațiile făcute în depozitele de carte veche românească (biblioteci, parohii, colecții particulare etc.) rezultă că, în total, între 1808 și 1830, la Neamț au fost imprimate 50 de titluri (nu am inclus între ele *Psaltirea* din 1807, semnalată de N. Iorga, atît din pricina procentului mare de relativitate pe care-l conține informația, cît și pentru faptul că, neavînd la îndemînă nici un exemplar, nu ne vom putea referi la ea în cele ce urmează; de asemenea, nu am reținut *Voroava de tîlcuire a Sf. Apostoli*, din 1811, semnalată și ea cu rezerve de B.R.V. Totuși am inclus titlurile în repertoriul general al cărților ieșite din această tiparniță). Dacă vom încerca să urmărim *producția* anuală de carte la Neamț în perioada menționată, constatăm că s-a realizat, anual, următorul număr de titluri: 1808—1; 1809—2; 1810—3; 1811—2; 1812—4; 1813—4; 1814—2; 1815—3; 1816—4; 1817—3; 1818—3; 1819—2; 1820—0; 1821—3; 1822—0; 1823—2; 1824—1; 1825—3; 1826—2; 1827—2; 1828 și 1829—0; 1830—4.

Așadar, cu excepția a doi ani (1808 și 1824), cînd tiparnița a produs doar cite un titlu, media se ridică la 3 titluri pe an, fără să se depășească însă mai mult de 4 titluri (în 1812, 1813, 1816 și 1830). În același timp, tipografia de la Iași ajunsese să producă și 11 titluri pe an (în 1820), media ei înscrîndu-se între 6 și 7 titluri anual. În schimb, la Neamț, înregistrăm chiar 4 ani „orbi”, cînd nu s-a imprimat nici o carte (1820, 1822, 1828 și 1829), sau cel puțin nu ne sînt cunoscute pînă acum. O curiozitate reprezintă faptul că, deși există informații privind întreruperea activității în 1821, în vremea mișcării eteriste, acest an apare înscris pe fila de titlu a *Evangheliei* mari. Date fiind dificultățile impuse de lucrul la *Evanghelie* (dimensiuni, policromie, peste 400 de ilustrații), se poate presupune că imprimarea a fost începută mai dinainte (poate de prin 1819), iar fila de titlu a fost imprimată abia în 1822, după reinstalarea utilajelor. Situație care privește și celelalte două titluri apărute în același an (*Adunare a stabelor Sfintei Evanghelii* și *Evanghelia din Săptămîna patimilor*, care este de fapt un extras din

2. Pagina de titlu a volumului *Viețile sfinților din luna octombrie*

Evanghelia mare). Nu se explică în nici un fel întreruperea activității în anii 1828 și 1829. Pe baza informațiilor de epocă și a investigațiilor bibliografice s-a ajuns la concluzia că *tirajul* cărților ieșite în vechile tipografii varia între 500 și 2800 de exemplare. Cunoscînd faptul că la Neamț s-a lucrat în majoritatea timpului cu un singur teasc (abia din 1815 cu două), că litera trebuia mereu procurată din alte locuri și că realizarea matrițelor pentru ilustrații presupunea destulă vreme, am fixat o medie convențională de 700 exemplare pentru fiecare titlu și am constatat astfel că, pînă în anul 1830 (inclusiv), de aici au fost puse în circulație un număr de aproximativ 35000 volume, anual fiind următoarele exem-

3. Matrița din lemn de păr cu care a fost imprimată poarta textului.

plare: 1808—700; 1809—1400; 1810—2100; 1811—1400; 1812—2800; 1813—2800; 1814—1400; 1815—2100; 1816—2800; 1817—2100; 1818—2100; 1819—1400; 1820—0; 1821—2100; 1822—0; 1823—1400; 1824—700; 1825—2100; 1826—1400; 1827—1400; 1828—și 1829—0; 1830—2800.

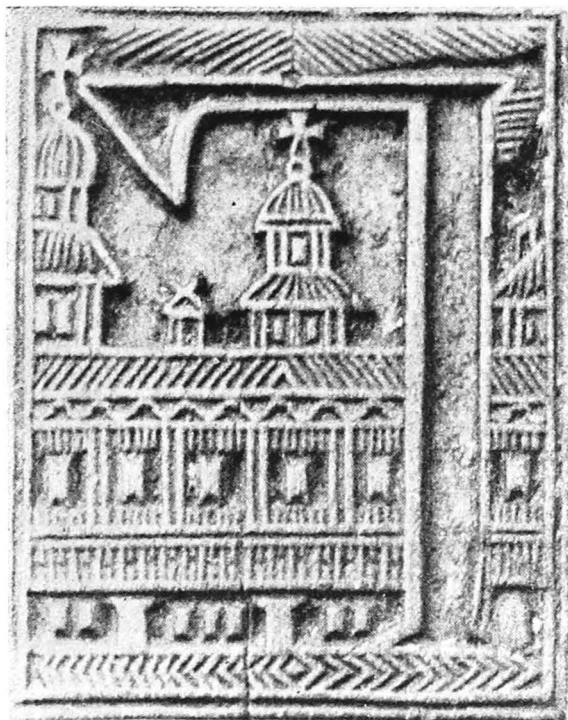
În ceea ce privește *formatele*, constatăm că au fost întrebuințate toate cele patru tipuri uzuale (1° , 4° , 8° și 16°), păstrându-se tradiția în funcție de titlu și de destinația cărților. O singură carte a fost imprimată în format 16° (*Carte pentru pravilă*, 1823), în majoritatea cazurilor utilizându-se formatele 1° și 4° (în 27 și, respectiv, 13 cazuri). Pentru toate cărțile pe care le-au imprimat, meșterii de la Neamț au preferat *paginația* de tip simetric. Fie că este vorba de pagina de titlu, cu rînduri inegale (zațul centrat în interiorul matrițelor din lemn

de păr, din care erau confecționate porțile), fie că este vorba de pagina de titlu cu rînduri egale, fie că este vorba de oglinda paginilor de interior, cu una sau cu două coloane, axul paginii împarte întotdeauna textul în două jumătăți identice. Numai la o tipăritură înțilnim paginația mixtă, pe una și pe două coloane (*Scara părintelui Ioan*, 1814), iar la o alta paginația pe două coloane (foaia volantă, *Istorie*, 1830). În rest, rîndurile se desfășoară pe întreg latul oglinzii paginii. Cu excepția *Evangeliei* mari din 1821, suprafața oglinzilor, de la un format la altul, variază astfel: 295×180 mm la 1° ; 170×120 mm la 4° ; 137×82 mm la 8° și 110×75 mm la 16° . Numărul rîndurilor pe pagină, în medie, este următorul (tot în funcție de format): 45 rînduri la 1° ; 23 rînduri la 4° ; 20 rînduri la 8° și 20 rînduri la 16° . Desigur, amănuntul acesta trebuie înregistrat în raport cu mărimea literei folosite. Am încercat o transcriere modernă a literei utilizată în tiparnița de la Mănăstirea Neamț (pe model latin) și am ajuns la următoarele tipuri folosite: corpul 12 (4,513 mm) a fost întrebuințat mai ales la formatul 1° , cu 45 rînduri pe pagină; tot corpul 12 apare în formatul 4° , cu 23 rînduri pe pagină; corpul 9 (3,385 mm) apare la formatul 8° , cu 20 rînduri pe pagină, iar corpul 8 (3,008 mm) apare la formatul 16° , cu 20 rînduri pe pagină. Ne-am referit, aici, bineînțeles, la litera turnată din plumb, pentru că inițialele ornate depășesc aceste dimensiuni, fiind unificate, lucrute în lemn de păr sau cupru incizat, fără să urmeze o regulă fixă în dimensiune (pe o coloană cu rînduri egale și inegale sau pe două coloane).

Ilustrațiile și ornamentele din cărțile imprimate la Mănăstirea Neamț se grupează în: gravuri reprezentînd scene religioase, chenare sau porți ale paginilor de titlu, frontispicii, ornamente, titluri, viniere, planșe și inițiale ornate. Cu câteva excepții, cînd avem de a face cu matrițe realizate din cupru incizat (de pildă în cazul stemei Moldovei de pe verso-ul filei de titlu de la *Scrisoarea Moldovei*, 1825), majoritatea ilustrațiilor sînt tipărite cu matrițe lucrute în lemn de păr. Porțile paginilor de titlu au fost realizate cu matrițe confecționate exclu-

siv din lemn de păr. Frontispiciile provin din aceeași tehnică a xilogravurii, ca și ornamentele cu sfinți. O tehnică mixtă (xilogravură și metal incizat) s-a folosit în cazul matrițelor pentru viniete și pentru inițialele ornate. Acestea din urmă, la rândul lor, cuprind ornamente fitomorfe, reprezentări antropomorfe și zoomorfe, iar câteodată scene mai complexe (inițiale istoriate). Dimensiunile ilustrațiilor și ornamentelor sînt variabile, în funcție de formatul cărții. Precizăm că realizarea lor urmează tradiția instaurată în ilustrația cărții vechi din perimetrul ortodox (chiar dacă, stilistic, pot apărea și elemente provenite pe alte filiere) fără ca gravura să reprezinte neapărat o trimitere directă la text. Uneori chiar apar ilustrații cu un rol exclusiv estetic, conținînd informații care pot deruta cercetătorul (bunăoară prezența în unele tipărituri a mărcii

4 — 8. Matrițe din lemn de păr pentru tipărirea inițialelor ornate și a vinietelor

meșterului Mihail Strilbițchi, realizată probabil cu matrița ajunsă la Neamț împreună cu materialul tipografic dăruit de el, mănăstirii). *Tiparnița* propriuzisă este confecționată și ea în cea

mai mare parte din lemn de păr: cadrul, șasiul, masa pentru zaț etc. Elementele metalice au intervenit în construcție doar în cazuri strict necesare, cum ar fi șurubul presei. Înălțimea

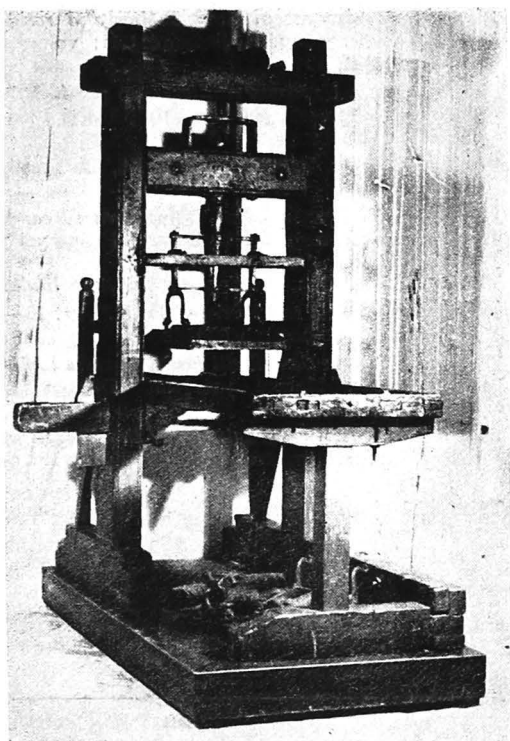

tru că avem de-a face cu prima ediție în limba română a acestei lucrări. Dintr-o lămurire a Ieromonahului Gherontie aflăm că tălmăcirea a avut ca model o ediție germană din 1771. Pentru amănuntele istorice și culturale pe care ni le transmit despre Mănăstirea Neamț trebuie menționat volumul *Cuvinte pentru ascultare și Viața starețului Paisie* (1817), unde se precizează că frumoasa readucere a *Vieților* ... aparține Ierodiacului Ștefan care a avut la îndemână un original slavonesc. Un interes aparte prezintă și *Cartea pentru pravilă* (1823) care cuprinde, după alfabetul chirilic, o încercare de analiză științifică a limbii: „Slovele se împărțesc în două, în glasnice și neglasnice. Și glasnice se numesc acelea care își dau din sine glasul. Iară neglasnice sunt acelea care fără ajutorul celor glasnice nu pot să-și dea glasul” etc. Pe de altă parte, în volumul *Pentru păzirea celor cinci simțuri* (1826) se află două planșe cu explicațiile respective: una încearcă să ilustreze o eclipsă de soare în sistemul ptolemeic (p. 458), cealaltă reprezintă o secțiune longitudinală în sistemul circulator al omului (p. 505). Amănunte despre istoricul tiparității de la Neamț aflăm din *Viețile sfinților din luna Ianuarie* (1830), unde se menționează că volumul care deschide această nouă serie a *Vieților* ... a fost imprimat la mănăstire, „întru a sa tipografie cea acum din nou făcută. Anul 1830”.

VI. În general, după datele existente, se constată că la Mănăstirea Neamț au fost imprimate 52 de titluri de carte veche (pînă în anul 1830 inclusiv). Dar cifra rămîne aproximativă, din mai multe motive. În primul rînd, pentru că între cele 2113 cărți vechi românești se află un număr de 69 la care nu a fost încă identificat locul apariției; apoi, pentru că, rămîne încă în suspensie problema includerii printre tipăriturile românești și a cărților în limbile slavonă, greacă etc. imprimate totuși pe teritoriul nostru. Un exemplu, pentru Mănăstirea Neamț,

totală a teascului este de 223 cm, iar lățimea de 196 cm.

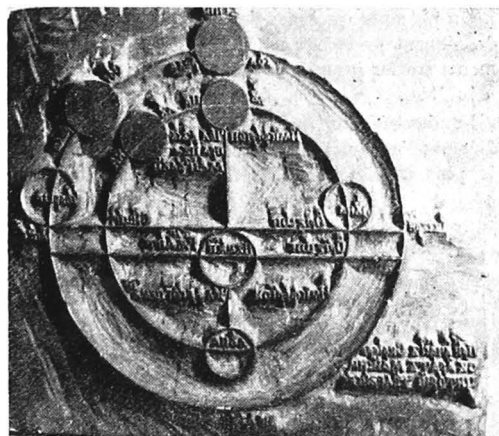
V. Fără îndoială că *Scrisoarea Moldovei* (*Descriptio Moldaviae*) de Dimitrie Cantemir rămîne cea mai importantă carte veche tipărită la Mănăstirea Neamț, pen-

9. Teascul din lemn de păr

este *Cartea folositoare de suflet a Sf. Isaac Syrul* (1812), în limba slavonă. Rămâne deci de clarificat asupra cărui criteriu ne oprim: cel geografic sau cel lingvistic. Ca să nu mai vorbim, în cazul nostru, despre cărțile care au menționată pe pagina de titlu, ca loc de tipărire, Mănăstirea Neamț, dar știm cu siguranță că provin din altă parte (v. *Viețile...* din septembrie, 1807), sau despre acelea menționate în diverse lucrări (*Psaltire*, 1807; *Psaltire*, 1816), dar care nu mai pot fi văzute. Dincolo de aceste aproximații, adoptînd mai largul criteriu cultural, rămînem deocamdată la concluzia că la Mănăstirea Neamț au fost imprimate 52 de titluri de carte veche, din totalul de 335 apărute în Moldova. Pentru că, la cele 49 descrise în B.R.V. se adaugă două titluri menționate de Daniela Poenaru (a doua ediție, 1809, din *Viețile sfinților din luna octombrie* și, în 1821, *Evangheliile din Săptămîna Patimilor*) și un titlu des-

coperit de noi. Este vorba despre ediția I, incompletă, a *Chiriadromionului* tradus de Veniamin Costachi (cea cunoscută și completă fiind datată în 1811). Această carte tipărită în 1810, format în folio (f. titlu + 9 f. nenumerotate + + 328 pagini) oferă următoarele amănunte pe pagina de titlu: „CHIRIACODROMION| Care cuprinde întru sineși| |Tîlcuiri la faptele Apostolilor care|să cetesc în Duminicile cincizecimei, și|la epistolele sfîntului Apostol Pavel|care să cetesc în celelalte Duminici de|peste tot anul în bisericile provoslav-|nicilor, și pre urmă voroave năravnice.|Care s-au alcătuit adecă în limba eli-|nească de preasfînșitul prosin Mitropo-|litul Moldovei Kîr Veniamin acum de|noi s-au tîlmăcit și în limba Rumânească|și cu toată sîrguința și luarea aminte|s-au îndreptat și s-au diortosit de Obște al|Crestînilor rumâni|În Tipografia Sfintei mănăstirii Neamțului|În anii de la Hs. 1810. oct.1||S-au tipărit de Ignatie și Gherontie

10. Matrița din lemn de păr cu care a fost imprimată planșa eclipsei de soare în volumul *Pentru păzirea celor cinci simțuri*, 1826.

monahi”. Nu adăugăm la titlurile de mai sus și seria din *Viețile sfinților din luna aprilie*, datată 1812, mai 2 (în loc de 1813, mai 2, cum apare pe unele exemplare, dată omologată de B.R.V.), fiind vorba, evident, de o eroare. Nu numai pentru că nici un alt amănunt tehnic, ornamen-

tal sau lingvistic nu lasă să se înțeleagă că ar fi vorba despre ediții diferite, dar și pentru că acea perioadă tiparnița era ocupată cu imprimarea *Vieților sfinților din luna ianuarie* (1812, mai 17). Și ar fi greu de presupus că, în condițiile tehnice existente atunci, s-ar fi putut lucra simultan la două titluri.

VII. În concluzie, reținem deocamdată cele 52 titluri tipărite la Mănăstirea Neamț pînă în anul 1830, cunoscute sau semnalate.

BIBLIOGRAFIE

Bianu, Ion; Hodoș, Nerva; Simonescu, Dan: *Bibliografia românească veche*, volumele I – III, București, 1912 – 1936 (prescurtată în text B.R.V.)

Bianu, Ion, Simonescu, Dan: *Bibliografia românească veche*, adăugiri și îndreptări; volumul IV, București, 1944

Flocon, Albert: *Universul cărților*, cu o postfață de Barbu Theodorescu, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976

Ionescu, George: *Călăuza tipografului*, București, 1906

Ivan, I: *Tipografia din Mănăstirea Neamț*, în „Revista Mitropoliei Moldovei și Sucevei”, nr. 5–6/1962

Manolache, T. N.: *Bibliografia Mitropolitului Veniamin Costachi*, în „Revista B.O.R.”, nr. 10 – 12/octombrie-decembrie/1946

Poenaru, Daniela: *Contribuții la Bibliografia românească veche*, Muzeul județean Dimbovița, Tîrgoviște, 1973

Racoveanu, Gh: *Gravura în lemn la Mănăstirea Neamț*, Fundația pentru literatură și artă, București, 1940

Tóth, S: *Litera de tipar*, Editura Științifică, București, 1966

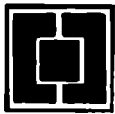
RÉSUMÉ

On présente quelques données sur la typographie du Monastère de Neamț, en précisant que les documents sur les premières tentatives à ce sujet datent dès 1800.

Pendant 30 années (jusqu'en 1830, la période étudiée par l'auteur) ont été imprimés 52 travaux dont le plus important a été *Descriptio Moldaviae*, par

Dimitrie Cantemir – la première publication en roumain.

L'article est riche en données concernant l'aspect graphique et la technique d'impression (illustration, format, pagination, caractère des lettres et système d'impression) et il démontre la contribution de la typographie mentionnée à la consolidation de la langue roumaine littéraire.

Matei Basarab și Bucureștii

S-au implinit anul acesta, în septembrie, 350 de ani de la înscăunarea lui Matei Basarab (1632—1654) în tronul Țării Românești. Omagiind personalitatea ilustrului domn român, Muzeul de istorie a municipiului București a organizat o amplă dezbateri la care au luat parte prestigioși cercetători ai acestor perioade, din cadrul Consiliului Culturii și Educației Socialiste, de la Institutul de istorie „Nicolae Iorga”, Direcția Generală a Arhivelor Statului, Institutul de arte plastice „Nicolae Grigorescu”, Muzeul de istorie al R.S. România, Muzeul de istorie a municipiului București.

Cele 11 comunicări prezentate au analizat aspectele caracteristice ale vieții economice, sociale, politice și culturale manifestate în cursul lungii și luminoasei domnii a lui Matei Basarab, rolul Bucureștilor în ansamblul politicii desfășurate de voievod.

Un tablou cuprinzător asupra epocii lui Matei Basarab a fost înfățișat de prof. univ. dr. Ștefan Ștefănescu, în comunicarea *Semnificația aniversării a 350 de ani de la urcarea pe tron a lui Matei Basarab*. Referindu-se la ansamblul politicii românești din această perioadă, s-a apreciat că Matei Basarab a fost personalitatea, cu larg orizont politic, cerută de contextul vremii în care a trăit. S-a subliniat faptul că domnitorul român a dominat stihiiile politice impuse de existența partidelor boierești aducătoare de intervenții și armate străine.

Ionel Gal, director general al Direcției Generale a Arhivelor Statului, în comunicarea *Documen-*

tele din perioada lui Matei Basarab păstrate la Arhivele Statului, izvor de cunoaștere a istoriei patriei, a surprins importanța domniei lui Matei Basarab, prin prisma celor peste 8000 de documente, din această etapă, referitoare la cele mai diverse aspecte ale vieții românești de atunci.

Prof. univ. dr. Dinu C. Giurescu a reliefat activitatea diplomatică românească din timpul lui Matei Basarab. Comunicarea sa, *Matei Basarab, diplomat și om politic*, a subliniat importanța chibzuitei și îndelungatei cirmuirii, într-o vreme când domnia nu dura prea mult. S-a apreciat că din punct de vedere politic epoca lui Matei Basarab s-a caracterizat prin: a) Dorința de restaurare a drepturilor suverane ale țării; b) Dorința de pace a domnului muntean, care a dus războaie numai atunci când acest lucru s-a impus; c) Întărirea capacității militare a țării; d) Desfășurarea unor relații diplomatice în condiții de reciprocitate.

Comunicarea intitulată *Opera ctitoricească a lui Matei Basarab*, întocmită de dr. Nicolae Stoicescu, a atras atenția asupra politicii construcțiilor din această etapă. În cuprinsul comunicării s-a făcut și o trecere în revistă a numerosului lot de construcții ridicate în cei 22 de ani ai domniei lui Matei Basarab. Circa 30 de construcții noi aparțin domnitorului, alte 8 sînt refăcute, 10 lăcașuri importante din Orient s-au bucurat de domnească-i oblauire. La acestea s-au adăugat alte 45 de lăcașuri ridicate de nobilimea munteană a perioadei.

Autorul a numărat, pentru cei 22 de ani de domnie, mai bine de 115 lucrări de construcție, unele cu un profund caracter militar, de apărare (Slobozia, Căldărșani, Sadova, Strehaia, Brâncoveni, Măxineni). Din mărturiile aduse în discuție a reieșit că în nici o altă perioadă a evului mediu nu s-a construit mai mult.

Lista monumentelor a fost îmbogățită prin atribuirea unui enigmatic palat, de pe malurile lacului Fundeni, lui Matei Basarab. Comunicarea dr. Panait I. Panait, intitulată *Un palat bucureștean atribuit lui Matei Basarab*, a propus o analiză asupra problemelor acestei impunătoare construcții din secolul al XVII-lea, dispărută astăzi. Studiul documentelor, frecvența construcțiilor domnești și a celor boierești, din fiecare an, comparația elementelor de plan și analiza materialului de construcție au dus la concluzia că palatul din zona de est a Bucureștilor, amintit de călătorul turc Evlya Celebi, a putut fi ctitorit de Matei Basarab în intervalul 1638—1640.

O analiză de specialitate a fost oferită publicului prin comunicarea *Arhitectura epocii lui Matei Basarab, între tradiție și inovație*, susținută de arh. dr. Cristian Moisescu. Elementelor constructive folosite cu precădere de meșterii vremii li s-au stabilit origini anterioare. Totodată, a fost făcută observația că mulțimea elementelor de mai veche tradiție a fost transpusă cu mijloace noi, în condiții noi. Autorul a menționat că realizările ctitoricești ale epocii sînt datorate unor meșteri locali, suita monumentelor reflec-

înd, de fapt, potențialul artistic românesc din timpul lui Matei Basarab. Dintre noutățile arhitectonice introduse s-a remarcat structurarea planului și apariția unor tipuri noi (lăcașul de micl dimensiuni, cu turn pe latura de nord). Totodată, s-a apreciat că acum s-a cristalizat unul din cele mai răspândite elemente ale complexelor epocii brincovenesti (cu hnia).

Prof. Petre Dache a expus comunicarea *Considerații privind dezvoltarea Bucureștilor în vremea lui Matei Basarab*. Au fost, astfel, înfățișate problemele urbanismului medieval la București. S-a subliniat extinderea și restructurarea orașului din această vreme, ce au impus o nouă hotărnicie a țergului și moșiei sale, la 6 septembrie 1636.

O sinteză a informațiilor privitoare la București a fost înfățișată de dr. Paul Cernovodeanu, în intervenția sa *Orașul București în vremea lui Matei Basarab văzut de oaspeți străini*. Autorul a luat în discuție însemnările solilor poloni Krassinski și Miatkowski, ale venetianului Bartolomeo Locadelli și ale balcanicului Baksič. Informațiile menționează ceremonialul primirii la palatul domnesc și descriu reședința de la București în diverse etape. Se desprind impresiile oaspeților față

de mulțimea monumentelor orașului, abundența lacurilor și livezilor etc.

Comunicarea *Aspecte ale relațiilor sociale reflectate în documentele din vremea lui Matei Basarab*, prezentată de dr. Liviu Ștefănescu, a surprins, la București, germeni ai relațiilor de exploatare specifice orânduirii capitaliste.

Prof. Florin Șerbănescu a înfățișat *Mărturii privitoare la epoca lui Matei Basarab aflate în patrimoniul Muzeului de istorie al R.S. România*. Materiale înscrise de mai multă vreme în circuitul științific au fost completate de un lot de mărturii documentare inedite. Dintre ele menționăm o scrisoare a lui Matei Basarab, din 1641, către judele Brașovului și suita celor 41 de documente referitoare la satul Șuici din județul Argeș, ce ilustrează etapele și dimensiunile procesului de aservire a satului și moșiei sale.

Prof. Oliver Velescu (*Propuneri pentru ridicarea unei statui a lui Matei Basarab în București la sfârșitul secolului al XIX-lea*) a reliefat interesul orașenilor pentru ilustra personalitate, ecoul acestei interesante epoci, peste

timp. A fost analizată propunerea făcută în 1893, de a se ridica, pe locul fostei mănăstiri a Sărindarului, o statuie dedicată lui Matei Basarab. Era vorba atunci de așezarea unui monument falnic, pe măsura importanței, pentru București, a domniei lui Matei Basarab. Un bust al domnitorului era văzut încă din 1836, de Timotei Cipariu, în colecțiile muzeale ale Bucureștilor, orașul urmind a se impodobi cu o statuie al cărei proiect, realizat de Lecomte de Noüy, era analizat, la 11 august 1895, de Consiliul Comunal. Comunicarea a permis publicului trecerea în revistă a mai multor realizări plastice dedicate lui Matei Basarab.

Dezbaterea, un omagiu al contemporaneității adus ilustrului înaintaș, a prilejuit publicului un contact direct cu problemele cercetării istorice de specialitate. Cum era și firesc, mai multe comunicări au abordat teme referitoare la avintul cultural din această etapă, dragostea de țară, politica suverană desfășurată de Matei Basarab. Toate au relevat majorele împliniri, economice și culturale, fără precedent în istoria feudală a Țării Românești.

— ARISTIDE ȘTEFĂNESCU —

A cincea sesiune anuală de comunicări cu tema „Pagini de istorie bucureșteană”, 10 august 1982, București

Filiala Arhivelor Statului Municipiului București a dedicat sesiunea celei de-a 23-a aniversări a zilei de 23 August. Tematica — așa cum sublinia în cuvîntul de deschidere, V. Tatomir, directorul filialei, — a cuprins o gamă variată de comunicări întemeiate pe date necunoscute, culese din documentele de arhivă, care ajută la cunoașterea mai amplă a istoriei Capitalei noastre.

În comunicarea *Ctitorii bucureștene ale lui Matei Basarab*, Aurelian Stroe a adus un omagiu acestei personalități a istoriei patriei, cu prilejul aniversării a 350 de ani de la urcarea sa pe tronul Țării Românești, relevind aportul domnitorului la înzestrarea edilitară a orașului București.

C. Tudor și P. Vintilă, de la F.A.S. Călărași, în documentata

comunicare *O moșie a mănăstirii Colțea la Dunăre — Lichivești*, au prezentat pagini din trecutul țergului și orașului Călărași, actuala reședință a județului.

Impresiile ziaristului francez M. Hippolyte Desprez despre București, obiceiurile locuitorilor din Moldova și Țara Românească la mijlocul secolului al XIX-lea, publicate în lucrarea „Popoarele din Austria și Turcia”, au con-

stituit tema comunicării semnată de Vasile Matei. Tot Bucureștiul aceluși secol, al XIX-lea, a făcut obiectul comunicării *Mărturii despre orașul București în documente externe germane*, prezentată de Eugenia Ciocan. Date noi culese din fonduri recent puse în lucru la F. A. S. M. B. cu privire la revoluția de la 1848 în București și, în mod special, cu privire la brutală intervenție armată străină pentru înfrângerea ei, a constituit tema comunicării susținute de Maria Marin și Alexandru Nastovici.

Al. Androne, ocupându-se de cercetarea istorică a primei Școli de medicină și mică chirurgie a constatat că dr. Carol Davilla a propus și înființarea Grădinii botanice bucureștene, așa cum reiese din comunicarea *Mărturii documentare privitoare la înființarea Grădinii botanice*. Interesantă prin aspectul abordat, înființarea primei biblioteci publice din București, de către Scarlat Rosetti, a fost lucrarea *Contribuții la cunoașterea istoriei primei biblioteci publice din București*, alcătuită de dr. Maria Dogaru. Autoarea a prezentat stăruința lui Scarlat Rosetti pe lângă Societatea „Ateneul Român” în vederea construirii unui local adecvat pentru a pune la dispoziția publicului colecția sa, însumând 11 000 de volume. Comunicarea colegei Elena Ciucă, *Un episod inedit din viața marelui om politic M. Kogălniceanu*, oferind date noi cu privire la atentatul îndreptat împotriva lui M. Kogălniceanu la 12 iunie 1869, contribuie la înțelegerea importantului rol politic pe care l-a jucat M. Kogălniceanu, atât în viața social-politică a țării, în perioada domniei lui Cuza și, ulterior, în momentul declarării independenței Româ-

niei, cât și în urmărirea intereselor grupărilor politice care vor constitui partidele politice de mai târziu.

Colecțiile de documente aparținând unor familii ce au jucat un rol deosebit în viața social-politică a țării vin să completeze, de asemenea, cu noi date, imaginea Bucureștiului la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, în cadrul comunicării elaborate de către Emilia Cohn și Rodica Musetoiu sub titlul *Insemnări despre orașul București devenite documente de arhivă*.

Interesantele informații despre situația comunității bucureștene în anii primului război mondial, oferite de memoriile fostului primar Emil Petrescu, au constituit tema comunicării *Bucureștiul în anii primului război mondial din memoriile lui Emil Petrescu, primar al Capitalei*, prezentată de către Alex. Belicovici. *Monumente bucureștene închinare făuririi unității naționale*, comunicare prezentată de colegul Adrian Adamache, exemplifică bucuria generală a poporului român manifestată și prin coletele publice, pentru ridicarea de monumente dedicate deplinei unități a țării, marcându-se monumente ce mai ființează sau pentru care se impun măsuri de restaurare și monumente dispărute datorită vicisitudinilor vremii. Comunicarea *Amenajări edilitare privind alimentarea cu apă a fabricilor, instituțiilor și imobilelor din București între 1922-1940*, susținută de Gheorghe Dranca, aduce date noi asupra unei probleme deosebit de importante și totodată actuale în viața economică a Capitalei noastre. Un loc însemnat a fost acordat, în

cadful sesiunii festive a filialei, activității puternicului detașament muncitoresc bucureștean. Comunicarea susținută de Dumitra Sandu, *Unele aspecte ale mișcării muncitorești bucureștene în perioada 1900-1914*, prezintă organizarea muncitorimii din București în sindicate și activitatea cercului socialist „România muncitoare” și a ziarului P.S.D. și Uniunii sindicale muncitorești „România muncitoare”, grevele și demonstrațiile organizate, poziția clasei muncitoare față de declararea primului război mondial, așa cum reies din documentele vremii. Comunicarea *Aspecte din activitatea organizației din București a partidului comunist în vara anului 1944*, prezentată de Silvia Popovici, ilustrează activitatea bogată desfășurată de muncitorimea bucureșteană — bine organizată și condusă de organizația locală a partidului comunist, înscrisă pe coordonatele luptei pentru răsturnarea dictaturii militarofasciste și întoarcerea armelor împotriva Germaniei naziste, decisă să ia prin „revoluție cu arma în mână” puterea. Documentele prezentate atestă, fără putere de tăgadă, că P.C.R. și-a îndeplinit cu cinste misiunea istorică de conducere a întregului popor în activitatea de înfăptuire a societății socialiste.

Sesiunea bucureșteană, bogată și diversă prin tematica abordată, a contribuit la punerea în valoare de noi date și informații aflate în fondurile și colecțiile noastre, documente intrate în circuitul științific.

— VIRGIL TATOMIR —
SILVIA POPOVICI

La Oradea, expoziție dedicată centenarului Darwin

În cadrul aniversărilor, pe plan mondial, de mari porții din acest an, se înscrie și centenarul morții lui Darwin, titan al științei universale. Țara noastră, cu vechi și profunde tra-

diții progresiste, a organizat și cu această ocazie numeroase manifestări în memoria eminentului savant. Printre acestea se numără și expoziția de la Muzeul Crișurilor din Oradea. Deschisă în perioada

aprilie-iunie 1982, ea s-a adresat, prin conținutul său, tuturor categoriilor de public, nerezmându-se doar la consemnarea evenimentului. Constituită din panouri și vitrine, expoziția a urmărit

prezentarea principalei opere darwiniene, actualitatea, perenitatea ideii de evoluție în lumea vie, de evoluție profund materialistă, idee care a revoluționat nu numai știința ci și gândirea.

O primă vitrină, cu aspecte privind aniversarea centenarului Darwin în Anglia, a cuprins materiale ca: programul Conferinței centenarului Darwin, organizată între 27 iunie — 2 iulie a.c. de către Colegiul Darwin, din Cambridge, un prospect al Bulctinului muzeului britanic (istorie naturală) — „Darwiniana”, un formular-reclamă al poștei britanice (eveniment filatelic dedicat lui Darwin), materiale pentru care îi aducem și pe această cale cele mai alese mulțumiri dr. K.G.V. Smith, de la renumitul muzeu londonez. Operei fundamentale a lui Darwin, *Originea speciilor*, i s-a consacrat o vitrină separată, însoțită de binecunoscutul citat al lui Engels, cit și de două mențiuni ale lui Darwin, luate din memoriile sale („*Originea speciilor este, de la început și până la sfârșit o lungă argumentare*”, „*Fără îndoială aceasta e lucrarea cea mai de seamă din viața mea*”). Separat

au fost expuse celelalte lucrări ale lui Darwin apărute în Editura Academiei Române, însoțite de un text al Norei Barlow („*Cărțile sale rămân ca trepte ascendente pentru știința de mâine*”). Vitrina următoare (care completa un panou mare) a prezentat călătoria pe *Beagle* în jurul lumii: jurnalul de călătorie, cit și cartea lui P. K. Schöfer (atât versiunea română cit și cea germană). Și aici un text conținea dedicația făcută de Darwin lui Lyell, cit și recunoștința sa față de căpitanul Fitz Roy. Cea mai importantă idee reliefată pe panou era itinerarul lui Darwin. În expoziție este reliefată răspîndirea darwinismului în România, accentuându-se un element concret-local și anume contribuția, în acest sens, a revistei „Familia” seria I (1865—1906), editată de către Iosif Vulcan. Într-o vitrină aparte am încercat să ilustrăm relația dintre știința românească și darwinism, subliniind contribuția originală a biologilor și medicilor români la dezvoltarea creatoare a darwinismului. În sfârșit, în ultima vitrină

ne-am propus să prezentăm câteva aspecte mai importante din gândirea progresistă-evoluționistă românească, cu referiri la ilustrații înaintași Conta, Xenopol, Maiorescu.

În textele de pe panouri, extrase din opera lui Darwin, dorim să subliniem aici valoarea deosebită a unuia și anume cel potrivit căruia Darwin afirmă, cu numai un an înaintea morții sale, că „*În timpul ultimilor treizeci de ani nu-mi dau seama să se fi petrecut vreo schimbare în felul meu de a gândi*”. Am considerat acest citat ca avînd o forță deosebit de mare pentru a ilustra consecvența cu care marele biolog și-a susținut ideea pînă la capătul vieții.

Ghidajele făcute pentru grupurile organizate (mai ales elevi), au oferit un conținut informațional și instructiv-educativ mult mai bogat, depășind caracterul de semnal al expoziției noastre.

— MIRCEA I. PAINA —

„Alte 13 rotonde 13”

Este al doilea volum, editat în anul 1981 de Muzeul literaturii române din București (primul a fost publicat în 1976), ce conține câteva evocări din cadrul cunoscutelor „Rotonde 13”, desfășurate în anii 1973—1979.

Deoarece volumul cuprinde 14 evocări, s-ar fi putut intitula „Alte 14 Rotonde 13”, dar pentru păstrarea tradiției este bine că a fost menținut același titlu.

Sigur că nu se puteau include în volum absolut toate evocările din cei 7 ani de „Rotonde” lunare, întrucît cele cca. 84 de evocări ar fi însumat vreo șase volume, ceea ce ar fi depășit posibilitățile muzeului.

De aceea, în urma unei selecții riguroase, au fost reținute doar

evocările despre Lucian Blaga (1973), Vasile Voiculescu (1974), Ion Vineanu, Alice Voinescu și Liviu Rebreanu (1975), Garabet Ibrăileanu și Hortensia Papadat Bengescu (1976), Vladimir Streinu, Anton Holban și Elena Văcărescu (1977), Adrian Maniu și Ilarie Voronca (1978), Gala Galaction și „Adevărul despre publicațiile interbelice” (1979).

Scriitorii cuprinși în volum — aleși din domeniile liricii, romanului și criticii literare — au fost evocați de 72 de personalități marcante ale culturii românești, unele dintre acestea trecînd, între timp, „în lumea din care se nasc amintirile”: Camil Baltazar, Aurel Baranga, Vasile Băncilă, Tudor Teodorescu-Braniște, Al. Dima,

Mircea Grigorescu, Ștefan Nenițescu, Sașa Pană, I. Peltz, Eliza Petrăchescu, Al. Philippide, Barbu Solacolu și Paul Teodorescu. Iată că mărturiile participanților activi la „Rotonde” constituie „piese la dosar” nu numai pentru cei evocați, ci și pentru evocatori.

Și a doua serie de amintiri editate sînt valoroase, în primul rînd, prin materialul caracterologic bogat adăugat la dosarul celor evocați, material care are o imensă contribuție la stabilirea unei interdependențe între viața și opera unui scriitor, sau la găsirea unor similitudini de caracter și de valoare dintre doi scriitori.

Aceste mărturii, care, chiar dacă nu pot fi luate drept concluzii definitive, sporesc totuși

biografiile scriitorilor respectivi, constituie totodată un material valoros pentru eventuale sinteze caracterologice și pentru realizarea biografiilor unor opere ale scriitorilor.

Fiind atit de tentant să aŃi, de la sursă, ce-și amintește un scriitor despre altul, ne pare inoportun să spicuim din vorbele

sincere și emoționante rostite de participanți și, de aceea, lăsam cititorului plăcerea de a „auzi” aceste vorbe parcurgind cu nesaț volumul amintit.

„Rotondele”, ca manifestare muzeală de răsunset, se desfășoară în incinta muzeului, spațiu ce limitează numărul participanților, dar prin volumele tipărite

reuesc să cuprindă un public mult mai numeros, alcătuit din toți cititorii. Dacă ne imaginăm o „Rotondă” cu un public format din zeci de mii de persoane, înțelegem și mai bine utilitatea editării și în continuare a viitoarelor „Rotonde”.

— I. GRIGORESCU —

Muzeul Țării Crișurilor — Oradea, „Biharea” 1981

Al IX-lea volum al publicației specialiștilor din domeniul etnografiei și artelor plastice de la muzeul orădean se înscrie pe linia binecunoscută a ultimelor numere: un conținut interesant și, în parte, inedit, referiri, cu precădere, la patrimoniul județului, diversitate în modul de abordare a temelor.

Rubricația volumului, cu o singură excepție, nu a suferit modificări față de precedentele apariții.

În primul material al rubricii de *Etnografie*, Barbu Ștefănescu prezintă o temă deosebit de atrăgătoare, atit pentru un etnograf cit și pentru un istoric: *Începuturile introducerii tehnicii moderne în agricultura Bihorului*. Au fost folosite atit documentele de arhivă cit și piesele de patrimoniu datind din epocă. Încă de la început, autorul precizează că elementele ce marchează procesul de innoire a agriculturii din zona Bihorului sint sesizabile la nivelul celei de-a doua jumătăți a secolului al XVIII-lea. „Ceea ce dă nota caracteristică acestei faze de modernizare a agriculturii în Bihor este introducerea unor plante de cultură noi...”, concomitent cu perfecționări aduse uneltelor agricole tradiționale — plugul, grapa, sapa, hîrlețul — confecționate atit în gospodăriile individuale, în sate specializate (Vărzarii de Jos, Cărpinet, Ponoare) cit și în manufacturile de la Vașcău, Poceveliște și Drăgănești.

Studiul *Cîteva aspecte ale tehnologiei cultivării porumbului dintr-un document din 1840*, semnat de Barbu Ștefănescu și Veronica

Covaci, se înscrie ca o continuare a materialului dinainte în contextul extinderii culturii porumbului și tehnologia ce se adoptă în acest sens. Sint prezentate pe larg tehnicile de semănat (în nr. de 5, plus variante), lucrările de întreținere și inventarul agricol necesar: liniatoare, mașini manuale de semănat sau cu tracțiune animală, cuțite de „cioplit” și pluguri de sapă.

Pe baza documentelor din arhive și a informațiilor obținute prin cercetare de teren, Gheorghe Șerba prezintă *Calendarul agricol tradițional al satului Săpuru de Sus (jud. Satu Mare)*. Autorul a avut grijă să facă și unele comparații cu practica actuală.

Porind de la date de natură istorică, cum ar fi reglementările asupra proprietății pădurilor din veacul al XVIII-lea, cercetătorul Aurel Chiriac oferă o parte dintr-un studiu amplu referitor la arhitectura tradițională din Bihor, avind ca obiectiv, de data aceasta, materia primă utilizată în construcții. Autorul insistă asupra mutațiilor produse în utilizarea materialelor de construcție după 1800, cind: „*Alături de lemn, circumscriș de acum zonelor înalte în principal, construcțiile de pămînt apar în număr din ce în ce mai mare, ele domînd în părțile de deal și de cîmpie*”.

În completarea datelor oferite de Aurel Chiriac, Ioan Godea prezintă *Arhitectura locuinței tradiționale și a anexelor gospodărești din Țara Crișurilor. Privire generală*.

Un material amplu, în economia volumului, semnează Toth Suzana. El tratează *Ceramica jărănească*

din Ineu (jud. Arad) în colecțiile Muzeului Țării Crișurilor, porind de la date istorice privind localitatea, apariția și dezvoltarea meșteșugului olăritului, formele de vase produse, ornamentica și ajungind pînă la valorificarea în țiguri și prin comerț ambulant.

Florin Costin, în studiul *Considerații cu privire la diferențierile subzonale ale sumanelor din bazinul superior al Crișului Negru*, realizează, la început, o prezentare generală a acestei piese de port popular, pentru ca, în continuare să analizeze diferențierile din subzonele Rieni, Pietroasa, Tărcaia, Beiuș, Roșia, Ceica. Așa cum se menționează într-o notă, studiul are la bază sumanele aflate în colecția Muzeului Țării Crișurilor — Oradea, fiind model de felul cum poate fi cercetată și valorificată prin scris o colecție muzeală.

O temă rar intilnită în literatura de specialitate este cea referitoare la fintini (reamintim că în „Revista muzeelor și monumentelor” au apărut, în decursul anilor, două articole privind fintinile, autor Ion Chelcea). Dumitru Colțea și-a propus să aprofundeze: *Funcția socială a fintinilor publice în viața satului Cărsău (jud. Bihor)*. De fapt, autorul discută funcția socială a fintinilor publice la modul general, iar legat de satul Cărsău cunșteră tipurile de fintini: cu cumpănă, cu roată și cu tocilă. Pentru bogăția datelor pe care autorul le deține credem că se puteau realiza două articole: unul referitor la funcția socială a fintinilor publice, iar altul privind modul de realizare și tipurile de

fintini de pe valea mijlocie a Crișului Negru.

Motivul cununii în obiceiurile populare bihorene se intitulează articolul semnat de Crăciun Parascan. Credem că pentru o mai exactă apreciere a cercetărilor întreprinse de autor, materialul trebuia intitulat: „Folclor literar legat de motivul cununii în zona etnografică Bihor”. Dealtfel, datele oferite sînt interesante, motivul cununii fiind întilnit în regiune atît în obiceiurile de Anul Nou și Sinziene cît și la muncile agricole (seceriș).

O rubrică specială, intitulată **Valorificări etnografice din arhive**, conține un studiu amănunțit privind *Sigiliile localităților bihorene — izvoare etnografice*, semnat de Gheorghe Mudura. În ordine alfabetică sînt descrise sigiliile a 29 de localități, conținînd în-

semne care indicau principalul meșteșug practicat de locuitorii așezărilor respective: mînerit, olărit, pădurărit, prelucrarea metalelor etc.

La rubrica **Arta** este prezentat un material ce are ca bază studierea și complexa valorificare a patrimoniului artistic deținut de Muzeul din Oradea: *Jean Alexandru Steriadi în Colecția de grafică a Muzeului Țării Crișurilor*, de Ana Martin Silaghi. Studiul este însoțit de un catalog al lucrărilor aflate în colecție.

Rubrica **Conservare-restaurare** cuprinde două materiale. Primul, semnat de Aurel Roșu și intitulat *Organizarea depozitului de artă decorativă și grafică pe baza tipodimensionării obiectelor*, prezintă experiența proprie privind realizarea, în condiții date, a depozi-

tului de artă din cadrul muzeului orădean. Al doilea studiu, datorat Varvarei Ionescu, se referă la *Implicarea restaurării în restabilirea adevărului artistic*. Este analizat un fragment de altar cu subiectul iconografic „Răstignirea” din patrimoniul Muzeului Brukenthal-Sibiu și restaurat în Laboratorul de restaurare pictură în tempera de la București.

Volumul se încheie cu rubrica **Note și recenzii**.

Cel de-al IX-lea volum al publicației „Biharea” se înscrie pe linia preocupărilor constante ale specialiștilor din Muzeul Țării Crișurilor-Oradea, un aport la mai buna cunoaștere a muncii de cercetare desfășurată de lucrătorii acestei instituții muzeale de prestigiu.

———— ANGHEL PAVEL ————

articolelor apărute în anul 1982, în „Revista muzeelor și monumentelor” – Muzeu

— A —

AFTENE MARIA

- vezi Stoicescu-Apostolache Zoe, nr. 4, p. 89

ALICU DORIN

- „Ulpia Traiana Sarmizegetusa — descoperiri recente”, nr. 5, p. 91

ANGHEL ANETA

- vezi Răpă-Buicliu Dan, nr. 8, p. 66

ANTONESCU IULIAN

- Noi sensuri ale „Zilei internaționale a muzeelor”, nr. 4, p. 7

APOSTOL CORNELIA

- Alexandru G. Golescu, militant pentru înfăptuirea Unirii Principatelor. Mărturii muzeistice, nr. 5, p. 65

— B —

BADEA DINCĂ NICOLAE

- vezi Paleolog Andrei, nr. 1, p. 35

BĂCESCU MIHAI

- Muzeul de istorie naturală „Grigore Antipa” și activitatea sa cultural-educativă, nr. 3, p. 57

BENJAMIN LYA

- Edith Frundt, Vera Gisela Ewald, *Kleiner Muscumführer für Kinder* (Mic ghid muzeistic pentru copii), nr. 6, p. 90
- Pledoarie pentru caracterul interdisciplinar al muzeelor de istorie, cu referiri speciale la secțiile de istorie modernă și contemporană, nr. 7, p. 43

BERTALAN KARIN

- vezi Sotelecan Vasile, nr. 2, p. 63
- Ce știm despre Johann Martin Stock?, nr. 2, p. 77

BLAJ VIOLETA

- Ion Vlăduțiu, *Creatori populari contemporani din România*, Editura Sport-turism, București, 1981, nr. 7, p. 92

BORDEI GRIGORE

- Expoziția de bază de artă populară mehedinteană, nr. 8, p. 19

BORNEANȚ VASILE

- Nicolae Roșuț (1933—1981), nr. 6, p. 94

BOSOANȚĂ ECATERINA

- vezi Bordei Grigore, nr. 8, p. 19

BREZU CONSTANDINA

- Resurse muzeologice ale cărții și decriptarea lor, nr. 4, p. 35
- Drumul către muzeu al cărții de literatură, nr. 5, p. 36

BUDILEANU IOAN

- Aspecte ale activității de restaurare surprinse în laboratoarele de profil din Florența — Italia, nr. 5, p. 47.

— C —

CANTACUZINO GH. I.

- Expoziția „Vasile Pârvan, cărturar patriot, savant român de reputație internațională”, nr. 10, p. 34

CĂRĂBIȘ VASILE

- Războaiele napoleoniene în scrisorile negustorilor români, nr. 1, p. 94
- Tipografiile din Oltenia în secolul al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea, nr. 4, p. 78

CEBUC ALEXANDRU

- Muzeul de artă al Republicii Socialiste România, important for de educație estetică, cercetare și conservare a patrimoniului național, nr. 3, p. 89

CHELCEA ION

- Considerații privind evoluția patului de dormit în locuința țărănească, nr. 7, p. 74

CHIRA RODICA

- Expoziție realizată la Muzeul militar central spre aducere aminte, nr. 6, p. 81

CHIRIAC AUREL

- vezi Ștefănescu Barbu, nr. 2, p. 23

CHITIC PAUL CORNEL

- Expoziția „Muzeul american — oglindă a comunității”, nr. 3, p. 17

CIOBOTEA DINCĂ

- Un tipar pentru turnarea matricelor de peceti din vremea voievodului Moldovei Iliș Rășeș, nr. 6, p. 49

CIUBOTARU ȘTEFAN

- Colecții muzeale fondate de cadre didactice botoșănene, nr. 7, p. 61

CIUCĂ VALENTIN

- Un expresionist — Lascăr Vorel, nr. 1, p. 64
- Ion Grigore Popovici — vocația monumentalului, nr. 6, p. 57

CÎȘLARU CONSTANTIN

- Din activitatea secțiunii Băilești a Partidului Socialist din România în preajma Congresului din mai 1921, nr. 9, p. 86

CÂRLAN NICOLAE

- Expoziția „Valori de patrimoniu: restaurare-conservare”, nr. 6, p. 32

COFAS ELEONORA

- „Dezarmare-pace” — tema majoră a activităților cu publicul organizate de Muzeul de istorie a municipiului București, nr. 8, p. 36

CORDOȘ NICOLAE

- Unele aspecte din activitatea muzeelor din Anglia, nr. 7, p. 78

CREȚU VIOREL

- Seri muzeale, nr. 4, p. 92

CRÎȘAN MARIA-MAGDALENA

- Tineri plasticieni români prezenți la jubileul Muzeului de artă contemporană Galați, nr. 2, p. 84

● Modalități de cercetare ale plasticii românești contemporane în Muzeul de artă din Galați, nr. 6, p. 65

CRUCERU FLORICA

● Valori patrimoniale în Muzeul de artă Constanța — Dumitru Ghiață, nr. 6, p. 26

CUSIAC DRAGOS

● Tehnici populare bucovinene — expoziția de bază a Muzeului etnografic din Rădăuți, nr. 1, p. 28

● Ceramica de Rădăuți — modalități de recuperare, nr. 6, p. 69

— D —

DAN DORIN OVIDIU

● Expoziția documentară „Lucian Blaga”, nr. 8, p. 86

DAVIS DANIEL

● Muzeul din Deșertul Arizona-Sonora, nr. 3, p. 47

DEAC MIRCEA

● Expoziția de artă, o estetică a viziunii, nr. 7, p. 49

DEACONU LUCHIAN

● Sesiunea anuală de comunicări științifice a Muzeului Olteniei, nr. 7, p. 87

● Valorificarea patrimoniului în direcția dezvoltării patriotismului socialist și a umanismului revoluționar — principala orientare a activității Muzeului Olteniei, nr. 9, p. 10

DELAPORT N.

● Metodele și căile de popularizare a activității cultural-educative la Muzeul de artă al R.S. România, nr. 10, p. 42

DIACONESCU NICOLAE

● Elie Carafoli sărbătorit la Muzeul tehnic „prof. ing. D. Leonida” din București, nr. 9, p. 88

DOBRESCU MARIUS

● Străvechea Apollonie și monumentele ei, nr. 6, p. 92

DOGARU MARIA

● Expoziția „Ideea de unitate și independență oglindită în simboluri heraldice”, nr. 5, p. 23

● Contribuții numismatice la istoria României, nr. 5, p. 88

● Heraldica contemporană. Embleme individualizând instituții culturale, nr. 7, p. 68

● Sesiunea științifică „Cultura și civilizația la Dunărea de Jos”, nr. 9, p. 90

DON IOAN

● vezi Benjamin Lya, nr. 7, p. 43

DRĂGUȘIN CONSTANTIN

● Expoziția „Rolul țărânimii în istoria poporului român. 75 de ani de la marea răscoală din 1907: 20 de ani de la încheierea cooperativizării agriculturii”, nr. 4, p. 8.

DULCU ECATERINA

● Meșterul olar Golea Aurel din Hălmăgel, județul Arad, nr. 7, p. 93

DULGHERU MARIA

● vezi Stoicescu — Apostolache Zoe, nr. 5, p. 94

DUMITRESCU DAN

● vezi Băcescu Mihai, nr. 3, p. 57.

● Post control in Museums. A Status Report (1980). Compiled and edited by Stephen R. Edwards, Bruce M. Bell and Mary Elizabeth King. Published by the Association of Systematics Collections, 1981, nr. 6, p. 88

DUMITRIU MIRCEA

● Activitatea cu publicul în 1981 la Muzeul de istorie al R.S. România, nr. 4, p. 30

● Mărturii documentare inedite privind proiectarea și construirea Palatului poștelor, sediul de azi al Muzeului de istorie al R. S. România, nr. 4, p. 71

● Muzeul național. Crestomație. III. Epoca modernă, București, VIII + 278 p., nr. 6, p. 87

DUNĂRE NICOLAE

● Ioan Godcea, *Zona etnografică Beiuș*, nr. 1, p. 89

● Traian Herseni, *Sociologia. Teoria generală a vieții sociale*, nr. 9, p. 94

— E —

EMANDI I. EMIL

● „Suceava — permanențe istorice”, nr. 2, p. 89

— F —

FAUR VIOREL

● Expoziția „Valori patrimoniale intrate în colecțiile secției de istorie a Muzeului Țării Crișurilor Oradea”, nr. 1, p. 84

● Contribuția Reuniunii „Cele trei Crișuri” din Oradea la configurarea unor semnificative tradiții muzeistice, nr. 5, p. 50

● Manifestări științifice orădene, nr. 5, p. 89

FLOREA OLTEA

● vezi Stoicescu-Apostolache Zoe, nr. 5, p. 94

FLOREA VASILE

● Activitatea științifică și cultural-educativă a Muzeului de istorie și artă din Bacău, nr. 9, p. 14

FOCȘA MARCELA

● Dionisie Pecurariu. Despre arta noastră populară și valorificarea ei, nr. 5, p. 69

FRANGA GEORGE

● Propuneri pentru un viitor muzeu al cinematografului românesc, nr. 5, p. 43

— G —

GAIȚĂ ILEANA

● vezi Zderciuc Silvia, nr. 1, p. 91

● vezi Zderciuc Silvia, nr. 9, p. 82

GĂRĂU ADRIANA

● Nicolae Titulescu văzut de graficienii vremii, nr. 8, p. 73

GĂRĂU ZAHARIA

● vezi Gărău Adriana, nr. 8, p. 73

● vezi Rădulescu Toma, nr. 8, p. 93

GEORGESCU FLORIAN

● Preocupări ale muzografiei chineze contemporane, nr. 5, p. 76

GHELERTER PETRE

● Informatica în sprijinul cercetării patrimoniului cultural național, nr. 7, p. 51

GHERBAN ELISABETA

● vezi Bordei Grigore, nr. 8, p. 19

GHERGHE OTILIA

- Prima ediție a ciclului de manifestări cultural-științifice „Dezvoltarea patrimoniului cultural național—îndatorire patriotică, n. 8, p. 87

GHILLIS ALEXANDRU

- Procedee de conservare-restaurare aplicate unei grinzi de lemn pictat ce constituie friza „Fintinii cu cai”, expusă în aer liber la Muzeul satului și de artă populară, nr. 8, p. 59
- Cercetări actuale privind descreșterea ratei îngâlbănirii verniurilor de dammar, nr. 9 p. 45

GÎRBOVEANU MARIA

- Studii eficiente educației estetice a publicului preșcolar. Efectele acesteia asupra formării personalității copilului vizând componentele intelectuală și creativă, nr. 6, p. 16

GRAUR TIBERIU

- Muzeul, memorie a culturii, nr. 3, p. 37

GRIGORESCU ELENA

- Georgeta Stoica, Rada Ilie, *Portul popular din județul Olț*, Slatina, 1981, nr. 5, p. 92

GRIGORESCU ION

- Cea mai originală acțiune muzeală instructiv-educativă (III), răspunde Oliver Velescu, muzeograf principal la Muzeul de istorie a municipiului București, nr. 1, p. 48.
- Puncte de vedere în legătură cu policalificarea muzeografilor, nr. 1, p. 74
- Cea mai originală acțiune muzeală instructiv-educativă (V), răspunde Rodica Chira, muzeograf principal la Muzeul militar central, nr. 2, p. 59
- Expoziția de istorie de la Complexul Golești, nr. 4, p. 14
- Semicentenarul Muzeului județean Argeș, nr. 4, p. 89
- Valorificarea educațională a caracterului afectiv-emoțional al muzeelor și monumentelor, nr. 7, p. 39
- Redimensionarea activității muzeelor în lumina magistralei Expunerii a tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara largită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982, nr. 9, p. 3
- O pagină memorabilă în conștiința națiunii, nr. 10, p. 8
- „Alte 13 Rotonde 13”, nr. 10, p. 86

GRIGORIU PAUL

- Reflecții pe marginea unei valoroase lucrări de documentare istorică, nr. 1, p. 82

GRIGORUȚĂ MARIA

- Expoziția „Costume și podoabe de odinioară”, nr. 9, p. 92

GROSU TRAIAN

- vezi Mozeș Ioan, nr. 1, p. 94

— H —

HUȚANU NATALIA

- Arta decorativă în Muzeul de artă din Galați, nr. 4, p. 25

— I —

IACOB MARIA

- Obiective prioritare, ale activității muzeelor de științele naturii, de istoria științei și tehnicii

în lumina Expunerii secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Plenara largită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982 și a documentelor celui de-al doilea Congres al educației politice și culturii socialiste, nr. 8, p. 8

ICHIM DORINEL

- Morile de vânt din Moldova centrală, nr. 10, p. 67

IGNAT MARIA

- „Pontica”, XII, nr. 2, p. 21
- vezi Dogaru Maria, nr. 5, p. 88

ILIESCU CONSTANTIN

- vezi Dumitriu Mircea, nr. 4, p. 30

ION G.

- Muzeul și publicul brașovean, nr. 9, p. 24

IONESCU I.

- Un opaiț de factură romană descoperit în București, nr. 4, p. 94

IONIȚĂ ELISABETA

- Contribuția tineretului la înălțarea edificii-lui socialist în România, modalități de prezentare muzeistică, nr. 2, p. 3

IONIȚĂ I. GH.

- Locul și rolul istoriei în activitatea ideologică și politico-educativă a partidului, reflectate în documentele Plenarei largite a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982, nr. 7, p. 6

IONIUC ADRIANA

- Folosirea enzimeilor în restaurarea hirtiei, nr. 1, p. 45

IVANIUC FLORENȚA

- Aspecte inedite din activitatea unui colecționar de artă, nr. 10, p. 60
- Seară muzeală la Muzeul colecțiilor de artă, nr. 9, p. 93

— J —

JUAN-PETROI CONSTANTIN

- vezi Bordei Grigore, nr. 8, p. 19

JUCAN GRAȚIAN

- Artiști amatori din zona Cimpulung Moldovenesc la Londra în anul 1937, nr. 2, p. 93

— K —

KATZIVE DAVID

- Muzele americane, nr. 3, p. 83

— L —

LARIONESCU SANDA

- Un obiectiv prioritar în activitatea muzeelor — educarea tinerei generații, Din experiența Muzeului satului și de artă populară, nr. 9, p. 16

LAZĂR IOACHIM

- Centenarul Muzeului județean Hunedoara-Deva, nr. 8, p. 13

LĂZĂRESCU ANCA

- O piesă inedită de argintărie lucrată la un meșter român transilvănean din prima jumătate a secolului al XVII-lea, nr. 6, p. 53.

LEAHU DOINA

- vezi Lungu Iordana, nr. 3, p. 5

LIGOR ALEXANDRU

- Din colecția de carte veche a Muzeului de istorie al R.S. România, nr. 2, p. 38.
- Fonoteca istorică sau arhiva sonoră a muzeului, nr. 4, p. 47
- Vasile Pârvan și muzeele noastre, nr. 6, p. 21
- Expoziția „Documente privind istoria României din colecțiile britanice”, nr. 7, p. 22

LUNGU IORDANA

- Expoziția „Președintele Nicolae Ceaușescu și pacea lumii”, nr. 3, p. 5

— M —

MAKSUTOVICI GELCU

- Colecția de artă, etnografie și folclor „Elisabeta și Gheorghe David” din Tirgu Mureș, nr. 8, p. 90

MARCU AURORA

- Heteroptere din sud-estul Moldovei aflate în colecțiile Muzeului de științele naturii Galați, nr. 2, p. 68
- „Realizări și perspective ale Muzeului de științe naturale din Galați la a 25-a aniversare”, nr. 2, p. 82

MARCU NATALIA

- „Zilele creației populare în lemn” — amplă manifestare cultural-educativă organizată de Muzeul satului și de artă populară, nr. 8, p. 41

MARINESCU LUCIA

- Direcții și orientări contemporane în muzeele de istorie din România, nr. 3, p. 77

MATACHE MARIA

- Dialogul artelor. Școala flamandă și olandeză, secolele XV-XVIII, în muzeele din R.S. România, nr. 2, p. 13

MATEESCU N. CORNELIU

- vezi Foça Marcela, nr. 5, p. 69

MIHĂILESCU LIDIA

- Demersurile istoriografului C.D. Aricescu pentru executarea portretului lui T. Vladimirescu, nr. 1, p. 58
- Din tezaurul arhivelor: Th. Aman inedit, nr. 4, p. 76

MICKLOSSY-VARI VILHELM

- Muzeul în sprijinul ocrotirii naturii, nr. 4, p. 94

MOHORA ELENA

- vezi Bordei Grigore, nr. 8, p. 19

MOROZ MARIA

- vezi Wallner Bărbulescu Luminița, nr. 4, p. 50

MOZEȘ IOAN

- Un vechi cuptor de topit minereu de fier, nr. 1, p. 94

MUNTEANU DAN

- vezi Popa Constantin, nr. 7, p. 86

MUREȘAN ALEXE

- Concerte Enescu la Sighișoara, nr. 2, p. 73

MUȘAT MIRCEA

- Educația politică, patriotică — trăsătură definitorie a activității Partidului Comunist Român, nr. 6, p. 3

NEDELEA DUMITRU

- vezi Zvirid Melania, nr. 2, p. 52
- vezi Zvirid Melania, nr. 4, p. 20
- Întreținerea și conservarea ceasurilor de format mic, nr. 9, p. 47

NICOLAE EMIL

- Arta și tehnica tipografilor nemțeni în primele decenii ale secolului al XIX-lea, nr. 10, p. 75

— O —

OLTEANU ȘTEFAN

- A XVI-a sesiune anuală de rapoarte arheologice, nr. 6, p. 83

OPREA PETRE

- George Oprescu, muzeograf, nr. 1, p. 49
- Pictorul Mișu Teișanu — muzeograf, nr. 4, p. 59

OPRIȘ IOAN

- vezi Marinescu Lucia, nr. 3, p. 77

OPROIU ION

- Întreaga activitate muzeală dimbovițeană trebuie organizată astfel încât să se obțină maximă eficiență în educarea politico-ideologică și cultural-artistică a oamenilor muncii, nr. 9, p. 5

— P —

PAINA I. MIRCEA

- La Oradea, expoziție dedicată Centenarului Darwin, nr. 10, p. 85

PALEOLOG ANDREI

- Un sistem informatic pentru patrimoniul cultural național, nr. 1, p. 35

PALLY LUMINIȚA

- Creația ceramică argeșeană în Festivalul național „Cîntarea României”, nr. 8, p. 91

PANAIT I. PANAIT

- Începuturile cercetării culturii Cucuteni reflectate în izvoarele arhivistice bucureștene, nr. 4, p. 64.
- vezi Georgescu Florian, nr. 5, p. 76
- vezi Olteanu Ștefan, nr. 6, p. 83

PANAIT -PÎRĂU ELENA

- Aplicarea unei metode complexe în restaurarea unui document de la Matei Basarab, nr. 2, p. 60

PANAITESCU D. DUMITRU

- Expoziția memorială Perpessicius, Brăila, nr. 2, p. 28

PAVEL ANGHEL

- Expoziția de bază a Secției de istorie a Muzeului Deltei Dunării-Tulcea, nr. 1, p. 9
- Aniversarea a 50 de ani de existență a Complexului muzeal Vrancea, nr. 1, p. 86
- Din activitatea Muzeului județean Hunedoara-Deva cu publicul, nr. 2, p. 57
- Sesiunea științifică a Complexului muzeal Golești, nr. 2, p. 85
- A IV-a sesiune anuală de comunicări științifice a Muzeului județean Vaslui, nr. 2, p. 87
- Contribuția muzeelor la formarea conștiinței socialiste a omului nou, nr. 4, p. 3

- Pentru un limbaj muzeistic unitar (IV). Tema, tematica, proiectul (planul) tematicii, nr. 5, p. 32.
- Nicolae Docsănescu, *Valea Voievozilor*, Editura Albatros 1981., nr. 5, p. 93
- Pentru un limbaj muzeistic unitar (V). Două lucrări privind terminologia de muzeu apărute în străinătate, nr. 6, p. 36
- „Biharea” VII—VIII, nr. 6, p. 86
- Muzeul Regiunii Porților de Fier — un secol de existență, nr. 7, p. 27
- Sesiunea „Casa românească — coordonate arhaice și universale”, nr. 7, p. 90
- Muzeul Banatului-Tișișoara, „Analele Banatului-etnografie”, vol. I, 1981, nr. 7, p. 91
- Din experiența Muzeului satului și de artă populară privind sporirea eficienței economice a activității sale, nr. 8, p. 49
- „Studii și comunicări”, Sibiu, 1981
- Muzeul Țării Crișurilor — Oradea, „Biharea”, 1981, nr. 10, p. 87

PETCULESCU LIVIU

- C. Buzdugan, *Itinerare arheologice moldovene*, nr. 1, p. 80

PETRESCU NICULAE

- Expoziția „Permanențe ale politicii externe românești. Centenarul Nicolae Titulescu”, nr. 5, p. 12

POP CONSTANTIN

- vezi Cordoș Nicolae, nr. 7, p. 78

POPA ALBA DELIA

- Mobilier de depozitare și transport, nr. 6, p. 39

POPA CONSTANTIN

- Constătuire privind tipologia uneltelor și instalațiilor populare, nr. 7, p. 86

POPOVICI SILVIA

- vezi Tatomir Virgil, nr. 10, p. 84

PURICE SERGIU

- Expoziția de bază a Muzeului de istorie al județului Vilcea, nr. 9, p. 27

— R —

RADU RODICA

- Evenimentele revoluționare din Moldova din anii 1944 — 1947 oglindite în documente fotografice, nr. 9, p. 54

RĂDUCU CONSTANTIN

- vezi Mușat Mircea, nr. 6, p. 3

RĂDULESCU LELIA

- Pieptarul din satul Perșani, Brașov nr. 8, p. 83

RĂDULESCU TOMA

- Medalia Conferinței dezarmării — Geneva 1932, decernată lui Nicolae Titulescu, nr. 8, p. 93

RĂDULESCU VENERA

- Tezaurul medieval de podoabe descoperit în comuna Gelu, județul Timiș, nr. 5, p. 56

RESMERIȚĂ I.

- Muzeul de științele naturii Bacău, „Studii și comunicări”, 1978—1980, Biologia vegetală, or. 8, p. 89

REZEANU PAUL

- Expoziția „Hommage á Lehbruck”, nr. 2, p. 79

RĂPĂ-BUICLIU DAN

- Decorații decernate „Omului de merit” Mihail Kogălniceanu, nr. 8, p. 66

ROȘU GEORGETA

- Pacea, condiție a dezvoltării patrimoniului muzeal. Noi valori de artă populară, nr. 1, p. 5
- Expoziția „Vrancea — vatră de civilizație și cultură”, nr. 10, p. 40

RUS ALEXANDRA

- Sculptorul Virgil Fulicea, nr. 9, p. 66

RUȘINARU-ANCUȚA ELISABETA

- „Sălajul pe treptele istoriei”, nr. 2, p. 87

— S —

SARAFOLEAN GAVRILĂ

- Congresul al IX-lea al P.C.R., moment hotărâtor în dezvoltarea politică, economică și social-culturală a României socialiste, în ridicarea pe noi trepte a activității instituțiilor muzeale, nr. 7, p. 3
- 35 de ani de la proclamarea republicii. Mărturii muzeistice referitoare la actul de la 30 Decembrie 1947, nr. 10, p. 11

SAVIN MARGARETA

- Obiecte ce au aparținut lui Em. Protopopescu-Pake intrate în patrimoniul Muzeului de istorie a municipiului București, nr. 9, p. 60

SĂNDULESCU MARGARETA

- vezi Cebuc Alexandru, nr. 3, p. 89
- vezi Girboveanu Maria, nr. 6, p. 16

SEBOLT P. ALBERTA

- Muzele și educația, nr. 3, p. 25

SECHE MIRCEA

- Cu privire la elaborarea unui „Glosar de termeni și expresii muzeologice”, nr. 8, p. 54

SMARANDA AURICĂ

- vezi Trimbaciu Ștefan, nr. 1, p. 54

SOCOL MARIA

- vezi Marcu Natalia, nr. 8, p. 41

STOENESCU MARIA ANCA

- vezi Cofas Eleonora, nr. 8, p. 36

STOICA GEORGETA

- Obiectivele activității muzeale desprinse din dezbaterile Secțiunii pentru activitatea în domeniul artelor plastice muzeelor și valorificării patrimoniului cultural național din cadrul celui de-al doilea Congres al educației politice și culturii socialiste, nr. 8, p. 3

STOICESCU-APOSTOLACHE ZOE

- Date etnozoologice referitoare la moluștele gasteropode, nr. 1, p. 61
- Date etnobiologice din județul Prahova, nr. 4, p. 84
- Un sfert de veac de existență, nr. 4, p. 89
- Documente privind invaziile de lăcuste în Țara Românească în prima jumătate a secolului al XIX-lea, nr. 5, p. 94

— Ș —

ȘIȘU VASILE

- vezi Borcei Grigore, nr. 8, p. 19

ȘOTELECAN VASILE

- Cercetări de identificare prin restaurare a unui tablou din Galeria de artă a Muzeului Bruckenthal, nr. 2, p. 63

ȘTEFĂNESCU ARISTIDE

- „Societatea românească în secolele VIII-XIII — unite, continuitate, progres” — dezbateri științifice, nr. 2, p. 88
- Dezbateri științifice cu tema „Formarea statelor feudale românești de sine-stătătoare”, nr. 7, p. 89
- Matei Basarab și București, nr. 10, p. 83

ȘTEFĂNESCU BARBU

- „Budureasa la sfârșitul secolului XIX — începutul secolului XX, reconstituirea unui mod de viață tradițional”, nr. 2, p. 23

ȘTEFĂNESCU DAN

- vezi Ghillis Alexandru, nr. 8, p. 59

— T —

TALOȘ CORNEL

- Modul de abordare a proiectării și execuției Secției de artă populară de la Muzeul Regiunii Porților de Fier—Drobeta-Tr. Severin, nr. 8, p. 31

TATOMIR VIRGIL

- A cincea sesiune anuală de comunicări cu tema „Pagini de istorie bucureșteană,” 10 august 1982, București, nr. 10, p. 84

TECLEAN HUMINIC MARIA

- Un document muzeistic privind construirea la Iași a unui mausoleu „Alexandru Ioan Cuza și M. Kogălniceanu”, nr. 6, p. 91

TEMPLETON MICHAEL

- Explorarea științifică în muzeele americane, nr. 3, p. 72

TEODORESCU-ENE ELENA

- Revista „Pantheonul” — 100 de ani de la apariție, nr. 9, p. 78

TRÎMBACIU ȘTEFAN

- Patru sigilii școlare din secolul al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea în colecțiile din Cîmpulung Muscel, nr. 1, p. 54
- Expoziția de bază a Secției de istorie a muzeului din Cîmpulung Muscel, nr. 10, p. 19

TROHANI GEORGE

- Sesiunea de comunicări științifice a Complexului muzeal județean Neamț, nr. 4, p. 90

TUDOR SEBASTIAN

- „Toamnă musceleană”, Cîmpulung-Muscel, 1981, nr. 2, p. 81

TUPANGIU MARIA

- vezi Cișlaru Constantin, nr. 9, p. 86

TURCU MIOARA

- Piese din patrimoniul Muzeului de istorie a municipiului București simbolizînd cultul soarelui la geto-daci, nr. 7, p. 65

— T —

ȚOCA DECEBAL

- Îndemn pentru columna devenirii noastre comuniste, nr. 1, p. 3

- Sesiune jubiliară, nr. 2, p. 83
- Salt peste timp: vis și luciditate, nr. 3, p. 3
- Un fructuos dialog de muzeologie, nr. 3, p. 24
- 15 minute cu: Mihail Jelesneac (interviu), nr. 4, p. 84
- Valențele educaționale ale patrimoniului muzeal — istorie, cultură, civilizație și umanism socialist, nr. 5, p. 3
- A 35-a treaptă a devenirii noastre, nr. 10, p. 17
- 15 minute cu: ing. Ariana Stănescu (interviu), nr. 10, p. 57

— U —

URSU VIORICA

- Expoziția-tîrg de artă populară și artizanat de la Baia-Mare, nr. 6, p. 11

— V —

VALEA MIRCEA

- Expoziția de bază a Secției de istorie a Muzeului județean Hunedoara-Deva, nr. 7, p. 9

VARGA MIHAELA

- Cunoașterea atitudinii specifice a studenților față de muzeu și față de opera de artă, nr. 7, p. 33

VELESCU CRISTIAN

- vezi Varga Mihaela, nr. 7, p. 33

VLAD FLORIN

- Tehnica editării textelor și documentelor literare la Muzeul literaturii române, nr. 9, p. 71
- Activități instructiv-educative și cultural-științifice la Muzeul literaturii române, nr. 10, p. 52

— W —

WALLNER BĂRBULESCU LUMINIȚA

- Activitatea muzeală la Lugoj în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea, nr. 4, p. 50

— Z —

ZDERCIUC SILVIA

- „Cocoșul de Hurezu” la cea de-a XI-a ediție, nr. 1, p. 91
- Ceramica dîmbovițeană în prima jumătate a secolului al XX-lea. Contribuții la istoria ceramicii populare românești, nr. 9, p. 82

ZVIRID MELANJA

- Cercul „Prietenii timpului”, nr. 2, p. 52
- Colecția de tablouri cu ceas a Secției de ceasuri din cadrul Muzeului de istorie și arheologie Ploiești, nr. 4, p. 20

**CONFERINȚA NAȚIONALĂ A PARTIDULUI
COMUNIST ROMÂN. 16 – 18 DECEMBRIE 1982**

- 5 — Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu cu privire la stadiul actual al edificării socialismului, la realizarea Planului național unic de dezvoltare economicosocială, la programele speciale și la măsurile pentru îndeplinirea cu succes a cincinalului, a hotărârilor Congresului al XII-lea al partidului. Capitolul VIII: Activitatea ideologică, politico-educativă pentru educația materialist-dialectică, patriotică a oamenilor muncii, pentru afirmarea umanismului nou, revoluționar, pentru întărirea unității întregului popor în jurul partidului. Extrait du Rapport présenté par le camarade Nicolae Ceaușescu, secrétaire général du Parti Communiste Roumain, lors de la Conférence Nationale du P.C.R., les 15 – 18 octobre 1982. Extract from the Report presented by comrade Nicolae Ceaușescu, secretary general of the Romanian Communist Party, at the National Conference of the R.C.P., October 16 – 18 1982

Из отчета, представленным товарища Николае Чаушеску, генеральным секретарь Румынской Коммунистической Партии, на Национальной Конференции партии, 16 – 18 декабря 1982

- 8 — Ion GRIGORESCU, O nouă pagină memorabilă în conștiința națiunii. Une nouvelle page mémorable dans la conscience de la nation. A new memorable page in the conscience of the nation
Новая памятная страница в сознании народа

ANIVERSĂRI

- 11 — Gavrilă SARAFOLEAN, 35 de ani de la proclamarea Republicii. Mărturii muzeistice referitoare la actul de la 30 Decembrie 1947. 35 ans depuis la proclamation de la République. Témoignages muséistiques concernant l'acte du 30 Décembre 1947. 35 years from the proclamation of the Republic. Museum evidence concerning the 30-th of December 1947.
Музейные свидетельства событий 30-го декабря 1947 г.
- 17 — Decebal ȚOCA, A 35-a treaptă a devenirii noastre. La 35-e marche de notre devenir. The 35-th step of our becoming
35-ая ступень в нашей становлении

MUZEE, COLECȚII, EXPOZIȚII

- 19 — Ștefan TRÎMBACIU, Expoziția de bază a Secției de istorie a Muzeului din Cîmpulung

Muscel. L'exposition permanente de la Section d'histoire du Musée de Cîmpulung Muscel. The permanent exhibition of the History Section of the Cîmpulung Muscel Museum.

Основная выставка исторического отдела Музея из Кымпулунг Мусчел

- 34 — Gh.I. SANCACUZINO, Expoziția „Vasile Pârvan, cărturar patriot, savant român de renume internațională”

L'exposition „Vasile Pârvan, érudit patriote, savant roumain de réputation internationale”. The exhibition „Vasile Pârvan, a patriot scholar, a Roumanian savant of international reputation”

Выставка “Василе Пырван — патристический румынский ученый международного признания”

- 40 — Georgeta ROȘU, Expoziția „Vrancea — vatră de civilizație și cultură”. L'exposition „Le région de Vrancea, foyer de civilisation et de culture”. The exhibition „The Vrancea Region, a hearth of civilisation and culture”

Выставка «Вранчя — очаг цивилизации и культуры»

INSTRUCȚIE, EDUCAȚIE

- 47 — N. DELAPORT, Metodele și căile de popularizare a activității cultural-educative la Muzeul de artă al R.S. România. Les méthodes et les voies de popularisation de l'activité culturel-éducative au Musée d'art de la R. S. de Roumanie. Ways and means of popularizing the cultural-educational activity at the Art Museum of the S.R. of Romania

Методы и пути популяризации культурно-воспитательной деятельности Музея искусства Румынской Социалистической Республики

- 52 — Florin VLAD, Activități instructiv-educative și cultural-științifice la Muzeul literaturii române. Activités instructives-éducatives et culturelles-scientifiques au Musée de la littérature roumaine. Instructive-educational and cultural-scientific activities at the Museum of the Roumanian literature

Инструктивно-воспитательные и культурно-научные мероприятия Музея румынской литературы

EVIDENȚĂ, CONSERVARE, RESTAURARE

- 57 — Decebal ȚOCA, 15 minute cu ... ing. Ariana Stănescu, șeful Laboratorului de restaurare și conservare al Muzeului de istorie al R.S. România. 15 minutes avec ... l'ingénieur Ariana Stănescu, le chef du Laboratoire de restauration et de conserva-

tion du Musée d'histoire de la R.S. Roumanie. 15 minutes with . . . engineer Ariana Stănescu, the Head of the Laboratory of restoration and Conservation of the Museum of the S. R. of Roumania.

15 минут с . . . инж. Арианой Стăнеску, начальником Лаборатории по реставрации и консервации исторического Музея Румынской Социалистической Республики

STUDII ŞI COMUNICĂRI

- 60 — Florența IVANIUC, Aspecte inedite din activitatea unui colecționar de artă. Aspects inédits de l'activité d'un collectionneur d'art. Original aspects of the activity of an art collector

Новые аспекты деятельности коллекционера искусства

- 67 — Dorinel ICHIM, Morile de vânt din Moldova centrală. Les moulins à vent en Moldavie centrale. The wind mills in central Moldavia
Ветряные мельницы в Средней Молдавии

- 75 — Emil NICOLAE, Arta și tehnica tipografilor nemțeni în primele decenii ale secolului al XIX-lea. L'art et la technique des typographes de Neamț dan les premières décennies du XIXe siècle. The art and technique of the Neamț printers in the XIXth century. Искусство и техника немецких типографов в первом десятилетии XIX-го века

CRONICI, RECENZII, INFORMAȚII

- 83 — Aristide ȘTEFĂNESCU, Matei Basarab și Bucureștii
- 84 — Virgil TATOMIR, Silvia POPOVICI, A cincea sesiune anuală de comunicări cu tema „Pagini de istorie bucureșteană”, 10 august 1982, București
- 85 — Mircea I. PAINA, La Oradea, expoziție dedicată centenarului Darwin
- 86 — I. GRIGORESCU, „Alte 13 Rotonde 13”
- 87 — Anghel PAVEL, Muzeul Țării Crișurilor — Oradea, „Biharea”, 1981
- 89 — INDEXUL articolelor apărute în anul 1982, în „Revista muzeelor și monumentelor” — Muzeu

La Multi Ani

Ein Glückliches Neujahr

A Happy New Year

Bonne Année

С НОВЫМ ГОДОМ

Feliz Año Nuevo

1983!

